

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Petri Baptistae Bvrgi De Dominio Ser[enissi]mae
Genvensis Reip. In Mari Ligvstico Libri. II.**

Borgo, Pietro Battista

Romae, 1641

Liber Secundus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13096

DE DOMINIO
SERENISSIMÆ
GENVENSIS REIPUBLICÆ
IN MARI LIGUSTICO.

Liber Secundus.

*Ligustici maris confinia, & unde illud,
Liguria, ac Ligures dicta sint.*

CAPVT PRIMVM.

PER externa vagati hactenus maria, non solum pelagi haberi posse dominium demonstrauimus, argumētis eorum, qui in aduersa opinione sunt, confutatis; sed præterea, quale illud dominium sit, quomodo acquiratur, quo pacto conseruetur, ac demum qui sint ipsius effectus, & vires edocuimus. Hæc autem nobis ideo fuit suscepta disceptatio, vt Dominiū Serenissimæ Genuensis Reipublicæ in Mari Ligustico propugnaremus; Cumque de omnibus ferme populis, qui mare accolunt, quique illius imperium aut exercuere, aut exercent,

S verba

142 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

verba fecerimus, de nostro haeracimus, seorsim ac fusius de ipso acturi, tanquam de eo, cuius gratia de cæteris verba sunt facta. Iam porro ingrediamur nostrum hoc mare, & cognitis vndis, natiuique aëris aspiratione, insolitis iactatos fluctibus, nauseantesque animos recreemus. Mare Ligusticum ea Mediterranei pars est, quæ ostia Vari, ac Macræ fluviorum interiacet, Liguriam maritimam, & Corsicam alluens. Continet autem secundum latitudinem, quidquid maritimarum aquarum est a parte quadragesima cum triente, a freto scilicet, quod Corsicam dirimit a Sardinia, vsque ad partem quadragesimam tertiam, cum quatuor quintis, intimum sinus recessum Genuam; secundum longitudinem vero, a parte vigesima nona, ostio Vari, vsque ad partem trigessimam secundam, cum tribus quintis, ostium Macræ; ita ut ipsius longitudo sit trium partium, cum tribus quintis, latitudo partium trium, cum septem quintisdecimis, ut e^t tabulis Geographicis rationem subduximus. Posuimus autem secundum longitudinem huic mari terminos ostia Vari, ac Macræ, ut potio^rem scriptorum partem sequeremur, ad ea respicientes confinia, quæ hodie Liguriæ assignantur, cum alioquin nos minime prætereat, eos priscis temporibus a³ Massiliensi portu ad⁴ Arnum fuisse protensos: imo etiam ab ostio Rhodani, ostium Tyberis attigisse, si vetustissimam Liguriæ diui-

sio-

1. E Tabula Italia 10. An. tonij Magini.
 2. Plin. hist. nat. lib. 3. c. 5. Ptolem. Geogr. l. 2. c. 10. & lib. 3. c. 1. Bocac. de mari b. in verb. Ligustinū mare. Blond. Ital. Illust. in Ligur.
 3. Dionys. Afer de sit. orb.
 4. Boc. loc. cit. Cluver. Ital. antiq. l. 4. c. 17.

tionem admittamus. At secundum latitudinem in eo Corsicam comprehendimus, cum hæc Insula, communi¹ Geographorum consensu, in mari Ligustico collocetur. Abundat hoc mare adeo piscibus, ut e Liguria saliti in Cisalpinam Galliam, Romam, alioque exquisitissimi deferantur; falsaque conuincitur cauillatio, qua illud esse sine piscibus vulgus mentitur; ac præterea non minus celebris apud exteros, quam acolis utilis est Coraliorum piscatus,² quæ ex hoc mari extrahuntur nobilissima, ac in remotissimas etiam regiones exportantur. Profundum est maxime, pluresque habet, ac insignes portus, quidquid dicant alij, qui præter vnum Monæci, in Liguria esse omnino³ nullos asseuerant; post ostium etenim Vari, portus est Hercules, vulgo *Villafranca*, qui spectat ad Allobrogum. Duces: Sequitur portus Monæci, cuius oppidum Principi, ex antiquissima Grimaldorum familia paret; inde in Genuensis Reipublicæ ditione, Vada Sabbatia, portus Saonenfis, Genuensis, Delphinis, Segestæ Tiguliorum, ac Lunensis, vulgo portus Veneris, qui amplissimi sinus speciem præsert, ac plures, tutissimosque portus comprehendit. In Insulis autem, in Capraria securissima statio nauigijs omnis generis commoda est. In Corsica vero, portus Sancti Florentij, Bonifacij, seu Syracusanus, portus Vetus, seu Philonius, sinus Adiacensis, Caluenfis,

S 2 alij-

1. Plin. d. l. 38
c. 6. Mel. l. 23
c. 5. ex quo
Cluver. in
Corsica expli-
cat Plinium
obscurius
scribentem
Solin. Polyhist.
c. 7. Martian.
Capell. l. 6.
Isidor. l. 14.
Erym. c. 6.
Bordone Iso-
lario in Cor-
sic. Ferrarius
in Lexic. Geo-
graph. in Cor-
sica. alij.
2. Solin. d. c. 7.

3. Strabo Geo-
gr. l. 4. Fr. Leâ-
dro Alberi
nella descri-
tione della
Riviera di Ge-
nova.

144 De Dominio Ser.^m Gen. Reip:

alijque nauigantibus patent. Insulas complures circumfundit, quarum maxima Corsica est, ferocitate canum, ac vinorum excellentia insignis, cuius ambitus CCCXXV. M. P. esse censetur.

1. *Magin. in Corsica.*

Huius Insulae Regno nomine Genuensis Reipublicae Gubernator praest, qui in eam prouinciam altero quoque anno Genua mittitur; suntque in illa munitissima arces, ac frequentissima oppida, quae strenuos, indefessosque milites, ne dum Reip. Genuensi, sed Pontifici etiam Romano, Venetisque, ac alijs Principibus suppeditant. Est & Capraria, cum arce ad portum inexpugnabili, quam Genuensium praesidium custodit, cuius ambitus XXX. M. P. complectitur, & Gorgo ambitus V. M. P. deserta & inculta, quae sola Hetru-

2. *Varr. de re rust. l. 3. c. 9. Columell. l. 8. c. 2.*

riae Magni Ducis Dominio subiecta est, cum caeterae Gallinaria (sic a gallinis rusticis appellata) ad oram Occidentalem prope Albingaunum sita, illaque, quae Naulo, atque alia Tyrus nomine, quae Lunensis portus Occidentali promontorio adiacet, & nonnullae aliae paruae Insulae, quae Corsicae adhaerent, desertae etiam omnes, & incultae, in Genuensis Reipublicae ditione sint.

3. *Isid. Etym. l. 3. c. 16.*

4. *Flor. lib. 2. c. 6. Solin. & Boccae. loc. citat.*

5. *Eustat. in Sch. ad Dion.*

μελήριον & Stephan. in verb.

λίγυρος.

Ligusticum² autem appellatur hoc mare a Liguribus accolis, & adiacente Liguria, a qua etiam Ligustinum³ denominatum reperimus. Sed Liguriae, ac Ligurum nomen vnde manarit, haud ita facile definiri potest.⁴ Alij siquidem ἀπὸ ληγύρου ποταμοῦ, a Ligyro flumine deducunt, quod in

Li-

Liguria ponunt; ¹ alij a Ligo, seu Ligure, aut Ligysto Phaëtonis filio; ² alij a Ligure Gallo, qui Herculi apud Massiliam sese opposuerit; ³ alij a legendis leguminibus; ⁴ alij demum a Ligone Iaphetida, qui eam regionem primus habitavit. Veruntamen quæ de Ligyro flumine afferuntur, nullius ponderis sunt; ⁵ cum eius nominis fluitus in Italia fuerit omnino nullus; Quæ de Phaëtonis filio, ac Ligure Gallo dicuntur, fabulæ sunt, & Poëtarum commenta; quæq; de legendis leguminibus adducuntur, minime ad rem pertinent, cum Liguriæ vocabulum, apud Græcos etiam vsitatum sit, a quo Latini iuum effinxere, vnde perperam Latina ipsius assignatur origo. Vero propius accedunt, quæ de Ligone Iaphetida memorantur; Aut conijcere possumus, primos illos, qui post factam linguarum diuisionem in Liguriam venere, regionem uero hoc est, ⁷ Rufam, ac Rubeam Syriaca lingua ideo appellauisse, quod Liguriæ promontoria, ac scopuli primo rufi appellentibus apparuerint, cum eius ora maritima huius coloris, propter saxorum ariditatem, eminus conspicientibus videatur; vnde nostris etiam temporibus, mons Rubeus in ora Genuensi Orientali, & Capita rubra, seu Rubeum promontorium in ora Prouinciæ Narbonensis, (quæ antiqua Liguriæ pars erat) appellantur. Seu Hebraico idiomate ita dictam fuisse putabimus ab רִיבִּי ⁷ a Coralijs videlicet, quæ in

1. Boetac. de
general. deor.
l. 7. c. 42. 10.
Boem. de mo-
rib. gonr. l. 3.
c. 9. Ann. Vi-
terb. in sup-
posr. Beaso.
Catone, Fab.
Pictore, &
Sempronio.
2. Eustath. lo-
co cit. Tzet. in
comm. ad Ly-
cophron.
3. Paul. Diac.
de gest. Logob.
l. 2. c. 35.
4. Fr. Leand.
loc. cit.
5. Cluver.
Ital. antiq.
l. 1. c. 7.
6. Ibid.

7. David de
Pomis in Ger-
mine David.
in dict. ex-
tern. lit. 1.

8. Ibid. in
dict. Hebr.
l. 1. c. 1. Page.
in Thesaur.
lingua sãctã.

146 De Dominio Ser.^{na} Gen. Reip.

Ligustico mari reperiuntur. Quod si Græcam
vocabuli originem malimus, ἀπὸ τοῦ λιγυροῦ, seu
λιγύος, denominatam dicemus, quod stridulum
denotat, ac epitheton venti est, quod is potis-
simum in ea regione inter montes, & conual-
lium anfractus strideat, sibiletque; vnde Græci
præternavigantes hanc regionem ideo stridulam
appellarint, vt videmus in Hispanorum, alio-
rumque ad Indias nauigationibus accidisse, qui
regiones cōplures a peculiari quapiam ipsarum
qualitate denominarunt. Aut ideo stridulam re-
gionem dixere Græci, quod eius fluuij, ac tor-
rentes, e montium cacuminibus, per saxa scopu-
losque præcipites, stridorem edant; quod fortasse
innuerunt ij, qui a Ligyro flumine Liguriam no-
men accepisse scripserunt.

x. Henric. See-
phan. Io. Sca-
pul. Conr.
Gefn. alij Gra-
ci Lexicogra-
phi.

*De Liguria antiquæ, ac hodiernæ limitibus,
ac Ligurum antiquitate.*

CAP. II.

ED postquam terram attigimus, liceat
tantisper diuertere, & spatium, donec
susceptam fortasse in mari nausæa mo-
lestiam deponamus. Ecquid nausæantibus magis
apposite, quam odoratas Liguriæ oras lustrare?
Neque tamen ideo a proposito declinabimus.
Lignatum, aut aquatum descendisse nos putes,
ad mare mox opportune redituros, quo com-
meatu

meatū recepto, & discussa nausea, nauigemus
 comodius, & maritimo dominio acrius infi-
 stamus. Liguria itaque priscis temporibus haud
 tota Italica fuit: Ipsius namque confinia¹ Mas-
 siliam comprehendebant,² & Transalpini Ligu-
 res a scriptoribus recensentur.³ Lapidarij etiam
 campi, qui inter Massiliam, ac Rhodanum sunt
 (vbi lapidibus pluisse Hercule aduersus Ligures
 dimicante traditum est) in Liguria ponuntur,
 vt⁴ ad Rhodanum eius limites, Occidentem ver-
 sus, protenderentur. In Italia quoque Orientem
 verius latius patebat hæc regio,⁵ Pisæ siquidem
 in Liguribus erant, & Apuani Ligures, agri Pi-
 sani populi, & Luca.⁶ Aunus præterea Liguriæ
 Rex ad Thrasimenum vsque, ac Tyberim
 suum extendebat regnum, quod ait⁷ Silius.

Quæ vada Faunigena regnata antiquitus Auno.

Nunc voluente die Thrasimeni nomina seruat.

Ac proinde ad Tyberim pertigisse Liguriam
 aliqui⁸ contendunt. Ad Septentriones⁹ autem
 Mediolanum in Liguribus positum reperimus.
 Ac tanta sane olim erat Liguria, vt quousque
 se extenderet, determinare haud facile censea-
 mus. Sed in descriptione Italiæ¹⁰ ab Augusto fa-
 cta, Varus ad Occidentem, ad Orientem Macra,
 Padus ad Septentriones, ad Austrum mare Ligu-
 sticum huic regioni, quæ nona appellata est, li-
 mites sunt assignati, Transalpinis populis omif-
 sis, ac Liguriæ nomine intra Italiam redacto.

Ve₃

1. Strab. l. 4.
- Justin. l. 43.
- Foliet. histor.
- Genues. l. 1.
2. Liuius l. 41.
- Blond. in Li-
- gur. & Brac-
- cell. in descr.
- ors. Ligust.
3. Solin. c. 7.
4. Herod. l. 4.
- Scylax in pe-
- riplo. Mari-
- Heraclicen. in
- periegesi. Clu-
- uer. Ital. an-
- tig. l. 1. c. 7.
5. Justin. l. 21.
- ijdem Blond.
- & Braccell.
6. Landin. ad
11. Aeneid.
- Virgil. in ver.
- Auno. Clu-
- uer. d. c. 7.
7. Lib. 5.
8. Fr. Leand.
- nella d. sciz.
- della Riviera
- di Gen. Foliet.
- d. l. 1.
9. Antonin. in
- Itin. Procop.
- Gothic. lib. 2.
- Paul. Diac.
- de gest. Long.
- l. 2. c. 11.
10. Plin. l. 3.
- c. 5. Mela l. 2.
- c. 20. Ptolem.
- tab. 6. Europ.
- Blond. Braccell.
- Fr. Leand. &
- Foliet. loc. cit.

148 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

1. Foliet. loc.
cit.

2. Procop.
Gothic. l. 1.
3. Ibid. l. 2.
4. Notit. Imp.
per. Occid.
Päcirol. c. 60.

5. Foliet. loc.
citat.

Verum iterum a ¹ Constantino Magno, seu in
diuisione Italiae paulo ante ipsum facta, Ligu-
riae fines ad Septentriones late prolati sunt for-
tasse ad antiquos; nominibus enim Cenomano-
rum, Boiorum, Insubrum, caeterorumque Gal-
lorum antiquatis, quidquid felicium illorum,
ac late patentium circa Padum camporum Al-
pibus, & Apennino includitur, in duas regiones,
interfluente Adua fluuio, dispersitum est, quod-
que spectat ad Septentriones, Venetis obtigit,
quod ad Austrum, & mare Inferum, Liguribus,
adiacente Orientem versus Aemylia. Sic praeter
Mediolanum, & Nouocomum, & Bergomum,
& Brixia, & Laus Pompeia in Liguria compre-
hensa, & ² Alpes ipsius termini sunt factae; ³ Me-
diolanum vero post ea tempora rursus in Ligu-
ria positum reperitur, vbi ⁴ Consularis Magistra-
tus, qui Ligusticam prouinciam regebat, com-
morabatur. ⁵ Sed cum factum est Italico Regno
a Francis Carolinis initium, regioque fere om-
nis, quae inter Apenninum, & Alpes iacet, Lon-
gobardia nuncupata, Liguriae fines angustiores
sunt redditi, positusque ad Septentriones limes
Apenninus, relictis antiquis caeteroquin confi-
nijs: quae diuisio nostris etiam temporibus du-
rat. Sic Liguriam ab Occidente aperit Varus,
claudit Macra ad Orientem, a Meridie alluit
mare Inferum, ad Septentriones limitat Apen-
ninus, eaque ab vrbe Domina, Genouesato, ap-
pel-

appellatur, regio montosa tota, nisi qua Apen-
 ninus, seu Alpes alicubi a mari recedunt, eiusq;
 latitudo ad XXX. alicubi etiam ad L. M. P. ac-
 cedit; longitudo autem secundum oram mari-
 timam, ab ostio Vari Genuam vsque CXX. M. P.
 est, quæ ora Occidentalis appellatur, quod Vrbi
 ad Occidentem sita sit; inde ad Macræ ostium
 M. P. LXX. quæ Orientalis ora eam ob causam
 dicitur, quod Vrbi ad Orientem solem adiaceat,
 vt oræ totius longitudo sit, ab ostio Vari ad ostiū
 Macræ CXC. M. P. Sterilis olim maiori ex parte
 fuit, & incultas: ideoque incolæ plerumque ex
 pecore, lacteque, ac potione hordeacea viuebant.
 Sola abundabant materia ad naues ædificandas:
 montes siquidem, arboribus referti maximis, ac
 frequentissimis, hanc affatim subministrabant:
 quæ arbores, quod earum crassitudo ingens,
 octo nimirum aliquando pedum esset, ad fabri-
 canda mortaria, & mensas conficiendas, cense-
 bantur aptissimæ. Sic pecora, pelles, mella, na-
 ualem materiam incolæ, ad emporium Genuam,
 e tota Liguria comportabant, indeque exporta-
 bant oleum, & vinum Italicum, cum vini, ac
 picati quidem, & austeri, copiam modicam re-
 gio ferret. Nascebantur item in Liguria equi,
 & muli, quos Gegenios vocauit antiquitas, &
 Lyncurium? (quod electrum appellant quidam,
 atque ex vrina Lyncis congelari comminiscun-
 tur) & Ligusticum, herba satis nota. Sed & tu-

1. Strab. d. l. 4.
 Ioan. Bosm. de
 mor. gent. l. 3.
 c. 19.

2. Dioscor.
 mater. Medi-
 cin. l. 2. c. 73.
 & ibi Mat-
 thiol.
 3. Islem l. 3.
 c. 53.

211

T

nicæ,

150 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.
nicæ, & sagula in Liguria elaborabantur, quæ
dicebantur Ligustica, vt præter agriculturam,
& pastionem, in artificijs non desideraretur in-
dustria; nec deerat aliorum fructuum copia, tam-
etsi frumenti, ac vini regio parum ferax esset,
cum suapte natura terra adeo lapidosa sit, vt
absque saxo vix vlla gleba possit effodi. Nostros
vero temporibus nemora illa arborum maxima-
rum, in iucundissima odoris suauitate fragran-
tia viridaria, citreorum omnis generis, olearum,
palmarum, aliarumque vtilium, ac fructuosarum
arborum, passim sunt conuersa; atque vbi, præ
asperitate, loca coli non possunt, castaneæ satæ
conspiciuntur, vt ne gleba quidem otiosa rema-
neat. Quare tametsi cædis syluis non abundet
Liguria (quod illi obijcit, dum illius montes
sine lignis esse vulgus calumniatur) egeatque li-
gnis, quæ e Corsica, atque aliunde afferuntur;
id accidit, quia præstat ex arboribus fructus,
quam ligna colligere. Vitium vero ea copia est,
& nobilitas, vt vina, quæ ex ijs progignuntur,
in regiones, vel remotissimas exportentur. Sola
Ceres adeo nostro auara est solo, vt externo fru-
mento indigeamus. At quod modicum in Li-
guria nascitur, tanto externum bonitate antecel-
lit, quanto minor eius est copia. Veruntamen
omnia fere, quæ in Liguria proueniunt, exter-
nis eiusdem speciei, odore, ac sapore longe præ-
cellunt. Quid oleum referam, cuius incredibi-
lis

lis copia in Cisalpinam Galliam, ac Germaniam mittitur, quodque omnium est præstantissimum, ut non in Attica, sed in Liguria oleam seuisse, Pallas videatur? Quid vina, quæ in Occidentali ora ad Tabiam, in Orientali ad quinque pagos concinnantur, Apiana, & alia, quæ vernaculo idiomate, *Moscatelli, Amabili, Rossefi* appellantur, generosa adeo, ac suauia, ut præferantur omnibus alijs, & vel a remotissimis populis in delicijs habeantur? Quid Citrea mala, atque Aurantia, & his affines fructus veteribus minime cognitos, quos *Limoni, & Pomi di Adamo*, appellamus, quorum inexhausta pene copia ad externos mittitur? Mutatam sane horridam illam Liguriæ faciem, omnino videmus, quæque sylvæ erant, ac nemora, amœna modo sunt viridaria, quæ suauissimum, ac iucundissimum odorem diffundunt, ut non immerito Italus Poëta asseruerit, Ligusticam oram, quasi perpetuo fruente[m] vere, semper virentibus citreis, myrtisque aërem grato odore perfundere. Quid dicam de cæteris, quæ saccharo, acetoue condita e Liguria exportantur? Quid de pannis fericis, laneisque, ac cæteris, quæ in Liguria ad incolarum, exterorumque commoditatem præparantur? His igitur aut naturæ benignitate, aut artis industria partis, omnes cunctarum regionum diuitias, deliciasque nostra Liguria absorbit, ut non sit, cur vel felicissimæ Arabiæ odoribus, fructibus, voluptati-

T 2 bus

I. Lodouico
Ariosto Canto
Primo dopo
l'Orlando Furioso.

152 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

bus inuideamus. Sed vnde venerint Ligures, qui hanc regionem primi tenuerunt, maxime inter scriptores cōtrouersum est, quoniam propter antiquitatem incomperta est eius gētis origo: Cumque Ligures Italiae quasdam partes, & Gallie colerent, Dionysius Halycarnasseus ambigit, ex vtra profecti essent patria, videturque *αὐτόχθονες* hoc est, indigenas facere; quare nonnulli ad illorum antiquitatem respicientes, Aborigine, authores Romani generis, Ligurum esse sobolem sunt arbitrati. Quin & Siculos ab Liguribus oriundos esse asserit Thucidides, & tradit Philistus. Berofus autem Chaldaeus, Phaëtonem ex Æthiopia venisse commemorat cum classe, penultimo anno Arelij Septimi Regis Afyriorum (qui iuxta Eusebij Chronicon incidit in annum CIOCCIOCCCVI. ab orbe creato, ante Christum scilicet natum annis ferme CIOCCCCXCIII.) cumque inuenisset omnia ab Aufonijs occupata ad Orientem, & montana a Gallis, & Aboriginibus possessa, planiciem vero a Razenuis Ianigenis habitam, donatum fuisse parte Occidentali, possedisseq; montes, & totum Eridanum, ac deinceps relicto in Liguria filio Ligure, in Æthiopiam fuisse regressum. Porcius Cato, & Sempronius, non ex Æthiopia euocant hunc Phaëtonem, sed eum primum omnium Græcorum ex Attica soluentem aiunt, cum Ligure filio multis ætatibus, ac seculis

1. Dionys. Halycarn. antiq. Rom. l. 1.

2. Ibid.

3. Hell. Pelopon. lib 6 in princ. & 10. Eoem. d. c. 19.

4. Apud Dionys. loc. cit.

seculis ante Oenotrium Arcadem colonias cōstituisse in Italico litore, ab ostijs Tyberinis, vsque Nicæam Massiliensium, & in medio portum Ligurnum a filio nuncupasse, ac vltro citroque litus omne Liguriam dixisse. Sed hi Berofus, Cato, atque Sempronius suspectæ sunt fidei, putanturque ab Annio Viterbiensi suppositi; ac reuera cum antiqua Liguria minime quadrant limites ab ipsis assignati, quam vltra Nicæam ad Rhodanum vsque fuisse protensam demonstrauimus; ac præterea nomen illud portus Ligurni non ita priscam redolet originem, cum non Ligurnum, sed Lyburnum appellatum fuisse apud veteres Geographos reperiamus.¹ Strabo autem coniecturam facit, Ligures, quod æneis vterentur scutis, Græcos origine fuisse.² Iustinus contra hoc videtur negare, cum recensens Græcas Italię Ciuitates, in Liguria solas Pisas ait Græcos auctores habuisse:³ Sunt, qui Celticæ, ac Theutonicæ originis faciant Ligures, eosq; vna cum Illyricis, Germanis, Gallis, Hispanis, ac Britannis vnus eiusdemq; gentis fuisse, & vnum idemq; habuisse linguæ genus, dialectis tantum varijs distinctum, attestantur, quod confirmant ex quibusdam vocabulis antiquorum Ligurum, quæ cum Teutonicis maxime cōueniunt:⁴ ac sane veteres Ligures ex Ambronibus gente Teutonica se oriundos esse profitebantur. Quidquid sit (nihil enim in re tam dubia, & antiquitatis tenebris

1. Ptolem.
Geogr. l. 3. c. 1.
2. Geograph.
l. 4.
3. Lib. 20.

4. Cluver.
d. c. 7.

5. Plutarch.
in Mario.

154 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

bris inuoluta determinare possumus) certe anti-
quissimi populi fuere Ligures, & multis ante
bellum Troianum seculis præpotentes, quippe
qui Sicanos, Hispanicam gentem, pulsos, fu-
gatosque finibus arcuere, vnde illi in Siciliam
secedentes insulæ nomen dederūt. Herculi præ-
terea Alcmenæ, ex Hispanijs in Italiam venienti,
sele opposuerunt, acriterq; cum eo dimicârunt.
Et ante Troianorum sub Ænea in Latium ad-
uentum, celebre erat Ligurum Regnum, eoque
ipso tempore, cum Æneas venit in Latium, re-
gnabat in Liguribus Aunus, cuius filium Ca-
milla Volscorum Regina in prælio inter Teu-
cros ac Latinos, interfecit, de quo Poëta:

1. Dionys.
d.l.i.

2. Diodor. Si-
cul. ver. an-
tiq. l. 5. c. 2.

3. Landin. &
Cluver. loc.
cit.

4. Virgil.
Æneid. 11.

Apeninicola bellator filius Auni

Haud Ligurum extremus.

Cumque Æneas ex Italicis populis auxilia col-
ligeret, ab Auno instructam milite classem ha-
buit, de qua modo laudatus Poëta.

5. Ibid. l. 10.

*Non ego te Ligurum ductor fortissime bello
Transferim Cycne, & paucis comitate Cupauo,
Cuius olorina surgunt de vertice pinne.
Crimen amor vestrum, formæque insigne paternæ;
Namque ferunt luctu Cycnum Phæicentis amati
Populeas inter frondes, umbramque sororum,
Dum canit, & mæstum musa solatur amorem,
Canentem molli pluma duxisse senectam,
Linquentem terras, & sidera voce sequentem.
Filius aequales comitatus classe cateruas*

In-

Ingentem remis Centaurum promouet: ille
 Instat aqua, saxumque undis immane minatur
 Ardens, & longa sulcat maria alia carina.

De moribus, fortitudine, ac bellica
 virtute veterum Ligurum.

CAP. III.

NTIQUISSIMA igitur gens Ligurum
 asperam, montosam, syluosamque, ac
 maritimam regionem sortita, duram
 & laboriosam vitam agebat, in cædendis arboribus
 ad nauium structuram, & colendis agris occupata.
 Sed molesta erat admodum agricultura ob soli malignitatem,
 quod lapidibus oppletum ægre coli poterat, fructusque parum,
 ac emolumenti colonis afferebat. Eapropter maximus
 eorum prouentus erat venatio, qua captæ feræ
 fructuum leuabant inopiam. Carnes item domesticæ,
 lac, mel, olera cibus erant, potus aqua, aut hordeacea
 potio, vt diximus, aut etiam vinum, quod picatum,
 austerumque regio proferebat; Atque ita Ligures
 prisco more, absque aliquo apparatu, humi cubantes
 vitam traducebāt; Sic venatione, exercitioque continuo,
 ac victus parsimonia eorum corpora gracilia, ac dura
 reddebātur. Niuius insuper, montanisq; asperitatibus
 assueti, ne dum viri, sed etiam mulieres, agiles corpore,
 ac valida, animoque constantes,

1. Cicer. contra Rullum,
 Diodor. ver. antiq. l. 5. c. 2.
 & lib. 6. c. 9.
 Strab. Geogr. l. 4. Io. Boet. de morib. gæt. l. 3. c. 19.

&

156 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

1. Georg. l. 2.
 & ibi Serv. &
 Ant. Mancin.

2. Diodor.
 d. c. 2.

3. Aristot. in
 Mirand.

4. Tacit. hist.
 l. 2.

1. Diodor. d.
 c. 9. Serab. l. 3.

& fortes efficiebantur; unde ¹ Virgilius Ligurem malo assuetum appellavit, ut duram eius gentis naturam, & laboribus innutritam ostenderet; ac mulieres quidem virorum labores perferentes, solitæque cum ipsis opus facere, admirabilis constantiæ, ac fortitudinis aliquando exempla ediderunt. ² Mulier etenim Ligus prægnans, Herculis Alcmene temporibus, opus cum viris mercede faciens, gravissimo partus dolore correpta, abcessit inter virgulta, ibique absq; eiulatu editum infantem, inuolutum folijs cum absconditum dimisisset, ad opus redijt, nihil de partu locuta; Veruntamen ex infantis vagitu re intellecta, qui operibus præerat, puerperam dimittere voluit, cui tandem accepta mercede mulier ægre obtemperavit, lotumque ad fonticulum infantem, ac ijs, quos habebat, pannis inuolutum, domum incolumem retulit. ³ Hoc autem peculiare erat Liguribus sceminis, ut inter opus parerent, lotoque mox infante, protinus ad illud redirent. Alia ⁴ quoque scemina Ligus, apud Album Intemelium, in prædantes Othonianos milites præclaro exemplo auxit invidiam, quæ filio abdito, cum simul pecuniam occultari milites credidissent, eoque per cruciatus interrogarent, ubi filium occuleret, vterum ostendens, latere respondit, nec vllis deinde tortoribus, aut morte constantiam mutavit vocis egregiæ ⁵ Mulieres igitur virorum, viri ferarum vires, ac robur habere di-

ce-

cebantur. ¹ Viri autem in bello fortes, audacesq;
erant, ferturque sæpius vegetum Gallum a gracili,
macilentoque Ligure, ex prouocatione, singulari
certamine fuisse superatum. Tegebant corpora
scuto, tunicaque succincta, ferarumque pellibus,
ac ensẽ armabantur mediocri, & nonnulli Ro-
manos imitati, eorum armis vtebantur. ² Comas
nutriebant longas, prolixasque, quo hostibusef-
sent terrori. Hinc ³ Lucretius:

*Et nunc tonse Ligus, quondam per colla decora
Crinibus effusis toti prælate comata,*
Et Silius ⁴ Italicus:

Et Ligurum horrentesque coma.
Feroce erant, acutoque ingenio, non militiæ so-
lum, sed etiam in vita communi. Mercaturam
nimirum exercentes, per Sardoum, Libycumq;
pelagus nauigabant, sponteque se grauib; vitæ
periculis exponebant; scaphis enim, haud satis
more cæterarum nauium præparatis, ad merca-
turam exercendam, vtentes, sequente tempestate
grauia discrimina subibant; nec solum Sardon,
Libycoque mari nauigabant, sed ad Orientales
etiam plagas, remotissimasque regiones naues
appellebant. ⁵ Legimus Themistoclem, cum pa-
tria extorris, ad Molossorum Regem diuertisset,
ab ipso commonitum de insidijs, quæ sibi strue-
bantur a Lacedæmonijs, noctu ex Moloissis pro-
fugisse, nactumque inter fugiendum duos Li-
gures adolefcẽtes, negotiationibus, & mercaturæ

1. Diodor. xxx
cc. 2. & 9.

2. Plin. l. 3.
c. 5.
Dio Cass. l. 54

3. Lib. 1.

4. Lib. 1.

5. Apud Dio-
dor. Biblioth.
l. 11.

158 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

operam dantes, ac propterea marium, itinerum, que expertos, his comitibus, per nocturna raptum itinera, Lacedæmonios latuisse, & iuuenum beneuolentia duce, ac opera solerti, in Asiam tandem peruenisse ad Regem Persarum. In Carynthiam quoque superiorē, ad fodienda metalla, integrā Ligures aliquādo deduxere coloniam, ibiq; ciuitatem, quam Liguriam a Patriæ nomine appellarunt, in mōte quodam in vicinia Moschirchenfi, extruxerunt, quæ exhaustis fodinis interijt. Veruntamen in militari disciplina, quam in negotiationibus, veteres Ligures celebriores fuerunt, qui² vel ipsi Herculi in Italiam venienti cum exercitu, ire obuiam instructa acie sunt ausi. Neque³ vlla gens vsquam Herculi, Græcisque restitit aut fortius, aut pertinacius: quod vaticinatum fuisse Prometheum aiunt; cum Herculem de euentu certaminum futurorum in expeditione aduersus Geryonem admonuit. In hoc etenim prælio inter Græcos, Liguresque (quod in Lapidarijs campis inter Massiliam, ac Rhodanum commissum fuisse creditur) tanta fuit Ligurum virtus, ac fortitudo, vt aduersus expugnatorem orbis exercitum, diutissime steterint, ac demum cum tela iam Græcis defecissent, Herculem, desperata victoria, e cælo aduersus tam duram gentem, auxilium ferunt a patre petijisse,⁴ Iouemq; cōtra Ligures lapidibus pluuisse, quo illi territi portento, Græcis transitum concesserunt.

1 Theophrast. Paracels. in Chyonie. Carynthia.

2 Iouian. Pözan. hist. Neapol. l. 6.

3 Dionys. Halycarn. antiq. Rom. l. 1.

4. Solin. c. 7

cessere. ¹ Aduersus Sicanos etiam, Hispanicam gentem, suos fines tutati sunt, illosq; repulerunt; & cum ² Phocensibus, qui in Liguria finibus Massiliam condiderant, diuturnum bellum habuere, varia victoria, donec ab ijs vsu cultioris vitæ edocti, deposuerunt hostilitatem. ³ Bellanti postmodū in Latio Æneę instructa cū classe adfuerunt, eorumque opera Teucrorum res maxime sunt adiutæ. Inde post nonnulla secula, Carthaginensibus aduersus Romanos expeditionem suscipientibus, socij facti sunt: ⁴ quare Romani, M. Attilio Regulo, & Cn. Seruilio Geminio Coss. legatos ad eos miserunt ad expoſtulantium, quod Pœnum opibus, auxilijsque suis iuuissent. At nihilominus ⁵ Asdrubal, Carthaginensium Dux, haud longo interiecto tempore, octies mille Ligures conscripsit, erantq; semper magna pars Carthaginensis exercitus Ligures, ac ⁶ inter ipsorum socios numerabantur, & aduersus Romanos ad Trebiam, ad Cannas, ad Thrasimenum, alibique strenue dimicârunt. Neque modo cum Carthaginensibus aduersus ipsos steterunt, sed soli etiam, nullius auxilio freti, cum Romanis bellum diu gessere. Non vacat omnes referre pugnas, quas Ligures cum Romanis pugnârunt, nonnullas tantummodo delibabimus, quæ illorum potentia specimen præbeât. Lucio ⁸ itaque Cornelio, Q. Minutio Romanis Coss. Ligures cum exercitu XX. millium armato-

1. Dionys.
d. l. 1.

2. Iustin. l. 43

3. Virgil.
Aeneid. l. 10.
& 11.

4. Liu. l. 22.

5. Idem l. 27.

6. Idem l. 29.
Polyb. histor.
l. 3. & 15. Ap.
pian Alexad.
in Punico. Al.
drete Anti-
gued. de Espa-
ña l. 1. c. 31.

7. Polyb. in
iuramento soc-
deris inter
Carthag. &
Philip. Ma-
ced.

8. Liu. l. 34.

160 De Dominio Ser.^{mz} Gen. Reip.

rum, Lunensem primum agrum populati sunt; Pisarum deinde fines transgressi, omnem oram maris peragrarunt; eodemque tempore XV. alia millia, agrum Placentinum inuasērunt, eum usque ad ipsā ciuitatis Placentinæ mœnia, & Padi ripas cum cædibus, & incendijs perpopulati. Mox¹ ipsas Pisas XL. hominum millibus obsederunt, haud dubiè expugnaturi, ni cum Romano exercitu obuium Minutium Consulem habuissent. Non tamen manus conferere cum Liguribus Consul est ausus, sed positis castris, intra vallum se continebat, cum interim illi singulis diebus Romanos lacefferent, abactâque prædâ in ipsorum conspectu, regionem omnem deuastarent. Cum autē Consul postmodum Romam ad comitia reuocaretur, respondit, adeo suspensa omnia se in Liguribus habere, vt abscedere sine pernicie sociorum, & damno Reipub. non posset, & magis e Rep. esse interregnum iniri, quam ab se in eo statu relinqui prouinciam.² Septennio post Sp. Posthumio Albino, Q. Martio Philippo Coss. Martius in Ligures cum exercitu profectus, in præoccupatis angustijs, loco iniquo, circumuentus est, & quatuor millibus Romanorum militum cæsis, legionis secundæ signa tria, vndecimque vexilla sociorum Latini nominis in potestatem Ligurum venerunt, & arma multa, quæ quia impedimento fugientibus per syluestres semitas erant, passim iactaban-

bantur, priusque sequendi nostri finem, quam fugae Romani fecerunt: ex quo praelio saltus ille, ubi commissum fuit, ex deuicti ducis nomine, Martius est appellatus. Hi nempe erant illi Romanorum hostes, quos implicitos dumis syluestribus, maior aliquanto labor erat inuenire, quam vincere. Tutum locus & fuga, durum, atque velox genus, ex occasione magis atrocitatis, quam bella faciens, quod iactat impudenter Florus, cum prouincias Pop. Romani inuaderent, ciuitates munitissimas obsiderent, consulares exercitus profligarent. Quid? Mutinam Romanorum coloniam expugnatam, captamque recenscam? Quid? obsessum, cum toto exercitu Romano, L. Amilium Paullum, ut agere in castris se defenderet? Quid? atrocissima tot alia praelia, vario euentu, cum Romanis commissa? Haud sane in Flori sententia fuere S. P. Q. R. qui nullum vnquam hostem pluris fecerunt, quam nostros Ligures, qui saepius ambobus Consulibus prouincia dabantur, atque aduersus quos duo consulares exercitus frequenter militabant. Sic dum Romani in Europa cum Philippo Macedone, in Asia cum Antiocho Syriae Rege gererent bellum, creati Coss. M. Amilius Lepidus, & C. Flaminius, ex S. C. ambo in Ligures missi; cumque huic S. C. Lepidus Col. intercederet, indignum esse praedicans, Coss. ambos in ualle Ligurum includi, M. Fuluium, & Cn. Manlium

influx

bien-

1. L. 2. c. 3.

1. L. 2. c. 3.

2. L. 1. c. 4.

3. Idem l. 402

4. Idem l. 422
& alibi.

5. Idem l. 382

biennium iam, alterum in Europa, alterum in Asia, veluti pro Philippo, atque Antiocho substitutos, regnare. Senatus nihilominus, molem belli Ligustini expendens, in sententia perstitit, vt Consulibus ambobus Ligures prouincia esset, ac Manlium, Fuluiumque potius decedere de prouincia, ac exercitus inde deducere, & Romam redire mandauit.¹ Appius quoque Claudius Pulcher, M. Sempronius Tuditanus Consules, ambo in Ligures missi, & postmodum Cn.² Bæbius Pamphilus, L. Æmilius Paullus, itidem Coss. atque iterum³ A. Posthumius Albinus, C. Calphurnius Piso. Ad summam, ne Romanos omnes Coss. recenseamus, qui ambo in Ligures sunt missi,⁴ imminente Persei Macedonis bello, cuius apparatus Senatum maxime habebant sollicitum, Coss. tamen ambo C. Popilius, P. Ælius in Ligures exercitum duxere. Tantum erat in Liguribus libertatis studium, vt aduersus raptos orbis diutius, quam alius quisquam populus resistenterint, tanta ferocia, adeoque bona disciplina, vt victores iam tot, tantarumque gentium, defatigarent, vincerentque. Atqui Romanorum fortuna virtutem, constantiamque Ligurum superauit. Veruntamen tamen igne, ferroque vastata regione, ipsi armis exuti, ac spoliati, desiderio quietis, pacisque teneri debuissent, iugum tamen ferre, seruitutis non poterat.⁵ Quapropter Romani nullum alium ante finem rati fore Ligustini

1. Idem l. 39.

2. Idem l. 40.

3. Ibid.

4. Idem l. 42.

5. Idem l. 40.

In Mari Ligustico Lib. II. 163

gustini belli, deducere Ligures, ex montibus in agros campestres, procul ab domo, ne reditus spes esset, statuerunt: Sic in Samnites deducta sunt publico Romanorum sumptu, quadraginta millia liberorum capitum, cum fœminis, puerisque, quorum fortasse aliqui Romam sunt admissi, cum¹ legamus in ea vrbe Ligurum vicum fuisse: Sed hi postea in sedes suas ex S.C. restituti, iterum pro libertate arma sumpserunt; neque vllum vnquam bellum aut magis diutinum Romanis (quod coeptum² anno IOXV. a Roma cõdita ægre profligatum fuit anno IOXCV. vt totos octoginta annos durauerit) aut atrocius gessere; Cũ Ligures, veluti nati essent ad continendam Romanis disciplinam, nec alia prouincia militem magis ad virtutem acueret, in qua erant omnia, quæ illum excitarent, loca montana, & aspera, quæ & ipsis incolis capere labor erat, & ex præoccupatis deijcere hostem, difficillimum: inuia, ardua, angusta, infesta insidijs: hostis leuis, & velox, & repentinus, qui nullum vsquam tempus, nullum locum quietum, aut securum esse sineret: oppugnatio necessaria munitorum castrorum, laboriosa simul periculosaque: inops regio, quæ parsimonia astringeret milites, prædæ haud multum præberet, & in qua nihil aliud erat præter arma, & viros spem omnem in armis habentes. Talem igitur hostem Romani, toto fere orbe deuicto, post octoginta annorum bellum

com-

1. P. Victor de reg. vrb. in region. 8.

2. Liu. l. 42.

3. Strab. l. 4. Sigon. in fast. triumph. Rom. sub anno 595.

4. Liu. l. 39.

compescuerunt potius, quam subegerint, nam in
 seruitutem Ligures non prius redacti sunt, quam an.
 1000. a Roma condita an. scilicet CCXXV.
 postquam oppugnari sunt cepti. Sic merito co-
 tem Romanæ virtutis, ac disciplinæ Ligures fuis-
 se, scriptores asseuerant, durumque hominum
 genus, & agreste, ac versutum. Neque mirum
 est eos in militari disciplina adeo excelluisse,
 cum agrestis gens, quæ sub dio, & in labore nutri-
 tur, solis patiens, vmbra negligens, balnearum
 nescia, deliciarum ignara, & simplicis animi, par-
 uo contenta, duratis ad omnem laborum tole-
 rantiam membris, cui gestare ferrum, fossam du-
 cere, onus ferre consuetudo est, quales erant Li-
 gures, ad militarem disciplinam appime sit apta.
 Adde velocitatem, agilitatemque corporis, ferox,
 ac versutum ingenium, quo fallere etiam hostes,
 nostri consueuerunt, omnia, quæ optimum mi-
 litem faciunt, in Liguribus posita reperies. Ac
 velocitas quidem, agilitasque ab exercitio cor-
 poris in Liguribus necessario proueniebat, quod
 supra ostendimus: versutos autem fuisse, quæ
 modo narraturi sumus, eorum stratagemata, ad-
 uersus suæ libertatis oppugnatores, satis declara-
 bunt. Duxerat L. Æmilius Paullus in Ligures
 Ingaunos Romanorum exercitum, cumque in
 eorum finibus castra posuisset, legati ad eum per
 speciem pacis petendæ speculatum venerunt. Ne-
 ganti Paulo, nisi cum deditis pacisci se pacem
 non

1. Dio Cass.
 l. 54.

2. Flor. lib. 2.
 c. 3. Petrarcb.
 in Itinerar.
 3. Cicer. cōtra
 Rull. Liu. l. 40
 4. Veget. de re
 milit. l. 1. c. 3.

3. Liu. l. 40.

non tam id recusabant, quam tempore opus esse aiebant, ut generi agresti hominum persuaderent. Ad hoc decem dierum induciæ cum darentur, petierunt deinde, ne trans montes proximos castris pabulatum, lignatumque irent Romani; cuncta ea loca suorum finium esse. Id ubi impetrauerunt, post eos ipsos montes, unde auerterant hostem, exercitu omni coacto, repente multitudine ingenti castra Romanorum impugnare, simul omnibus portis, aggressi sunt. Sic eos, qui se imparatos inuaserant, in suis ipsorum castris obsederunt. Alias quoque se recepturi Ligures, ut Romanos lateret discessus, per diversa loca bubalos ad arbores alligarunt, qui frequentiori mugitu præberent speciem remanentis exercitus: atque ipsi interim in tuta se receperunt. Sic erant in Liguribus omnia, quæ militaris disciplina requirit. Ac tamen si Liguria in quarto, aut quinto climate minime sit posita, ubi optimos nasci milites vult Vegetius, sed in principio sexti, aëre tamen fruitur maxime temperato, ac fere semper verno, ideoque Liguribus & copia sanguinis suppetebat, ad vulnerum mortisque contemptum, neque poterat deesse prudentia, quæ & modestiam seruaret in castris, atque in dimicatione, & consilijs non parum prodesset. Cum montani insuper essent, & agrestes, laborisque patientes, ut diximus, maxime erant idonei, ex quibus legiones fortissimæ con-

[Faint marginal notes]

1. Sext. Tul. Front. Strategem. l. 2. c. 5.

2. d. l. l. c. 2.

1. De Studio
militari. l. 1.
§. 5. nu. 2.
2. Plutarch.
in Aemil.
Iust. Lips. de
Milit. Rom.
l. 3. Dial. 2.
3. Sallust. in
Iug. th.
4. Plutarch.
in Mario.

scribentur, vt firmis argumētis doctissimus Gabriel Naudæus demonstraui: Quapropter Romani in suis exercitiis, inter auxiliares milites, Ligurum quoque cohortes habuerunt, e³ quibus gregarius quispiam, suo astu, ac industria, C. Mario Imperatore, munitissimam in Numidia arcem Rom. Populo acquisiuit; & auxiliares Ligures, eodem Duce in bello, quod aduersus Teutones a Romanis gestum est, fufis Ambrosibus, summæ virtutis, ac fortitudinis dedere testimonium.

De Ligurum imperio in mari

Ligustico

CAP. IV.

ERVNTAMEN satis vagari sumus, et tempusque iam est, vt ad mare reuertamur, vnde diuertimus; Sed antequam nauem conscēdimus, videndum est, quid ex peragrata Liguria ad mare referamus. Regionem itaque inuenimus nemorosam, refertamq; materia ad naues extruendas: Incolas indurato ad omnes labores corpore, audaces, industrios, liberos, mercaturæ deditos, ac maxime bellicosos, qui nauigationem exercentes, non Sardo, Libycoque modo pelago, sed Orientali etiam nauigarent. Sane si memoria repetamus, quæ superiori libro differuimus, cum ad mare siti essent,

in

in quo non deerant portus, ubi classes haberent, Corsicamque insulam possiderent, cuius incolae primi ipsi fuerunt; consequens est, ut eius maris principatum obtinerent. Neque enim omnino verisimile est, populos bellicosos, a nemine adhuc domitos, maris adiacentis usum communem ceteris reliquisse, qui non modo mercaturæ, & militiæ, rei que nauticæ dediti essent, sed etiam piscatû exercerent, ac Thynnorum præsertim, in quo illos peculiari industria usus fuisse legimus; Nam cum reliqui magnis retibus, (Cetotheria appellabant) Thynnos caperent, Ligures maximis, & firmissimis hamis ferreis eos pisces expiscabantur. Ac omnino erat necessarium, ut sterilem regionem habitantes, ad mare se converterent, atque ex eo prouentum, fructumque caperent, quo vitam tolerarent, exemplo Phocensium, qui ex ignauitate, ac macie terræ coacti, studiosius mare, quam terras exercuerunt. Cum itaque maritimus prouentus, cum piscatus, tum etiam mercatura, Liguribus adeo esset necessarius ad vitam traducendam, consequens est, eos illum sibi fecisse proprium, nec tolerasse, ut alij eius essent participes, ideoque armata nauigia in portibus habuisse, quibus maris dominium aduersus externos tuerentur. Neque commeatus parandi ad alendam classem, poterat deesse commoditas, cum Corsica huic sufficeret, & magni sumptus haud essent faciendi,

1. Senec. in
Consolat. ad
Albin, c. 8.
Solin. Poly-
hist. c. 7. Is-
dor. Etymol.
l. 14. c. 6.

2. Apud
Aelian. de
Animal. l. 13.
c. 16.

3. In fin. l. 43

168 De Dominio Ser.^{mo} Gen. Reip.

propter copiam materiæ ad extruenda nauigia,
 & alacritatem, inclinationemque, ac frugalita-
 tem virorum, qui spôte ad arma erant propensi,
 & exiguo vilique cibo famem, sitim aqua ex-
 tinguebant. His coniecturis motus a suspicione
 non absim, quin cum apud scriptores reperi-
 mus factam mentionem de Tyrrhenorum ma-
 ritimo dominio, id dominium nostrorum Ligu-
 rum innuat: quam suspensionem auget Diony-
 sius Halycarnasseus, solers, atque accuratus anti-
 quitatum indagator, qui nobis est author, pri-
 scis temporibus ante bellum Troianum, Tyr-
 reniæ nomen per Græciam adeo celebre fuisse,
 vt tota Italia, qua Occidentem spectat, nullo
 gentium discrimine, eo nomine appellaretur.
 Hinc factum fortasse est, vt Græci scriptores, qui-
 bus notiores erant Tyrrheni, Græca gens, quam
 Ligures, cum hos mari dominatos scribere de-
 buissent, illos scripserunt: quo errore decepti Græci
 non modo, sed Latini etiam aliquot, mare Infe-
 rum totum, quod Italiam ad Occidentem alluit,
 Tyrrhenum appellarunt, nulla de Ligustico fa-
 cta mentione, Liguresque maritimam Tyrrheni-
 oram colere tradiderunt. Atqui veterum Ligu-
 rum maritimum dominium non his solis niti-
 tur coniecturis. Memoria siquidem proditum
 est, illos ad hoc dominium exercendum, Roma-
 nis in Hispanias tendentibus, non terra modo,
 sed mari etiam restitisse, fuisseque adeo poten-
 tes,

1. Antiquit.
 Rom. l. 1.

2. Polyb. l. 2.
 Strab. lib. 4.
 Procop. Go-
 thic. l. 1.
 3. Varr. de
 re rustic. l. 3.
 c. 9.

4. Strab. d. l. 4

-orq s X

tes,

tes, ut vix magni exercitus, classesque armis, ferroque sibi transitum aperirent, ac Romanos, cum ijs octogesimum ad annum belligerantes, difficulter effecisse, ut publice permeantibus via ad CIOIO passus laxaretur: quod Strabo narrans, potētissimi populi fortissime, præclarissimeque, pro Patria, pro libertate gesta, aduersus hostes apertos, iniurioseque vim inferentes Romanos, latrocinia peruerse appellat. Tantum scilicet potuit Romana fortuna, ut etiam scriptorum sty- lum duxerit in triumpho, effeceritque; ut quod syn- cere illi scribere, narrareque debuerant, in contu- meliam cæterarum gentium verterent, quasi ex aliena ignominia Romanorum gloria constaret. Infulsa sane, & incauta adulatio, quæ cum victum deprimat, virtutem victoris extenuat. Nos autem haud æquo Marte signa conferimus cum istis adulatoribus, qui careamus testibus, quibus pos- simus illos confutare; cumque tantummodo il- lorum extent scripta, qui ut vni populo gratifica- rentur, reliquos omnes vituperarunt, de hostium quasi castris arma fumere cogimur, quibus illos oppugnemus. Ligures magnis viribus terra, ma- rique Romanis, Patriæ suæ hostibus, restitisse, narrat Strabo; An iure hoc latrocinia exercere appellet, quisquis Romanis adulari nolit, iudi- cabit. Sed ne dum ignominia Liguribus verti posset, quod latrocinia mari exercuissent, cum latrocinium eiusmodi priscis illis temporibus gloria ha-

1. Infr. 1.43

170 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

haberetur, vt Trogus testatur, cæterum Ligures non minus quam terrestre, maritimum imperium aduersus Romanos tutati sunt. Et quamuis multis cladibus fuissent afflicti, classem nihilominus deducentes P. Cornelio Lentulo, M. Boe-
^{1. Lih. 1.40.} bio Pamphilo Romæ Coss. maritimos Massiliensium agros reddiderunt infestos: neque prius imperium maris cessere, quam terrestri potentia spoliatis C. Mutienus Duumuir duas & triginta naues, quæ ipsis e tot cladibus superfuerant, ademerit, Gubernatoresque, ac nautas in carcerem coniecerit.

De imperio Romanorum in eodem mari.

CAP. V.

 ED Romani bello Punico secundo maritimæ oræ Ligusticæ maiori parte potiti, Corsicaque, ac Sardinia, maris dominium Liguribus adimere, & posita in Sardinia portibus classe, imperium exercere ceperunt.² Cum itaque Carthaginiensis Mago, Amilcaris filius, ex minore Balearium insula, triginta ferme cum rostratis nauibus, & multis onerarijs, Ligusticum intrasset, nullisque Romanis præsidijs, aut classibus maritimam oram tutantibus, repentino aduentu Genuam cepisset, fecissetque prædam, ex Occidentali Liguria, decem tantummodo retentis rostratis in Saonæ portu, reliquas octo-

^{2. Idem l. 28.}

octoginta Carthaginem dimisit. Quod intelli-
 gens Cn. Octavius, qui cum Romana classe cir-
 ca Sardiniam nauigabat, Carthaginenses ag-
 gressus, omnes eorum naues cepit, captiuosque
 Ligures in patriam restituit; ¹ & cum idem Ma-
 go, rebus in Italia infeliciter gestis, in Africam
 renaugaret, ipsius paulo ante demortui classis
 magna pars a Romanis capta est. Veruntamen
 non ita cito Ligures maris dominium cessere,
 sed paratis sæpius classibus Romanis restitere,
 mare non solum tutati, sed ² in eorum etiam pro-
 uincias inferentes arma, donec tandè post varias
 clades, ³ anno a Roma condita IOLXX. P. Cor-
 nelio Lentulo, M. Boebio Pamphilo Coss. duæ &
 triginta Ligurū naues a C. Mutieno Duumuiro,
 vt retulimus, captæ, gubernatores, nauæque con-
 quifiti, atque omnes in custodiam traditi sunt.
 Tum Ligustini maris dominium Romanis ces-
 sit; cumque piratæ Mediterraneum totum inua-
 sissent, & occupassent, Pompeius, cui vt mare
 pacaret, a S.P.Q.R. data fuerat prouincia, cum
 classe Ligustico imposuit Gratilium, vt habet
 Florus ⁴, seu M. Pomponium, vt scribit Ap-
 pianus, ⁵ ipsumque a piratis purgauit. Non
 tamen semper Romani classes in Ligustico ha-
 buerunt; nam deleta Carthagine, exarmatis Li-
 guribus, & profligatis piratis, Mediterranei to-
 tius retinebant dominium, duabus tantum
 classibus, quarum altera Miseni apud Cumas, &

1. *Liuij. l. 30.*

2. *Idem l. 40.*

3. *Ibid.*

4. *Lib. 3. c. 6.*

5. *In Misbridat.*

6. *Sueton. in Aug. c. 49.*

Pu-

172 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

Puteolos, custodiae inferi maris excubabat, altera
Rauennæ, ad superum mare tutandum, habebat
stationem; quo pacto Ligustici non modo sinus,
sed totius etiam Mediterranei dominium, cum
Romani, tum Græci Cæsares longum tempus re-
tinuerunt; Nam tametsi a Gothis, Vandalis, Hun-
nis, Herulis, Longobardis, aliisque barbaris po-
pulis, manubias, quas e tot tantisque gentibus
Romani fecerant, quasi repetentibus, afflictum,
ac dilaniatum Romanum imperium fuerit, cum
ij Mediterranei populi essent, neque rei nauticæ
vllam haberent notionem, maris imperium, aut
minime, aut parum perturbarunt, soli que Saxo-
nes in Oceano piraticam facientes Romanos in-
terpellarunt.

*Sarraceni Siciliam, Hispanias, Sardiniam,
Corsicam, Galliarum, ac Italiæ partem,
Mare Ligusticum, totumque fere
Mediterraneum occupant.*

C A P. VI.

T Sarraceni ex vltima proficiscentes
Arabia, non contenti sua fortuna, qua
Syriâ, Ægyptoque, ac totâ Africâ
Romanos deiecerant, maritimum eorum do-
minium oppugnare perrexerunt. Horreo cum
venit in mentem, quam fœde, quam crudeliter
in

in Christianos populos sacrilega hæc pestis gra-
fata sit, & fortasse puduit eius æui homines, ra-
pinas, cædes, sacrilegia, ab his barbaris patrata,
literis consignare. Ac sane gratulari potius de-
bemus nobis ipsis, tot calamitatum memoriam
intercidisse, quam deplorare scriptorum penu-
riam, propter quam ad nos eorum temporum
exacta notitia haud dimanauit. Assueuerat iam
orbis Romanorum iugo, & Christiana pietas le-
uius Cæsarum reddebat Imperiũ; Romani Pon-
tifices vrbe Roma, Italiæque parte potiti, ac pio-
rum charitate opibus aucti, in Christianæ Reipu-
blicæ fastigio præfulgebant. En Vandalos, Go-
thos, Alanos, Hunnos, Saxones, Herulos, Lon-
gobardos, en sædam barbarorum colluuiem, en
pessundatum, dilaniatum, discerptum Romanũ
Imperium. Veruntamen Christiana Respublica
quamuis afflicta horum irruptione condoluerit,
ipsorum tamen ad verum Dei cultum conuer-
sione respirauit: quique alijs perniciēs fuerant
Barbari, ipsi salutem sunt consecuti. Insidentes
etenim locis, vnde Romanos deiecerant, de-
positaque barbarie Christianam religionem am-
plexati, ad æternam beatitatem ingressi sunt iter,
& Rempubl. Christianam amplificarunt magis,
quam afflixissent. At Sarraceni genere impuri,
moribus barbari, superstitione nefarij, animo
truces, aspectu horribiles, vbi grassari cœperunt,
prædari, vastare, incendere, cuncta cædibus mi-

scere,

Y scere,

174 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

scere, polluere. Primum Romanorum in Mediterraneo imperium, hætenus pacatum, ac nemine renitente possessum, interpellârunt circa annum ab humano genere redempto IOCLV. cum¹ Alexâdria soluentes, Vitaliano Primo Pontifice, & Constante Constantini filio Cæsare, post subactam Rhodum, vastatasque Cycladas, Cretam, & Cyprum, per Ægæum nauigantes, ipsum Cæsarem nauali prælio vicerunt, atque inde Siciliam aggressi, eius Insulæ primum maritimas oras, mox mediterraneas quoque prouincias populati sunt; ² quo redeuntes paucis post annis ipsas Syraculas expugnârunt, onustique præda, Alexandriâ rediere. Anno postmodû IOCCXIV. per fretum ³ Herculeum in Hispanias exercitum trajiciêtes, nobilissimam prouinciam fere totam occupârunt. Hinc Gallias aggressi, Narbonensis Prouinciæ potiorem partem in potestatem redegere. Sed a ⁴ Carolo Martello, Francorum Duce, magna cum strage (quippe CCCLXX. eorum millia cæsa fuisse dicuntur) acie superati, conscensa classe in Tyrrenum nauigantes, eius omnes insulas diripuerunt. ⁵ Cumque Corsicam, & Sardiniam inuasissent, Luithprandus Rex Longobardorum veritus, ne D. Augustini reliquiæ, in Sardinia sitæ, a sacrilegis dissiparentur, eas magno pretio redimens, Ticinum asportari curauit, vbi nostris temporibus magna cum veneratione custodiuntur. Corsicam autem hoc tempore

1. Theophan. Helvic. in Theatr. histor. Fazell. histor. Sicul. de c. poster. l. 6.

2. Fazell. loc. cit.

3. Georg. Elmacin. histor. Sarracen. l. 1. c. 13. Roderic. Tolet. histor. Arab. cap. 9. Paul. Diacon. de gest. Long. lib. 6. cap. 46. Aldret. antiq. de España l. 2. c. 23. Fazell. loc. cit. alij.

4. Paul. Diacon. d. c. 46. Paul. Aemil. de gest. Franc. lib. 2. l. c. de Serjes en l' Inuent. de l'histoire de Franc. en les Roys sayneârs sous Charles Martel. alij. 5. Paul. Diacon. d. c. 46. Blond. dec. 1. l. 10.

pore a Sarracenis occupatam credimus, Lanza Ancisa, ex Hispanijs oriundo, Duce: quamuis eius Insulæ¹ historia id euenisse narret circa annum IDC. a Christo nato; nam eo tempore nondum Sarracenorum arma hucusque processerant: imo neque natus erat Mahometes, cuius tamen superstitionem eo anno in Corsicam illatam somniat historia. Eodem fere tempore, quo Corsicam, Sardiniamque inuaserunt,² tercentis ferme nauibus ex Asia in Europam trajicientes Sarraceni, Constantinopolim totum biennium obsedere, ac expugnassent, ni spe prædæ in Bulgaros potior ipsorum pars diuertisset, a quibus fugati, cum ad naues rediissent, maris oborta tempestate fere omnes absorpti sunt.³ Mox iterum classem ad Prouinciam Narbonensem applicantes, capta Arelate, cuncta circumquaque vastarunt. Sed ab eodem Martello, suppetias ferente Luitprando Longobardorū Rege, ad naues rursus repulsi sunt. At nihilominus, quod ad maris imperium spectat, Mediterraneum totum tenuere, neque aut Græci Imperatores, aut Francorum Reges (qui duo Christianorum Principum erant potentissimi) ingentibus illorum classibus se opponere audebant, ac tantum, qua poterant, sua litora ab eorum irruptionibus tutabantur. Erat namque⁴ tam formidabile tunc temporis Sarracenorum nomen, ut vel ingenti multitudini, vel fortunatis armis, vel horribili audaciæ, vel

1. Gio. della
Grossa hist. di
Corsica l. 2.

2. Paul. Diac.
d. c. 46. Blond.
d. l. 10. Anast.
Biblioth. Flo-
riacæ. & Pla-
tin. in Gre-
gor. II. P. M.

3. Paul. Diac.
d. c. 46. alij.

4. Pazel.
d. l. 6.

176 De Dominio Ser.^{mae} Gen. Reip.

ferocibus animis eius gentis, non Itali, non Græci, non Hispani, non Franci, non alia quævis natio obsistere auderet, sed desperatâ prorsus victoriâ, statim cederet, ac tantû Franci suis finibus illos arcere potuerunt. Tum Genuenses nostri ornata classe, Audemaro Duce, aduersus ipsos in Corsicam primû bellum suscepere, vt infra dicemus. Porro ¹ Sarraceni, Michael Balbo Imperatore, circa annû a Christo nato IOCCCXXV. ingenti cum nauigiorum numero in mare prodeuntes, vt Siciliam occuparent, obuiam habuerunt Imperatoris classem, cui Venetæ sexaginta triremes se coniunxerant. Collata sunt signa ad Crotoniatarum litora, maximaque cum clade, Christianæ classes fuscæ, captis, aut submersis Venetorum cunctis triremibus. In Illyricum nauigantes postmodum Sarraceni, Venetorum naues complures, quæ merces afferebant e Syria, cæsis ad vnum vectoribus, expugnârunt; Inde capta, direpta, incensaque Ancone, in Africam reuerterunt; ² Mox haud multo post tempore Siciliam deliberatori vi aggressi, totâ occuparunt, quam postmodum triginta ferme supra ducentos annos tenuerunt. ³ Versâ deinceps in reliquas Mediterranei Insulas rabie, Sardiniam, Corsicamque (quam nostri iam antea receperant) inuadunt, eiusque primariam vrbem Aleriam ipso sancto Paschatis Sabbatho, expugnant, ac diripiunt. ⁴ Sic insularum potiti, quæ Italico litori

præ-

1. Blond. de
gest. Venet.
Wazell. d. l. 6.

2. Fazell. ibid.

3. Blond. de
eod. 2. l. 2.

4. Anastas.
Bibliothec. in
Greg. IV. P. M.

præhenduntur, continentem aggressi, Centumcellas expugnant, diripiunt, incendunt, neque hoc contenti, ipsam urbem Romam, impia audacia, ter aggrediuntur, obsidentque, ac sacratissimas Principis Apostolorum Aedes in Vaticano expilant, & D. Pauli Basilicam exurunt. Inde nonnullis elapsis annis, late vastata Campania, incenso Casinensi cœnobio, Beneventum vsque excurrunt, Apuliam deinceps occupant, & paulo post ipsam Genuam expugnantes, diripientesque, miseranda strage edita, maiores natu omnes cum fœminis, puerisque (quos solos in urbe repererant) in Africam captiuos abduxerunt, nisi in Genuensium, qui in expeditione erant, incidentes classem, victi, captique prædam restituere fuissent coacti. Sed quid refricem vulnera, quæ obducta propemodum cicatrice occaluerunt? Mancam, & mutilam malo meam hic orationem haberi, quam clades omnes, cædes, rapinas, incendia, sacrilegia ab his Barbaris patrata recensere. Quod ad rem attinet, Infulis Mediterranei potiti Sarraceni, ac litora Africæ, quæ aduersa Europæ obtenduntur, Hispaniarumque regna possidentes, numerosis abundantes classibus, nautis, militibus, re nautica excellentes, militari disciplina terribiles, nemine penitus amplius resistente, totum sibi Mediterraneum occuparunt, ut non modo nauigandi omnis facultas nostris esset adempta; sed vel ipsi Pontifices

Ma-

1. Platin. *ibid.*
Blond. d. l. 2.
& de gest. Venet. alij.

2. Anastas. in Leone IV. P. M.
Platin. *ibid.*
& in Greg. IV.
Palmerius in Chron. ann. 829. 845. & 849.

3. Anastas. & Platin. loc. citat. Blond. d. l. 2. Fazell. d. l. 6.

4. Palmer. in Chron. ann. 864.

5. *Ibid.* ann. 914.

6. Platin. in Ioanne XII. P. M. Blond. d. lib. 2. & in descript. Ligur. Cal. Cur. hist. Sarrac. l. 2. Palmer. in Chron. ann. 933. Fazell. d. lib. 6. Follet. hist. Genuens. l. 1. alij.

7. Guaguin. de gest. Franc. l. 5.

178 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

Maximi Romæ se minime securos existimarent. Erant autem Sarracenorum classes adeo numerosæ, vt Veneta Græcæ coniuncta succubuerit, vt retulimus, atque illi ad Hispaniarum oras, ducentas septuaginta naues appulerint, cum illam prouinciam sunt aggressi, & ad Constantinopolim obsidendam (dum in Gallico mari eodem tempore ingentem haberent classem) trecentas adduxerint. In summa occupatis Hispanijs, insulisque adiacentibus, Sardinia, Corsica, Sicilia, Lucania, urbibusque, & oppidis, quæ inde sunt vsque ad Gargani montis loca, & Adriatico imminent, ac Cycladibus, Cypro, Creta, Rhodo, totaque Africæ ora maritima, quæ spectat ad Septentriones, Mediterraneo vniuerso late dominati sunt: Ac nostro Ligustico præsertim, in quo Corsicam, Caprariam, Gorgonem possidentes, excurrentesque facile ex Africæ, Hispaniarumq; ac Sardinia portibus, neminem prorsus navigare tuto permittebant.

1. Roderic.
Foler. histor.
Arab. lib. 3.
c. 11. Aldret.
antiqued. de
España lib. 3.
c. 21.

2. Fazel. d. l. 6

De Vrbe Genua, ac Genuensium in Liguria Regno, eorumque libertate, & politia.

CAP. VII.

VM Romanum imperium discerperent barbari, in Liguria vrbs Genua (quæ totius prouinciæ erat emporiū) viribus, potentiaque cœpit succrescere, quibus ad

3. Strabo l. 4.
Foliet. histor.
Genuen. l. 1.

In Mari Ligustico. Lib. II. 179

ad eam amplitudinem prouecta est, vt late terra
 marique terminos imperij propagarit. De huius
 ciuitatis cōditoribus diuersæ scriptorum senten-
 tiæ sunt. Aiunt¹ nonnulli, Ianum Genuum pri-
 mum Regem Italiae, in eam regionem missis co-
 lonijs, conditam urbem a suo nomine dixisse,
 cuius rei argumentum afferunt, collem Iani vr-
 bis partem, hactenus vernaculo idiomate Cari-
 nianum appellatum, quod Armenia lingua Ia-
 ni vineam significet.² Volunt alij a Iano Italiae
 Rege extractam, ab altero Iano Teucro ampli-
 catam fuisse, ideoque in ea primum bifrontem
 Ianum adoratum, quod duos Ianos habuisset
 authores, a quibus nomen aiunt illam esse forti-
 tam.³ Alij a Genuino, seu Genuo Phaëtonis fo-
 cio: alij⁴ a Genuo Saturni filio denominatam
 opinantur.⁵ Sunt qui ab Allobrogibus positam
 asseuerent, & transalpinae cuiusdam Genuæ esse
 coloniam contendunt. Sed hæc ad arbitrium
 fortasse conficta sunt eorum, qui in ijs, in qui-
 bus conuinci non possunt, amplam sibi assu-
 munt mentiendi facultatem; probabilior eorum
 forsan est sententia,⁶ qui Genuam autumant di-
 ctam a Genu similitudine, quam exhibet vrbis
 situs. Cum namque Alpes, & Apenninus, cele-
 berrimi montes, ad ipsam coniungantur, atque
 in coniunctionis angulo genu formam expri-
 mant, inde fortasse Latini veteres Genuam di-
 xere, a quibus Græci postmodum suam Γενόα,
 aut

1. Porc. Cat.
 supposit. ab
 Ann. Viterb.
 Fr. Leand. nel-
 la descrizione
 della Ri-
 uiera di Ge-
 noua. Bizarr.
 hist. Gen. l. 1.

2. Petrarch. in
 l. in. Fr. Leand.
 & Bizarr. loc.
 cit.

3. Braccell. in
 descript. ora
 Ligustic. Sup-
 plemēt. Chro-
 nic. lib. 4. Fr.
 Leand. & Bi-
 zar. loc. cit.

4. Supplem.
 Chronic. Fr.
 Leand. & Bi-
 zar. loc. cit.

5. Volaterran.
 Cōm. Urban.
 l. 4. in Ligur.
 Io. Picard. de
 prisca Celta-
 pad. l. 5.

6. Foliet. d. l. x

7. Scephan.

180 De Dominio Ser.^{mae} Gen. Reip.

1. Strabo l. 4.
c. 5.
2. Peetrarch.
loc. cit.

3. Procop.
Gothic. l. 1.

4. In verb.
Γενόα.

5. Cluver.
Ital. antiq.
l. 1. c. 9.

6. Supplem.
Chronic. loc.
cit. Bizar. de
prima Syriac.
expedit.

7. Helvic. in
Theatr. histo.
ris.

8. In Liguria.

9. Fr. Leand.
loc. cit.

aut ¹ Γενόα mutuati sūt. Recentioris vero æui scri-
ptores Latini sæpius Ianuam appellant, ² quod
nostri orbis quasi Ianua quædam esse videatur;
vnde ³ & Græci Ἰαννῶν τράσκριψερυντ, prout for-
tasse emendandus est Græcus ⁴ Stephani codex,
qui suis temporibus Στραλίαν fuisse vocatam testa-
tur, ⁵ cum mendum codici inesse merito possit
dubitari. Cæterum, quod ad ipsius originem spe-
ctat, ⁶ constans est complurium sententia, anti-
quissimam urbem esse, & multis, ante Troiano-
rum in Italiam aduentum, annis conditam, flo-
rentibus tunc maxime in Italia Liguribus, cum
Dardanus Troianorum regnum instituit, quod
iuxta Eusebium incidit in annum ab orbe con-
dito CIOCCIOCCXXIII. & iuxta ⁷ recen-
tiorum calculum CIOCCIOCCCLXXII.
hoc est ante Romam conditam annis circiter
IOCCXXVII. & ante natum Seruatorem no-
strū CIOCCCLXXVII. Ac quidquid sit, certe
antiquissimam hanc esse urbem, vel ignorata
ipsum origo testatur. Neque arridet, quod ⁸ Blon-
dus innuere videtur, Genuam tempore belli Pu-
nici exordium habuisse, ea ratione motus, quod
Florus, & Iordanus, dum a Romanis domitos
Liguriae populos enumerant, de Genua nihil
scribāt, quam tamen, si tunc temporis extitisset,
minime prætermisisset. ⁹ Nam tametsi scriptores
illi huius urbis non fecerint mentionem, fortasse
hoc accidit, quoniam Genuenses tum aduersus

Ro-

Romanos haud militarunt; neque omnes Ligurum populos scriptores illi recensent, sed montanos, & alpinos tantum; ac omnino nullam habet verisimilitudinem, in Liguribus oppidum nusquam fuisse, circa mare praesertim, cum re nautica, & negotiatione illos excelluisse docuerimus. Et quo pacto anno a Roma condita IOXXXVI. P. Cornelius Cos. cum aduersus Annibalem in Hispanias classe veheretur, intellexissetq; apud Massiliam, Pœnos transmisisse Alpes, & in Italiam tendere, Genuam cum classe renaugasset, vt ex Italia hostes arceret, ni & illa extitisset, & a Romanorum partibus pridem stetisset? Rursus quo pacto, nisi hæc vera essent, tredecim post annis Carthaginensis Mago illam diripisset? Cum itaque euidens sit, Genuenses Romanam fortunam eo tempore esse sequutos, neque eorum urbem legamus Romanorum fuisse coloniam (quod proculdubio Romani historici haud omisissent) ab indigenis conditam, multo ante tempore extitisse oportet, ac propter situs opportunitatem, Liguriæ totius emporium fuisse, quo regionis incolæ suas merces comportarent, quod Strabo testatur. Atque ob hanc ipsam opportunitatem maximi semper habita est ad Italiae imperium momenti; ideoque, vt dicebamus, P. Cornelius Cos. aduersus Annibalem Italiam defensurus, Genuæ stationem sibi elegit, firum opportunissimum ratus, quo ab Italiae si-

213

Z

nibus

1. Liv. lib. 21.
Ann. Mag.
cell. 1.15.

2. Liv. 1.38.

3. Geograph.
l. 4.

182 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

1. Francisc.
Belcar. rer.
Gallie. l. 14.

2. Liu. l. 30.

3. Iornand.
de reb. Getic.
c. 57. Blond.
dec. v. l. 3.

4. Pollet. d. l. 1.
5. Apud Gol-
dast. rescript.
Imperial. to. 3

6. Apud Fo-
lic. d. l. 1.

7. Procop.
Gothic. l. 2.
Leonard. Aze-
rin. de bell.
Gothic. l. 2.

8. Paul. Diac.
de gest. Longo-
lib. 2. cap. 25.

9. Ios. Ripa-
mons. histor.
Eccl. Mediol.
dec. 1. l. 8.

nibus hostē terra marique prohiberet; ob quam
eandem opportunitatem factum etiam est, vt
hæc vrbs Italiae Ianua nostris quoque tempori-
bus appelletur. Romani igitur id cognoscentes,
biennio postquam a Magone direpta fuerat, eam
instaurari iusserunt, quod a¹ Lucretio Spurio
perfectum est; paruitque Genua Romanis, do-
nec² Theodoricus Rex Gothorum primus, anno
nostræ salutis CCCCLXXXII. Italiam sibi sub-
iecit, cui⁴ Liguria & Genua paruit, extantque
eius rescripta ad Iudæos, qui Genuæ tunc diuer-
sabantur, quibus eorum priuilegia confirmat,
atque vt Synagogam tegant, indulget: aliaque
habentur testimonia de Gothorum in hac vrbe
dominio. Cum⁷ autem Belisarius, a Iustiniano
Græcorum Imperatore ad recipiendam Italiam
missus, Romæ obsideretur a Vittige Gothorum
Rege, Mundilas cum Græca classe, Genuam a
Gothis recuperauit. Grassantibus postmodum in
Italia Longobardis,⁸ cū ipsorum Rex Alboinus,
circa annū ab orbe redempto DLXX. Galliam
Cisalpinam occupasset, Liguriam etiam inuasit,
eiusque ciuitates omnes, præter eas, quæ mari
adiacent, suæ ditioni subiecit: quare Genua Lon-
gobardorum sæuitiam minime experta, profu-
gorum perfugiū fuit,⁹ quo Mediolanensis Ar-
chiepiscopus Honoratus, cum Clero, ac Patritijs
eius ciuitatis, se recepit, ipsique Genuæ demor-
tuo ab iisdem Clero, & Patritijs Laurentius suffe-

audiu

ctus

In Mari Ligustico. Lib. II. 183

Etus est, cuius electionem Mediolanensis populus ratam habuit, & Pelagius Secundus P. M. approbavit. Neque prius Genua potiti sunt Longobardi, quam Rotharis eorum Rex, post deictum apud Scultennam Hexarchum, ac Romanorum exercitum, Apenninum transgressus, in Liguriam duxerit, quam regionem per duodecaginta annos, quibus premebant Italiam Longobardi, suo imperio addere minime potuerant. Horum tamen Tyrannidem breui proprijs viribus excussisse Ligures, haud leues suadent coniecturae. Primum namque Rotharis vastandae potius regionis, quam expugnandae, retinendaeque animum ostendit, cum Liguriam peragravit; nec vspiam illum praesidia reliquisse legimus, aut vllum reperimus monumentum Longobardici in Liguria imperij apud eius auctores, qui cum recensent populos, ex quibus in suos deligebat exercitus, Spoletinos, Hetruscos, Beneventanos, Foroiulenses, aliosque enumerant, Ligures vero nullibi, ex quibus proculdubio delectum habuissent, si in ipsorum fuissent redacti potestatem. Huc accedit, quod in Francorum adversus Longobardos, & in Italiam expeditionibus, nulla Liguriae fiat mentio, neque ea, inter vindicatas a Longobardorum iugo, provincias, recensetur: nam quod ait Chronicon Schafnaburgense, Carolum Martellum ultra Liguriam vastasse, luculentius explicans

1. Paul Diac.
d. lib. 2. c. 47.
Fr. Leand. loc.
cit. Blond. de
cad. 1. l. 9.

2. Blond. d. l. 9.

3. Sub anno
731.

aba

Z 2 Paul-

184 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

1. De gest.
Franc. l.2.

2. In Chron.

2. Jacob. de
Forag. in Chro-
nic. Supplem.
Chronic. l.11.

3. In Chronic.
l.2.

4. Aym. de
gest. Franc. l.4
c.69. Annal.
Carol. Magn.
Paul. Emil.
d. l.2. alij.

4. Paul. Ae-
mil. d. l.2.

Paullus ¹ Æmilius, vltra Massiliam, quæ anti-
quæ Liguriæ limes erat (quod fortasse intellexit
Chronicon) Hispanias versus, Narbonem, Aga-
tham, aliaque oppida Martellum diripuisse nar-
rat, & combussisse; Somnia etiam sunt ea, quæ
a quibusdam referuntur, ² Carolum Magnum,
post devictos Longobardos, apud Genuam ha-
bito conuentu, hortante Constantino Græcorum
Cæsare, in Syriam nauigasse, & Hierosolymâ
Christianis restitutâ, Constantinopolim se con-
tulisse. Nam qui apud Genuam dicitur habitus
fuisse conuentus, lapsus est ³ Reginonis, aut certe
corruptus est codex, cum ⁴ reliqui Gebennæ in-
Burgundia, aut in Allobrogibus, hunc habitum
fuisse conuentum scribant, & non post profliga-
tos Longobardos, sed ante bellum contra illos
susceptum. Cætera de expeditione Syriaca, &
Constantinopolitano itinere delirationes sunt,
quæ a nullo eius æui scriptore commemoran-
tur. Imo Aaronem Sarracenorum Regem, Ca-
rolo in Gallijs commoranti, montem Caluariæ,
& Seruatoris sepulchrum Hierosolymis donasse
scribit Ægynardus. Neque omnino, si e Liguria
Longobardos, aut Pipinus, aut Carolus expulsi-
set, id omisissent scriptores eorum temporum,
Bibliothecarius præsertim, qui in recensendis il-
lorum Regum gestis, nimius haud immerito
grauissimi ⁴ viri censura nuncupatur. Sed vide-
tur convincere, Ligures, antequam aut Pipinus

ad

aduersus Aistulphum, aut Carolus aduersus Desiderium Longobardorum Reges arma sumpserunt, liberos fuisse, quod legimus de Nuncijs a Romanis Pontificibus missis ad Pipinum, Carolumque arcessendos ad propugnandam Ecclesiam, qui cum terrestria itinera a Longobardis obsiderentur, mari transmiserunt in Gallias. Nam cum eo tempore Corsica, Sardiniaque a Sarracenis tenerentur, si Liguria, & Genua in Longobardorum potestate fuissent, nauigatio Româ in Gallias erat omnium minime securâ, quibus Sarraceni, ac Longobardi pariter hostes erant; Quare Pontifices cum in maxima rerum difficultate versarentur, egerentque omnino Francorum subsidijs, per Germaniam tutius Nuncios ablegassent: aut sane si mari misissent, eorum aliquis in alterutrius hostis manus incidisset, quod tamen euenisse non reperimus. Par igitur est credere, Liguriam a Longobardorum iugo liberam, Nuncijs Pontificijs, litora, propter Sarracenorum metum, legentibus, tutum accessum præbuisse. Hinc est ut conijciam, paulo post Rotharis incurSIONE, Ligures, ut qui Regio sunt animo, & externum agre tolerantis imperium, sumptis armis, factaque conspiratione Longobardos, si qua aderant ipsorum præsidia, expulisse, & proprijs viribus in libertatem se vendicasse: nulla etenim poterant a Græcorum Imperatore Constantio expectare subsidia, qui tunc

tem-

1. In Chron. Reginon. l. 2. Anastas. Biblioth. in Stephan. II. & Adrian I. PP. MM. Platina Paul. Aemil. alij.

2. Gio. Villan. l. II.

3. Blod. dec. 2. lib. 9. Platina in Martino & P. M.

186 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

temporis nedum animum adiecit ad afflictas Italiae res subleuandas, sed nouis etiam seditionibus materiam addidit, misso Olympio Hexarcho, qui Martinum Pontificem aut occideret, aut Constantinopolim captiuum abduceret. Hoc itaque tempore existimo, Genuæ institutis Magistratibus Rempub. cœptam a ciuibus administrari, & antiquato Liguria nomine, oram, quæ ab ostio Vari ad Genuam est, Occidentalem eius vrbis oram, quæ inde ad Macram, Orientalem appellatam, & Genuense Regnum in Liguria fuisse institutum. Aut certe, si Græcis auxiliantibus, Longobardorum iugum est excussum, Ligures deinde in libertatem se vendicarunt circa annum a Christo nato ICCCXX. cum Italiae populi, Leonis Iconomachi auersantes impietatem, Duces, & Magistratus sibi elegerunt. Non me præterit, nonnullos in diuersa esse sententia, opinarique, tunc demum Ligures constituisse Rempub. cum extincta Magni Caroli sobole, Italiae Regnum turbatum distractumque est; aliosque iterum hoc referre ad annum circiter CCCCX. cum Luca quoque, & Florentia se in libertatem vendicarunt, & Normanni Neapolitanum Regnum occupauere. Sed non est huius loci de hoc disceptare prolixius, sufficitque specimen quoddam dedisse eorum, quæ alibi fortasse, Deo dante, sumus prosequuturi. Hoc in præsentia ponemus, quancūque Liguria externorum iugum

ex-

1. Anastas. in
Platin in Gre
gor. II. P. M.
Paul. Aemil.
l. 2.

2. Foliet. d. l. 1.

3. Annuarii
hist. di Firen-
ze l. 1.

In Mari Ligustico. Lib. II. 187

excusserit, Genuam cum toti prouinciæ domi-
nari cœpisse, situs opportunitate, portus com-
moditate, ciuibus, opibus, potentia reliquas eius
oræ ciuitates cum longe antecelleret. Ac pri-
mum quidem Resp. a Comitibus est gubernata;
quorum Imperium fastidientes ciues postmo-
dum, sibi crearunt Consules, aliosque Magistra-
tus, qui eam regerent: externum etiam quan-
doque sibi Prætorem elegerunt, cuius tempora-
rio regimini rerum summam committebant: ac
tandem Ducem sibi præposuerunt, additis Pa-
tribus conscriptis, de quorum consilio is Remp.
administraret. Sed exortis discordijs, & ciuilibus
bellis, dum nulla factio alteri vellet concedere
gubernaculum, aliquoties ad externos Principes
sceptrum delatum est, certis conditionibus, qui-
bus libertas facta recta conseruaretur. Demum-
que varijs agitata casibus Resp. anno a Virginis
partu supra millesimum, quingentesimo vige-
simo octauo, ab Andrea Auria¹ Genuensi Ly-
curgo, aut Arato, sui seculi² Pompeio, feliciter
restituta est, latæque leges, quæ deinceps anno
CICIDLXXII. per Legatum Summi Pontifi-
cis, Oratoresq; Cæsaris, ac Regis Catholici (qui-
bus a ciuibus ea concessa fuerat authoritas) in
meliorem adhuc formam sunt redactæ. Tota
Resp. e maiori Concilio pendet, quod quadrin-
gentis ciuibus nobilibus constat, qui statis tem-
poribus cooptantur; Concilium minus arctio-

1. B. Method.
hstor. c. 6.
2. Ariost. Or-
land. Furios.
cant. 15. stam.
2A 31.

188 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

rem habet potestatem, prout etiam duo Collegia, quæ appellatur, quæq; constant ex Duce, duodecim Gubernatoribus, atque octo Procuratoribus, præter perpetuos; atque his legibus hactenus Respub. sancte administratur. Vrbs ipsa ad Apennini sita radices, partim collibus insidet, per planitiem partim extenditur: qua spectat ad Septentriones, aduersus Aquilonis impetum motis iuga habet munimentum: qua ad Austrum, sinum aperiens, portum efficit, ipsoque circumdato superbis ædificijs, theatri effigiem exprimit; diceresque, ad tutandum maritimum imperium, spectandasque suorum ciuium victorias, ac triumphos e colle descendisse, non contentam vastissimis, altissimisque mœnibus, montes superasse, ni & pelago firmissimis, superbissimisque molibus, quasi fræna iniecisset. Prima Vrbi mœnia circumdata postquam a Sarracenis fuerat direpta, eaque extendebatur a D. Petri, vulgo de Banchis, vsque ad Auriarum forum, indeque ad D. Ambrosij, ac mare. Secunda deinceps anno reparata salutis CIOCLIX. quæ ab Occidente, inclusis D. Sabinæ ædibus, in Orientem ad D. Francisci, ac D. Catharinæ, iisque complexis, cum templo D. Andreae, in area, quæ Sarzani dicitur, ad mare terminantur. Sed horum circuitus exigua iam vrbs portio est, additis tertijs mœnibus anno CIOXXXVII. quibus suburbia inclusa sunt, & ciuitas aduersus ænearum machinarum fulmina

1. Merul. An-
tig. Vicecom.
l. 2. Bizar. hi-
stor. Genuen.
l. 1.
2. Corio hist.
di Milanop. 1.
Foliet. histor.
Genuen. lib. 2.
aliq.

In Mari Ligustico. Lib. II. 189

mina communita: Iterumque septem fere ab hinc annis, occupatis montium cacuminibus, mœnia ingentibus sumptibus per quatuordecim ferme P. M. insigni, inauditoque opere inducta sunt, quæ ut ciuibus securitati, sic hostibus terrori, cæteris admirationi esse possunt; additurque modo aduersus insanos pelagi fluctus, si non maiori sumptu, maiori sane miraculo quam mœnia, firmissima moles, Ansaldo de Mari ingeniosissimo, nobilissimoq; architecto, quo securitas nauibus, maritima potentia Reip. augeatur. Veruntamen, quas hactenus recensuimus, patriæ meæ dotes eximiæ, vbi illas cum ipsius religione confero, mihi quodammodo exiguæ videntur, & leues. Nimirum vix vlla ciuitas, aut promptius Christianam pietatem est amplexata, aut constantius professa. Nazarius, & Celsus ab Apostolis ad annunciandum in Galliam Cisalpinam Euangelium missi, Genuenses sacra redemptionis nostræ mysteria edocuere, atque imbuta Christiana, Catholicaque religione, inter primas totius orbis, ciuitas, nunquam ab ipsa declinavit. Plures, eosque singularis probitatis, ac sanctitatis Episcopos habuit, donec in Metropolim² erecta est ab Innocentio Secundo Pont. Max. anno CIOCCXXIII. cum Genuenses aduersus Anacletum Antipapam Pontifici adfuisent; primusque Archiepiscopus electus est Sirus,³ idemque postmodum ab Alexandro III.

A a anno

1 Foliet. hist. Gen. l. 1. Iacob. de Porag. in Legend. Sanct. in vita Nazar. & Cels. Suppl. Chronic. l. 4. Bizar. de primis in Syr. expedit.
2. Platin. in Inn. II. P. M. Blond. dec. 2. l. 5. Sigon. de regn. Ital. l. II & Bulla huius erectionis extat in tabulario Sere-niss. Reip.
3. In Bulla ipsius Alexandri super confirmatio-ne erectionis Episcopar. Ianuen. in Archiepiscopatum, qua habetur in d. tabulario.

190 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

anno CIOCLXI. transmarina legatione fuit do-
natus, qua ipsius successores etiam fungerentur.
Idemque Alexander amplissima priuilegia, at-
que exemptiones, vt vocant, alias Canonicis, &
Capitulo Ecclesiæ Metropolitanæ ab Lucio Se-
cundo, & Eugenio Tertio concessa, confirmauit;
quod & ipsum Cælestinus Tertius fecit.

1. Extant Bul-
la harū exē-
ptionum in
Tabulario Ca-
pituli d. Ec-
cles.

De Genuensium bellica Virtute.

CAP. VIII.

GENVENSES itaque iactis Reip. fun-
damentis, veterum Ligurum sequen-
tes vestigia, omnique studio ad bel-
lum incumbentes, in re bellica ma-
xime excelluere: subacta proinde Liguria, adeo
angusto dominio nō cōtenti, in remotissimās re-
giones sui nominis famam, gloriamque, ac im-
perij fines late propagarunt. Et quod ad terre-
strem militiam attinet, gens asperissima, atque
inuictissima nihil prætermisit, quin virtutis ad-
mirabilis, incredibilisque specimen, in cuiusque
modi prælijs daret. Nam in defendendis vrbi-
bus³ solers præ alijs hominum genus, mirabili
fortitudine, & constantia, sæpius potentissimo-
rum hostium cōnatus irritos fecit. Celebris est
ipsius vrbis obsidio, quæ Troianæ a viris gra-
uissimis⁴ comparatur. Cum etenim Gibel-
lini exules, opibus Maphæi Vicecomitis, Cæ-
sa-

2. Petrarcho.
in epist. ad
And. Dandu-
lum Ducem
Vener.

3. B. Facius
de gest. Al-
phonsi l. 4.

4. D. Antoni-
nus in Chro-
nic. p. 3. tit. 21
c. 5. 9. 7. Po-
lier. hist. Gen.
l. 6. Bizart.
l. 5. alij.

omnis

5 A

fa-

In Mari Ligustico. Lib. II. 191
Tariani apud Mediolanenses Vicarij, & Castrucij Castracanis Lucensis Tyranni confisi, anno a Virginis partu CIOCCCXVIII. urbem arcta obsidione premerent, in valle Bisamnia, & Porcifera castrametati, potitique montium assurgentium cacuminibus; Guelphi ciues contra firmissimo præsidio urbem tenentes, expectantesque Roberti Neapolitani Regis subsidia, acriter constanterque se tuebantur. Varia, crebraque pari audacia, atque virtute commissa sunt prælia, cum inter ciues, eadem videntes disciplina, res ageretur, duravitque obsidio decem integros menses, donec Gibellini fugati recesserunt. At mox maiori cum exercitu, ac deliberatori animo redeuntes, urbem iterum quatuor integros annos terra marique obsederunt, sed frustra, cum Guelphorum virtute victi obsidionem tandem omnino soluere sint coacti. Neque minus celebris, gloriosaque fuit ciuitatis Chij propugnatio, quam magno cum apparatu, ingentibusque machinis bellicis, ac perpetuis æneorum tormentorum ictibus terra marique adorti Veneti, post dirutam, soloque æquatam maiorem mœnium partem, cum nihil proficerent, sed a nostris fortiter repellerentur, octauo, & sexagesimo a cœpta oppugnatione die, magna cum ignominia ex Insula aufugere: qua in propugnatione eo maior nostrorum virtus emicuit, quo inæquabili armorum genere decertarunt, balistis

1. Blond. de
cad. 3. l. 5. Bra-
cellæ de Bell.
Hispan. l. 2.
Folies. loc. cit.
l. 10. Bizarra
de Bell. Ven-
et. l. 2.

192 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

videlicet, quibus solis erant armati, contra bombardas, & sclopos, vt appellant, quibus Venetorum exercitus erat instructus. Quid de ¹ Famagusta dicā, aduersus Cypriorū Regem acriter, feliciterq; defensa? Quid propugnatum aduersus ² Alphonsum Aragonium Bonifacij oppidum in Corsica? Quid ³ Caietam commemorem? Quid Theodorsiam recenseam, quam nostri contra Scytharum impetum non modo tutati sunt, sed hostilem etiam Barbarorum exercitum fuderunt, & profligârunt? Quis neget, in hoc militiae genere egregia summæ virtutis nostrorum ciuium extare monumenta? Iure sane optimo ⁴ Facius noster, in defendendis arcibus, solers Genuensium genus appellauit. Et quamuis in animo haud sit enarrare singula, quæ in hoc genere præstiterint Genuenses, impium tamen esset præterire silentio gloriosum, egregiumque meorum ciuium facinus, quo inuictæ fortitudinis exemplum posteris reliquere. ⁵ Sudacum in Tartaria Genuensis Reip. ciuitatem, arcemque ingens Turcarum exercitus circumfederat; cumque a nostris acriter, animoseque defenderetur, diu protracta est obsidio, donec fame deficientes propugnatores egregij, cum totam iam ciuitatem defendere se minime posse animaduertent, neque omnino immani hosti deditionem facere in animum inducerent, in templum maius, mille fere numero, se receperunt. Ibi fortiter hostium impetum

exci-

1. Foliet. loc. cit. l. 9. alij.
2. Blöd. dec. 3. l. 1. Braccell. loc. cit. lib. 2. alij.
3. Blond. loc. cit. l. 7. Braccell. d. l. 2. alij.

4. Loc. cit.

5. Martinus Bronionius in descript. Tartar.

excipientes, magnaque edita strage, tandem ante altare, victimæ gloriosæ Omnipotenti cadere, quam barbaro hosti se dedere maluerunt; ut qui Lycurgum in nostra Rep. habuerimus, nec Leonidas desiderare possimus. Neque minus quam in propugnandis constantia, ac fortitudo, in expugnandis arcibus industria, atque audacia nostrorum emicuit, cuius præclarum testimonium dat sancta ipsa Hierosolyma, sacro bello Genuensium machinis, & solertiâ expugnata. Cæsarea etiam Palæstinæ, eodem bello, cum a Sarracenis acerrime defenderetur, nostrorum virtute capta, & in ditionem est redacta; quo bello egregie a Genuensibus nauatam operam Balduinus Hierosolymorum Rex posteris ut testatam faceret, nostros non modo parte urbium deuictarum donauit, sed in sacro etiam Seruatoris nostri sepulchro, veluti in loco illustri, omnibusque conspicuo, super arca altaris, grandioribus literis hæc verba iussit inscribi.

PRÆPOTENS GENVENSIVM PRÆSIDIVM.

Ciuitates quoque nonnullas, & oppida, plateam Hierosolymis, ac magna, innumeraque priuilegia Genuensibus concessit; Qui (ut³ Richardi Anglorum Regis verbis utar) *super omnes alios homines ad sancta terra Hierosolyma sustentationem, propensioem sollicitudinem habuerunt.* Expugnata deinceps⁴ Berytus, & Malmistra in Syria, ac postmodum⁵ Almeria, Derthusiaque in Hispanijs,

1. Sigonius de regn. Ital. l. 9.

2. Exrat hæc Balduini donatio in Tabulario Serenissimæ Reip.

3. In Epist. ad Archiepisc.

Potestatem, & Consules Ianuam, qua extat in d. Tabular.

4. Foliet. hist. Genuen. l. 1.

5. Ibid. & in epistol. Ducis Genus ad Regem Alphonsum apud Braccell.

194 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

nijs, in Sicilia Syracusæ, in ipsaque vrbe sæpius
 binæ arces munitissimæ, aliæque etiam ciuita-
 tes, quarum expugnationes in nostris leguntur
 annalibus, quantum in expugnandis vrbibus,
 munitisque locis Genuenses valeant, affatim de-
 clarant.¹ Quin imo vsu vitatis modis non conten-
 ti, cum ad expugnandam munitissimam arcem,
 quam ad Phari Promontorium, in vrbanis por-
 tus faucibus Galli obtinebant, solitæ machinæ
 essent ineptæ, primi omnium nostri, obsole-
 tas cuniculorum insidias ad vsu reuocârunt,
 & quasi postliminio militari recentiorum tem-
 porum disciplinæ restituerunt. Aperto autem
 Marte, ac instructa acie non minus valere,
 vt cum bellicosissimis gentibus manus conse-
 rentes sæpius demonstrarunt.² Fusi enim in
 Sardinia, atque iterum in minori Balearium
 insula Sarraceni, magna cum strage, rursusque
 in Hispanijs apud Almeriam, vbi viginti ip-
 sorum millia (quamuis militum numero præ-
 starent) ceciderunt, nostrorum virtutem testan-
 tur.³ Mediolanensium etiam Principis Barnabæ
 Vicecomitis exercitus, qui Genuensium fines
 fuerat ingressus, a ciuium tumultuarijs, & subi-
 tarijs copijs in fugam versus, & maiorem par-
 tem obruncatus est; Et cum Mediolanensium
 Dux esset⁴ Ioannes Galeatius Sfortia, eiusque
 magnus exercitus ad urbem expugnandam ve-
 nisset, ciues, quamuis contra binas arces (qua
 pro

1. Bizarr. hist.
 Genuen. l. 18.

2. Idè de bell.
 Sarrac. Sigon.
 de regn. Ital.
 l. 11. Alij.

3. Bizarr. de
 bel. Vener. l. 2.
 Foliet. histor.
 Genuen. l. 8.

4. Bizarr. hist.
 Genuen. l. 15.
 Foliet. l. 11.

211

pro Io. Galeatio praesidio urbem opprimebant, ciuitas esset defendenda, moenibus tamen exeuntes, mira audacia, ac ferocia commisso atrocissimo praelio, hostilem exercitum fuderunt, magna hostium parte in captiuitatem abducta. ¹ Gallorum quoque exercitus subsidium Castelleto (arci, quae a suis in urbe tenebatur) afferre tentans, a nostris & numero, & armis inferioribus acie fusus, & magnam partem deletus est. Atqui nimius essem, si fortitudinis, ac bellicae virtutis exempla, quae Genuenses edidere, singula vellem enarrare: sufficiat pro instituto inuisse, maiores nostros, quod ad militiam spectat, tot nobis, tantaque reliquisse monumenta, ut ad externa recurrere minime compellamur. ² Tanti autem erant Genuenses milites, sagittarij praesertim, ut Galli, Italique Principes, se iustum exercitum non habere arbitrarentur, si Ligurum sagittariorum legio deesset, merebantque Genuenses passim stipendia eo fere pacto, quo nunc Heluetij, & a Principibus magnis stipendijs conducebantur. Nostris quoque temporibus Ambrosius Spinula Regi Catholico militans, summi Ducis exemplar extitit, quod posterius imitarentur, ipsiusque filius Philippus paternis insistentis vestigijs, eiusdemque Regis ducens exercitus, non minus Patriam illustrat. Cum autem florentissima nostra Respublica inter bellicos tumultus Omnipotentis Dei munificentia, pacis fruatur beneficio, neque

1. Bizarr. loc. cit. l. 13. Sermoner. Sfortiad. l. 28. alij

2. Ammirat. histor. di Fir. l. 12. Popellinier. en l'Admiral de France c. 8. & 9. Braccell. de bell. Hisp. l. 2. Follet. loc. cit. l. 4. & 10.

vlla domi militaris disciplinæ exercẽda præbeatur occasio, nisi qua præsidia urbium, atque arcium nostrarum, ciues distinent, apud externos bellum quærimus, ac vix vllus bellum gerit Princeps, qui multos, strenuosque ciues nostros in suis exercitibus non habeat. Quamuis enim maiorem ciuium partem diuturna pax ad suas artes attraxerit, cum tamen indurata laboribus Ligurum sint corpora, assiduisque periculis assuetus animus, in parsimonia item, ac victus tenuitate educati, in eaque regione, ac situ nati sumus, qui optimos milites emittunt, bellicis functionibus apprime vtiles sumus, vt iure optimo asperrimam, atque inuidiosissimam gentem, vir doctissimus Genuenses appellârit.

Genuensium in re nauica, maritimisque prælijs excellentia.

C A P. IX.

T veluti in terrestri militia, virtute, ac disciplina nemini cedimus, sic in maritima frequenti² magnorum virorũ suffragio, alijs gentibus omnibus anteponimur. Et sane³ vrbs nostra naualis belli peritia adeo semper floruit, vt inter externos eius belli gerendi duces, vix vllus reperiatur, qui tot vrbes expugnârit, tot insulas subegerit, tot barbaras nationes deuicerit, tam frequenter hostium naues,

1. Petrarca
in d. epist. ad
And. Dandum.

2. Frideric.
Aenobarb.
Henric. VI. &
Frideric. I. I.
Caesares in
privilegijs cõ-
cessis Serenif-
sima Reipub.
qua extant in
ipsius Tabu-
lar. Iouius
histor. lib. 12.
Philipp. Calli-
mach. Florẽ-
tin. Orator Re-
gis Polon. ad
Innoc. VIII.
P. M. in Orat.
ad eund. In-
noc. de bello
Turcis infe-
ren. Zachar.
Lilius in Bre-
uiario orbis.
Bizar. de bell.
aduers. Frideric.
I. I.

3. Georg.
Bruin. in Thea-
tr. urbium.

In Mari Ligustico. Lib. II. 197

ues; ac spolia triumphans in patriam abduxerit, ut nostrorum multi fecere; ideoque de nostra Rep. id iure optime dici posse videtur, quod aiebant de Scipionum gente, illam scilicet esse fatalem stirpem ad hostes mari vincendos. Quod si res a nostris mari gestas quispiam examinauerit, inueniet proculdubio, nullam vnquam maritimam urbem tot, tantaque in eo expeditionis genere praestitisse. Quin & ipsum pelagus quodammodo Genuenses, ut dominos videtur reuereri. Cum praeteritis siquidem seculis Oceani nauigatio, ad Occidentales terras, a compluribus gentibus tentaretur, nostra quoque ab eo tot secreta parafrangis, anno partae salutis CIOCCXCI. Tedisio Austria, & Vgolino Viualdo Nauarchis, in idem incubuit; irrito quidem tunc, ut caeterarum conatu. Sed qui inuius antea fuerat, terribilis, immensus, cuius voraces undas nauae formidabant, Oceanus, post tot frustrata Principum desideria, post tot delusas Nauarchorum artes, post tot absorptas classes, Christophoro tandem Columbo, populari nostro, contumacem aperuit sinum, & pacatum, securumque primum praebuit transitum; ac si aduersus dominum minime auderet superbire. Sane quadrant in Columbum, quae de Neptuno maris domino cecinit Poeta,

² Ac veluti magno in populo cum saepe coorta est

²¹ Seditio, seuitque animis ignobile vulgus,

-supra

Bb

Iamq;

1. Follet. hist.
Gen. l. 5. Ago-
stino Giustin.
Annal. di Ge-
noua sub an-
no 1291.

2. Virgil.
Aeneid. l. 1.

198 De Dominio Ser.^{mz} Gen. Reip.

*Iamq; faces, & saxa volant, furor arma ministrat;
 Tum pietate grauem, ac meritis si forte virum quem
 Conspexere, silent, arrectisque auribus astant.
 Ille regit dictis animos, & pectora mulcet.
 Sic cunctus pelagi cecidit fragor, equora postquam
 Prospiciens genitor, cæloque inuectus aperto,
 Flectit equos, curruque volans dat lora secundo.*

Non enim secius, quam ad Neptuni conspectum
 pacatum est Mediterraneum, vbi sæuierat antea,
 ingrediente Columbo acquieuit Oceanus, gen-
 temque nostram, seu domitricem, seu dominam
 sui confessus est. Et quidem quantum excellant
 Ligures in re nautica, quantique ipsorum indu-
 stria censeatur, nostrum hoc ipsum seculum fa-
 tetur, quo triremium Gubernatores, qui vulgo
 Comiti appellantur, apud omnes fere Principes,
 magnam partem e nostra Liguria stipendijs ex-
 quisitis conquiruntur. Hoc enim nauigij genus,
 post reperta ænea tormenta, potissimum sibi gu-
 bernandum Genuenses elegerunt, tanquam
 omnium ad bellica munera commodissimum.
 Nam tametsi onerariæ naues capaciores sint, cū
 remis tamen agi nequeant, ventum sequantur
 necesse est, vbi triemes, & actuariæ, longæque
 naues, remorum beneficio, vel in summa mala-
 cia iter faciant, & non raro nauigent aduersus
 ventum proras dirigentes. Neque ad nauigan-
 dum vlla in re onerarijs inferiores sunt, quam-
 uis illæ, propter aluci amplitudinem, cōmodius
 aqua-

aquarum superficiiei innatare videantur; hoc enim falsum esse conuincitur ex ijs, quæ Galilæus Galileius, nostrorum temporum Archimedes, & Benedictus Abbas Castellus, Monachus Cassinensis, S.D.N. Urbani VIII. Mathematicus, vir omni virtutum genere ornatissimus, demonstrârunt, vbi figuram non esse in causa, cur moles facilius aquis supernatet, docuerunt. Cum itaque longæ naues æque facile, ac onerariæ aquis innatent, eas autem superent agilitate, qua facilius mouentur, & commoditate remorum, quibus sine vento, vel etiam ipso aduerso, faciunt iter; prætereaque non adeo ventorum violentiæ sint obnoxia, quorum impetum remis possunt effugere, terrisq; propius nauigantes, cōmeatus facilius, cæterasque humanæ vitæ commoditates possint sibi comparare; mea quidem sententia, in hoc nauigiorum genere eligendo Genuenses optima ratione sunt vsi; Præsertim cum in nau-machia longæ naues onerarijs maxime præstent; nam duplicibus munitæ castellis, in prora, puppique, hostes vehementer offendere possunt, ac ob angustiam sui commodius reddūt subsidium, quod milites, qui ab vno sunt latere, alijs qui in altero præliantur, debent præstare. Vterius, vbi aduersus onerarias præliantur, æneis tormentis armatæ, eminusque prælium committentes, ac ictus in vastam onerariarum molem dirigentes, vix vllum in cassum explodunt; illæ contra ob

1. *In trattato delle cose, che stanno sopra l'acqua.*

2. *Considerazioni sopra il Discorso del Colombo contro il Galileo.*

200 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

triremium, cum gracilitatem, tum humilitatem, vix possunt collimare. Accedit alia non minor commoditas, cum maxima ipsæ in libertate versentur, vbi cum onerarijs agendum sit, nam ad manus conserēdas inuitæ minime compelli possunt; flante etenim vento, vbi inferiores se viribus cernant, aduersus illum dirigentes proras, onerarias eludunt, quæ sequi nequeunt, cum ab aduerso flatu repellantur, illo silente, haud se mouenibus onerarijs insultant impune. In summa, in toto nauium genere nullum longis actuarijs commodius est, in Mediterraneo saltem, vbi aut nullus, aut minimus maris æstus apparet. Has autem *Galeras, Brigantinos, Fustas* nostra ætas appellat, veteres, naues longas, acturias, moneres, biremes, triremes, quadriremes, similibusq; vocabulis pro magnitudine nominârunt. Neque enim eorum sententiæ accedo, qui biremes, triremes, cæterasq; deinceps dictas a duplici putant, aut triplici remorum ordine, qui in altum procederet, totidemque in ijs tabulata fuisse, quot remorum ordines opinantur, cum plures ordines in altum inutiles esse experientia doceamur;¹ sed oportet alia quapiã de causâ ita fuisse appellatas, quod cum præsentis inspectionis minime sit, de eo disputare vltterius omittemus; vtque eo reuertamur, vnde diuertimus, militarem Genuensium virtutem in maritimis prælijs, vel ab ipsis nostri nominis hostibus testatam habemus.² Cum etenim

1. *Vile Bayf. de re nautic.*

2. *Braccell. de bell. Hist. l. 3.*

nim

In Mari Ligustico. Lib. II. 201

ñim Alphonfus Rex Aragonius ad Caietam ad-
uersus nostrá classem tenderet pugnaturus, non
tantú confusus numero suarum nauium, qui du-
plus erat nostrarum, ac virtuti suorum militum,
quantum, quod abesse nauales socios a Genuensi
classe, eamq; præsidarijs vrbis militibus solú esse
instructam acceperat, cum propius accessisset, &
aliquod iam oculorum esset iudicium, Nicolaus
Specialis, qui Regis vices in Sicilia gerebat, vir
spectatæ virtutis, animos Regi ademit. *Mentiturur*,
inquit, o Rex, qui dicunt has naues milite ter-
restri, & præsidio vrbis translato, refertas esse. Genuen-
ses ego loricas probe noui, & quos vides armatos tanta
scandere, & discurrere agilitate, nauales socij, non e
prætorijs cohortibus milites sunt. Tanti scilicet no-
strorum virtutem faciebat Specialis, vt cum,
ipsis temere prælium committi censeret, tametsi
Rex acerrimo milite, atque fortissimo instructá
classem, etiam nauium numero præcellentem,
haberet; nec prudentem virum Genuensium
virtus fefellit, qui deuictum Regem, cum tota
fere classe, captiuum abduxerunt. Nostrarum
quoque triremium robur, quasi prodigiosum,
cuique resisti non posset, habebatur, & temerita-
ris arguitur Guido Flander, qui onerariarum cla-
sem instructissimam, cum sexdecim nostratibus
triremibus (quibus Raynerius Grimaldus sub
Regis Gallorum stipendijs præerat) ausus fuerit
committere, quo in prælio superatus, & captus
est.

1. D. Antonii
in Chronic.
part. 3. tit. 20.
c. 8. §. 23.

202 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

est. Sed nulla fere gens cum nostris manus est
 ausa conferere, quæ maritimis prælijs sæpius vi-
 cta, inferiorem se Genuensibus, hoc genere mili-
 tiæ, fateri non sit coacta. ¹ Ac Sarraceni quidem,
 gens tunc temporis toti terrarum orbi formida-
 bilis, ad Corsicam magna cum clade superata,
 ab Audemaro Franco, & paulo post ² ad Busina-
 rias insulas (cum urbem nostram, defensoribus
 vacuum, imbelli multitudine partim cæsa, par-
 tim in captiuitatem abducta, misere diripuis-
 set) magna cum strage deuicta, ³ nusquam no-
 stram classem expectare deinceps est ausa. Qua-
 propter Sarracenorum prouincias aggressi no-
 stri, postquam hostem mari expulerant, ⁴ Sar-
 dinia recepta, direpta minori Balearium, in ipsas
 Hispanias, Sarracenorum sedem, copias exponē-
 tes, Almeriam, Dertusamque munitissimas vrbes
 expugnârunt: Quare accepti beneficij memor
 Raymundus Barchinonensis Comes, cui ex pa-
 cto cū nostris inito duæ ex tribus Dertusæ partes
 obtigerant, Ecclesię Metropolitanæ vrbis nostrę,
 eiusque Canonicis, & Capitulo Insulam in Ibe-
 ro flumine positam, iuxta eandem Dertusæ ciui-
 tatem, largitus est. Pisani autem, ⁶ gens in mari-
 timis prælijs acerrima, toties fere victi sunt, quo-
 ties aduersus nostros arma sumpserunt, & post
 acceptas innumeras clades, ⁷ ipsamque Pisarum
 urbem deformatam, ac semirutam, ⁸ ad Lamel-
 lum tandem, maximo prælio expugnati, non
 vires

1. Foliet. hist.
 Genuen. l. 1.
 alijs.

2. Ibid.

3. Ibid.

4. Ibid.

5. Eugen. III.
 & Alex. III.
 in Bull. Priui-
 leg. Ecclesię
 S. Lauren. Ia-
 nuen. ex Ta-
 bular. Capit.
 d. Ecclesię ex
 lib. signat.
 P. A.

6. Platin. in
 Honor. III.
 P. M.

7. Foliet. d.
 lib. 1.

8. Ibid. lib. 5.
 Platin. loc. cit.

Blond. dec. 2.
 lib. 8. Ammi-
 rat. histor. d.
 Firen. l. 3.

In Mari Ligustico. Lib. II. 203

vires modo, sed & animos ornandi classes, nauigandique propositum amiserunt; factaque post nonnullos annos cum nostris pace, partem Sardinia, & Bonifacium in Corsica dederunt, receperuntque, se quindecim totos annos cum armatis triremibus minime nauigaturos. Neque secius Veneti, vbi cum nostris signa cōtulerunt, tamen si maritimis viribus maxime pollerent, ac numerosissimas instruerent classes, ingentibus frequenter cladibus afflicti sunt. Insignis est victoria, quam de illis nostri, Lamba Auria Duce, licet nauium, & militum numero inferiores, reportarunt ad Corcyram nigram, qua septuaginta eorum triremes in potestatem sunt redactæ; quare Veneti abiectis animis, quibus pactionibus potuerunt, pacem a nostris accepere, promittentes (quod in maximum tendebat ipsorum Reip. detrimentum) fore, vt tredecim totos annos ab armata nauigatione in mari magno, Constantinopolim versus, & in Syriam abstinerent. Sed recrudescente postmodum bello, memorabile est prælium in Bosphori angustijs commissum, quo nostri, Pagano Auria Duce, aduersus tres potentissimas classes (quarum vna Græci Cæsaris erat, Venetorum altera, tertia Catalaunorum) pugnantes, minori cum nauium ac militum numero, ventoq; aduerso, superantesq; sua virtute, virium, ac venti iniquitatem, ingenti, gloriosaq; victoria sunt potiti. Audiamus Franciscum

1. D. Antonin.
d. 9. 23.

2. Idem d. c. 8.
§. 7. Chronic.
Citiz ense an.
12. 8. Bizarr.
de bell. Venet.
l. 1. Foliet. loc.
cit. l. 6.

3. D. Antonin.
d. 9. 7.

4. Corio hist.
di Milan par.
1. Cantacuzen
l. 4. c. 32.
Mattheo Vil-
lan par. 1. l. 2.
c. 58. Blond.
decal. 2. l. 10.
Bizarr. de bell.
Venet. l. 2. Fo-
liet. loc. citat.
l. 7. Fac. de
bell. Clodian.
Platin. in Vr-
ban. VI. P. M.

5. Apud Blon-
dum d. l. 10.

ciscum Petrarcham, coæuum huic naumachia, victoriam nostris gratulantem. *Vicistis*, inquit, *conquiescite*, ne quis vestrorum morum vos putet oblitos. Spumantem hostium vestrorum cruoribus Bosphorum vidimus, quando ad vesperam, violentissimo flante Austro, inter Constantinopolim, & Chalcedonensium validissimarum gentium in vos factus incursus est, illis a Meridie venientibus, Agalipoli enim soluerant, & vento adiunctis, atque ideo vela facientibus vobis, contra hostes, contra ventum, contra mare, pugnantibus pernox etiam praelium fuit; postremo proximam in lucem pugna sine intermissione protracta est, & quo magis posteritas miretur, nox brumalis fuit. Hæc ille. At Veneti hac clade, alijsque calamitatibus pressi, cum, capta a nostris Clodia, in ipsa ciuitate obsiderentur, eo sunt redacti, vt pacem petere, eas accepturi leges, quas victor imposuisset, sint coacti, ipsæque Venetiæ impotestatem venissent, ni Ducis nostri intempestiua seueritas, & fortuna, eam gloriam nobis inuidisset. Ad Catalaunos veniamus, qui ad Bonifacij² oppidum in Corsica, alibique sæpius victi, tandem ad Caietam in signi prælio superati, naualis militiae palmam nostris celsere, amissis Alphonso Tarraconensi, & Ioanne Nauarro Regibus, ac Henrico horum fratre, alijsq; supra trecentos primæ nobilitatis viris, quos nostri captiuos abduxere.⁴ Gallorum etiam magna classis in sinu Rapallino a nostris deuicta, captaq; est.

De

1. *Platin. loc. citat.*

2. *Bracell. de Bell. Hispan. l. 2. Blond. decad. 3. l. 1. alij.*

3. *Bracell. loc. cit. l. 3. Blond. d. d. cad. 3. l. 7. Faci. de gest. Alphonse l. 4. Pigna histor. della casa d'Este lib. 4. alij.*

4. *Guicciard. hist. de Ital. l. 2. Bizar. loc. cit. lib. 16. Forlisp. l. 12.*

De Flandris supra retulimus, quid Guidoni ipsorum Comiti, cum nostratibus triremibus congresso, factum fuerit. Anglorum autem integra classis, sex onerarias Genuenses expugnare non potuit, & nostratis mercatoris una, septem Anglicarum impetum fortiter reprefit, ac elusit. Quid de Turcis dicam, quorum instructissimam classem Simon Buccanigra Dux noster in Oriente deuicit? Nonne tres Ligusticæ naues, vni Græcæ iunctæ, vt omnino quatuor essent, Mahometis secundi, Turcarum Imperatoris, centum triremium, & centum triginta aliorum nauigiorum classem, occisis pluribus, quam duodecim millibus hostium, profligârunt, & subsidium obsessæ Constantinopoli intulerunt? Quid gentes omnes commemorem, maritimis prælijs a nostris superatas? Non fert institutum, vt annales nostros hic totos describam. Sarraceni, Pisani, Veneti, Catalauni, Flandri, Angli, Turcæ, gentes re nautica inclytæ, quarumque in rebus maritimis floruit potentia, nostrorum virtuti resistere minime potuerunt. Cæteræ, cum mari decernendum esset, aut nostros, aut illorum aliquem in auxilium accesserant; ac nostri quidem sæpius Gallicas partes sunt secuti, cum in Mediterraneo, tum in Oceano, donec Andreas Auria, Pater patriæ, ad Austriacos transijt, quibus quanta præstiterit, historia satis commemorant. Sed & alij Principes

Cc sua-

1. Foliet. loc. cit. l. 10.

2. l. l. l. 7.

3. Georg. Phraz. Chron. l. 3. c. 10. edition. Iar. Pontan.

4. Paul. Aemil. de gest. Franc. l. 3. c. 7. Popellin en l'Admiral de Franc. c. 8. & 9. Tilius de Amiral. Gall Foliet. loc. cit. l. 6. & 10.

206 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

1. Bizar. de
bell. adversus
Frideric. Fo-
ves. loc. cit.
l. 4.
2. Ibid. l. 7.
3. Ibid. l. 10.

4. Ammirat.
hist. di Firz.
l. 12.

5. Ibid. l. 17.

6. Cuius ex-
plar exeat in
Tabulario
Serenis. Reip.

suarum classium supremos præfectos Genua pe-
tebant. Sic ¹ Fridericus Secundus Cæsar suæ Ni-
colaum Spinulam, iterumq; Ansaldo de Mari,
ac deinceps Andreolum etiam de Mari præ-
fecit. ² Alphonfus Castellæ Rex XI. Ægi-
dium Buccanigram suæ præposuit. ³ Franciscus
Catalufius Ioannis Græci Cæsaris classium præfe-
ctus fuit. Catholici vero Reges, postquã Austria-
cis partibus accessit Andreas Auriã, ex eadem
familia Ducem classi, quæ pro Sardinia Regno,
ac Mediolanensi Ducatu instruitur, præficiunt,
cui modo Carolus Auriã præest, Dux omni vir-
tutum genere ornatissimus. Neque modo Du-
ces e nostra vrbe conquirebantur, sed integræ
etiam classes conducebantur. Sic Raynerius Gri-
maldu, vt diximus, cum integra classe Gallorum
Regi merebat stipendia, & ⁴ Florentina Respub.
aliquando duos ex eadem gente Grimalda, cum
classe conduxit, Pierinum nempe cum quatuor
triremibus, & ⁵ alias Gufmæum, cum triremibus
totidem, duabus biremibus, tribus myoparoni-
bus, & vna oneraria. Græci quoque Cæsares se-
pius nostris classibus dedere stipendia, quorum
vt exemplar ob oculos proponamus, lubet adde-
re ex fœdere ⁶ nostrorum cum Michaelæ Palæo-
logo, quantum esset vnus triremis menstruum
stipedium. Sic igitur recipit, stipulaturq; Palæo-
logus. *Quod homines vnuscuusque Galeæ, quoli-
bet mense, habeant pro victualibus cantaria nonaginta
panis*

panis biscocti, quæ sunt ad pondus librarum Romanarum, libræ quatuordecim mille quadringentæ. Item fabas, modia decem, ad modium Constantinopolitanum. Item carnes salitas, Cantaria sex Ianuæ, quæ sunt libræ nongentæ sexaginta Romanæ; item caseum libræ mille Romanæ; item vinum ad mitram Niffi . . . . . ducentos quadraginta. Item quod homines prædictarum Galearum debent habere solidum Imperij nostri, pro quolibet mense, & homine quolibet, sicut hic continetur, videlicet, Comitibus uniuscuiusque Galeæ perparos sex & dimidium; quatuor nauclerij uniuscuiusque Galeæ perparos tredecim, videlicet quilibet nauclerius perpar. tres, & Kar. sex; supersalientes uniuscuiusque Galeæ præpar. centum, videlicet pro quolibet præpar. duos & dimidium; petentari uniuscuiusque Galeæ præpar. unum, & Kar. XVIII. Vogerij centum octo uniuscuiusque Galeæ præpar. centum octoginta nouem, videlicet pro quolibet perpar. unum, & Kar. XVIII. prædictos namque solidos, & victualia dabit, & soluet Imperium nostrum populo dictarum Galearum ab ea die, qua recesserint de portu Ianuæ dictæ Galeæ in antea; & Commune Ianuæ teneatur debito dictas Galeas apparare bene & integre, de totis sartijs earum, & apparatu, quæ Galeæ, & homines ipsarum seruire debent Imperium nostrum contra omnes homines inimicos Imperij nostri, excepto contra Ecclesiam Romanam, & contra illas Communitates, & Barones, cum quibus Commune Ianuæ pacem, seu conuentionem habet, qui debent nominari, & co-

inon

Cc 2 gnosci,

208 De Dominio Ser.^{mz} Gen. Reip.

gnosci, & dari in scriptis, ea die, qua iurabunt ver-
sus Imperium nostrum, Potestas, Capitanei, octo No-
biles, Anciani, Consiliarij, & Commune Ianue, &
Imperium nostrum Galeas sibi missas licentiabit de Im-
perio nostro, facto seruitio. Etsi accideret, quod ipsas
licentiaret, infra diem primam instantis mensis Octo-
bris, quod homines dictarum Galearum habuerint di-
etos solidos, & dispendium dierum quadraginta, tunc
proxime futurorum, ex quo licentiata fuerint. Si vero
ante dictum terminum dierum XL. dictę Galeę ac-
cesserint portum Ianuę, teneatur dictum Commune re-
stituere Imperio nostro solidos, & dispendium illorum
dierum, qui superessent, de quibus faciat Imperium no-
strum voluntatem suam. Etsi acciderit, quod Impe-
rium nostrum licentiaret dictas Galeas transacta di-
cta prima die Octobris, quod dabit Imperium nostrum
solidos, & dispendium hominibus ipsarum Galearum,
per tantum temporis, quantum moram fecerint ad ac-
cedendum portum Ianuę; teneatur tamen Admiratus,
Comiti, & Nauclerij dictarum Galearum iuramento,
quod licet Imperium nostrum ante dictum terminum
ipso licentiet, vel post, ire cum dictis Galeis efficacius,
omnibus modis, nullo tardato, apud Ianuam, commode
ad eorum posse, & quę sequuntur. Actum in Ro-
mano Imperio, in Aula Imperiali, quę est apud Nis-
sum CCCCXLI. a Natiuitate Domini Nostri
Iesu Christi, Indictione IV. die XIII. Martij.
Ac talia quidem nostrates triremes merebant
stipendia, tantaque nostri in maritimis expedi-
tioni-

tionibus præstiterunt, atque ita se gesserunt, ut absque iactatione dicere possimus, ab ijs cæteras gentes in hac parte fuisse superatas.

De Genuensium Potentia.

CAP. X.

SECVTI itaque maiores nostri naturalem ad arma propensionem, suaque virtute, ad incrementum Reipublicæ, in gentem naualium sociorum numerum aiebant, quibus, cogente necessitate, numerosam classem instruerent. Ac propterea cum in expeditionem exirent, cum deducebant nauium, & triremium numerum, quem nostrorum temporum Principem nullum vidimus deduxisse. Legimus anno CIOCCXLVII. a Virginis partu, aduersus Sarraænos ad Almeriam expugnandam, e Genuæ portu, classem sexaginta trium triremium, ac centum sexaginta trium onerariarum varij nominis, & magnitudinis, omni apparatu instructissimam soluisse. Anno etiam CIOCCXCVI. ab Idibus Iulij vsque ad XVIII. Kal. Septēbris, comparata potētissima, deducta que est CLXV. triremium classis (præter alia nauigia variæ magnitudinis, quæ supra centum erant) qua XLV. armatorum millia vehabantur; Atque in tantis faciendis apparatibus ea celeritate utebantur Genuenses, ut citius nauigare, quam ornari

1. Foliet. hist. Genuen. l. 1. Fr. Leand. Albert. in Liguria.

2. D. Antonin. in Chron. nic. par. 3. tit. 20. c. 8. §. 7. Bizar. de bell. Venet. l. 1. Foliet. loc. cit. l. 6.

Genuen

nari

210 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

1. Bizar. de
bell. aduer.
Frider. 6.

2. Ibid.

3. Bizar. de
bell. Pisar.
l. 2.

4. Ibid.

5. Pius V. in
Asia minori
c. 97. nostri
Annales plus
temporis in
hoc apparatu
insumptum
narrant.

6. Foliet. loc.
cis. alij.

7. Cantacuz.
l. 2. c. 29.

8. Idem l. 3.
c. 95.

nari eorum classem fama vulgaret. ¹ Aduersus
Fridericum secundū Cæsarem anno CIOCCXL.
vnius diei, ac noctis spatio, ad multarum facium,
ac tædarum splendorem, duæ & quinquaginta
triremes ornatae sunt, ² vt etiam biennio post, in-
tra triduum, septuaginta, ³ ac totidem alia eodem
temporis interuallo, anno CIOCCCLXXXIII.
contra Pisanos; & antequam ille annus exiret,
plus quam ducenta prodierunt; anno vero ⁴ se-
quenti, in eisdem hostes, ab hora tertia diei,
vsque ad Solis occasum LVIII. sunt instructa,
cum alia insuper nostra classis nauigaret. ⁵ Ac
deniq; vt cætera omittā, ann. CIOCCCLXXXIII.
ad vlciscendam a Cyprio Rege acceptam iniu-
riam, quadraginta diebus, potentissima classis
est deducta, quæ breui tota ea Insula expugna-
ta, captiuum Regem Genuam reuexit. Sed quid
mirum si Resp. ac ciuitas nostra bellum tanto
gessit apparatu, quando priuati etiam ciues ma-
gnis Principibus negotium facefferunt? ⁶ Megor-
lus siquidem Lercarius, duabus triremibus instru-
ctis, Trapezuntio Cæsari non modo bellum in-
dixit, sed illum etiam ad petendam pacem ade-
git. ⁷ Dominicus Cattaneus vndecim triremibus
Genuæ suo sumptu armatis, vna è Sicilia sibi ad-
iuncta, quinque a Delijs acceptis, comparataq;
omnino classe septemdecim triremium, Andro-
nico Iuniori, Græcorum Cæsari, intulit bellum,
cuius ⁸ successorio Ioanni Palæologo nonnulli alij

Genuen-

Genuenses ciues priuatis impendijs, triginta duabus triremibus instructis Chium Insulam ademere. Confisi itaque suis potentia, ac viribus Genuenses, cum potentissimis Principibus, bellum suscipere, vbi ius, & occasio postularet, nunquam recusarunt: cumque id a Galliarum Rege aliquando immineret, ideoque Mediolanum, ad res componendas, Legati conuenissent, & iniqua nostris conditiones proponerentur, Dux, & Magistratus noster suos iusserunt re infecta discedere, professi non minus grauitur, quam modeste, *se Christianissimum Francorum Regem ita venerari, & colere, vt non metuerent.* Duci quoque Burgundia, potentissimo tunc temporis Christiana Reip. Principi, bellum indixere, ni naues aliquot exterorum, ab ipsius Nauarchis in Euxino captas, restitueret. Susceptum vero bellum nulla vnquam ges aut fortius repulit, aut intulit ferocius quam nostra. Celebre vtriusque exemplum (vt alia omittam) praebent duo Caesares; ac repulsi quidem ¹ Fridericus Secundus Germanus, cuius vastae potentiae cum potentiores Italiae populi accessissent, nostri tamen soli, priuatis viribus, diu resistere. Illati vero ⁴ Ioannes Cantacuzenus Graecus, qui post deuictas a nostris suam, ac Venetorum, & Catalaunorum classes, Constantinopoli obsessus, eo tandem redactus est, vt imperata facere sit coactus: quibus in bellis cum vna tantum gente pugnatum non est, sed cum pluri-

1. Dux Ianua
& officiu pro-
uisoru Bapr.
de Bano, &
collegis lega-
tis apud Me-
diolanum. In
epist. Regum,
& Principu.
2. Raphael
Dux, & Com-
siliu Ianua,
Duci Burgun-
dia. In iisdem
epistolis.

3. Bizarr. de
bell. adu. Fri-
deric. Folier.
loc. cit. lib. 4.
alij.

4. Gio. Villan-
ni p. 1. lib. 2.
c. 72. Cantac-
uzen. lib. 4.
c. 31.

212 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

1. Bizar. de
bell. Pisan.
l. 2. de bell.
Venet. l. 2.

2. Sigon. de
regn. Ital. l. 18
Platin. in
Innoc. IV.
Corio hist. di
Milan. ann.
1244.

3. Platin. in
Urban. VI.
Folier. loc.
cit. l. 9.

4. Sigon. d.
l. 18.

5. Extat in
strumen. obli-
gationis in
Tabulario Se-
reniss. Reip.

6. Pius II d.
e. 97. alij.

7. Ibid. &
extat instru-
men. transac-
tionis facta
cum
Petro Rege
Cypri ann.
1374. 21. O-
ctobris inpra-
dicto Tabula-
rio.

pluribus, vt etiam sæpe alias, cum¹ Pisanis, Ve-
netis, Catalaunis, & Narbonensibus Gallis. Ne-
que tanta potentia sunt abusi Genuenses, sed ea
plerumque, aut in Christianæ Reipublicæ hostes,
in bello Syriaco, aduersus Sarracenos Hispaniæ,
& Africæ sunt vsi; aut ad tutelam Apostolicæ Se-
dis impijs, sacrilegisque ipsius violatoribus eam
opposuerūt, cuius beneficij seruati² Innocentius
Quartus, &³ Urbanus Sextus, Romani Pontifices,
atque ex hostium manibus erepti, nobilissimi
sunt testes. Hac potētia non modo toto mari fu-
gati Sarraceni; Sed etiam⁴ Corsica, & Sardinia
expulsi, & in hac Regnum Arboreæ institutum,
cuius⁵ Rex nostræ Reip. cliens, & fiduciarius,
præter annua tributa, multa que alia, quæ ei erant
præstanda, Palatium habere in vrbe nostra, & ter-
tio, aut ad summum, quarto quoque anno, ad
eam accedere tenebatur. Eadem potentia⁶ Re-
gnum Insulæ Cypri iustis armis, ob crudelissi-
mum in ciues nostros admissum facinus, in po-
testatem redactum est, & Rex cum vxore in ca-
ptiuitatem abductus, cui tamen postmodum mi-
ra benignitate, & clementia restitutum est Re-
gnum, ⁷ quod cliens Reip. effectus gubernaret,
imposito annuo tributo quater decies millium
floreorum aureorum, præter vicies centies, &
duodecies mille, & quadringētos, intra duodeci-
mum annum, pro expensis factis in bello, persol-
uendos, aliaque onera, ac iussuper retenta sibi

cau-

cautionis causa Famagusta, totius Regni opulentissima Ciuitate, nostrorum præsidio Regijs sumptibus custodienda, donec Rex constitutum æs persoluisset, reliqua que conuenta adimpleret, ac satisfacere, se annum tributum soluturum, pro quibus omnibus præterea a Rege obsides sunt dati. Græci vero Cæsares propensè amicitiam, & fœdus cum Genuensibus ambientes, innumeris priuilegijs ciues nostros decorarunt, præter quæ Emanuel¹ Comnenus peculiare etiam forum, & sacras ædes in vrbe ipsa Constantinopoleos assignauit, cum annuo quingentorum perparorum tributo, a Cæsare Reip. soluendo,² quod Michael Palæologus confirmauit, addita donatione ciuitatis Smyrnæ, alijsque multis priuilegijs, iurisdictionibus, & immunitatibus, & sexaginta alijs perparis, quotannis Archiepiscopo Genuensi. Et postquam Constantinopolitanum Imperium hic Michael, nostrorum ope, recuperauit,³ Galatam in ipsius Imperatoris vrbis cõspectu, egregie nauatæ operæ præmiũ, & tanquam sibi futuram præsidio, Reip. Genuensi donauit,⁴ quam nostri, deducta colonia, sumptuosis templis, amplissimisque Palatijs (ad eorum structuram, aliunde allatis columnis ingentibus, candidisq; marmoribus) exornarunt, quæ adhuc extant, eaque colonia diutissime aduersus Turcarum impetum est defensa. Vtèrius etiam est amplificata Reip. & victricia arma in ipsam Tartariã illata,

1. Foliet. loc. cit. lib. 1. Michael Palæologus in diplomate priuilegiõrum Genuen. quod habetur in d. Tabular.

2. In d. diplomate.

3. D. Anton. in Chronico. p. 3. tit. 19. c. 7

4. P. Gyllius in Topograph. Constantinop. l. 4. c. 11. Cantacuz. lib. 2. c. 29.

214 De Dominio Ser.^{mz} Gen. Reip.

1. In tractat.
politic. Anon-
ym. d. Tar-
tar. c. 3.

2. Martin.
Ericonu. in
Tartar.

3. Ibid.

4. Ibid.

5. Ibid.

6. Ibid. &
Catacz. l. 4.
c. 26. Thuan.
hist. l. 67.

7. In d. tract.
polit. c. 3.

8. Thuan. &
Brionu. loc.
cir. Boter. re-
lat. p. 3. l. 1.

in¹ qua non modo aromatum negotiationem
funt aggressi Genuenses, quæ in Occidenta-
les regiones deferrent, sed plura etiam loca
suæ ditionis fecerunt: sic² Sudacum (quod Sida-
gios Græcis est) arx triplici muro circumdata, a
nostris extracta, templis, ædificijsque magnificis
ornata, ac diu aduersus Turcās defensa fuit.
Azaphum³ quoque ad Tanaim a nostris posi-
tum, & Iamboldum in Taurica Chersoneso,
Græcis ereptum, amplificatum, portuque, pro-
pugnaculis, ac splendidis ædificijs (quorum ru-
dera adhuc apparent cum titulis, & insignijs)
exornatum fuit.⁴ Cercum item, ac e regione
Tamanum, aliæque ad ostium Mæotidis arces
fuerunt ædificatæ⁵ Caffa autem, quæ olim Theo-
dosia dicebatur, Orientis, ac totius Euxini em-
porium celeberrimum, portu & commercio, ac
Bibliotheca insignis, a nostris condita, nostra
adhuc colonia est, quamuis Turcis inserviat, &
adhuc in ea templorum, ac ornatissimarū ædium
extant vestigia, in quibus hoc etiam tempore Ca-
tholico ritu Deo sacra fiunt,⁷ ipsique Caffenses
a nobis se originem ducere gloriantur. Sed a no-
bis oriundi quamplurimi Auriarum, Spinula-
rum, Grimaldorum, aliarumque nobilium Ge-
nuensium familiarum cognomina⁸ præferen-
tes, Sortassi (quo post amissam Caffam secesse-
runt) alibique in Tartaria adhuc habitant, &
Christianam, Catholicamque religionem profi-
ten-

tentur, ¹ e quibus Patrum nostrorum memoria Antonius Spinula ad Stephanum Battorium, Poloniae Regem, Orator a Tartarorum Chamo missus est, & alius ex eadem gente Spinula nostris temporibus, ut intelleximus, in ea Tartarorum legatione fuit, qui ad Sigismundum III. Poloniae etiam Regem venere. Et in summa, ea fuit Genuensium potentia, ² ut non totam Liguriam solum, & Corsicam, sed & Sardiniam, Cyprum, Chium, Galatam, Samastram (urbem in Taurica Chersoneso, iuxta flumen Parthemium, Amastrim veteribus) Soldaiam, Gembalum, Caffam, aliasque praecipuas Orientis vrbes, suo imperio subiecerint; tantaque eorum nominis per uniuersum Orientem erat authoritas, ³ ut Genuensis moneta Calecuti etiam apud Indos cognita esset, ac recepta.

1. Laurent. Von Vvenfin. in oratione p. Italia apud Langium cō. sult. de principat. inrepro. Europ.

2. Bizar. hist. Genuen. l. II. Lang. loc. cit. B. Method. hist. c. 6.

3. Aloyf. Cadam. nauig. l. 2. c. 54.

Mare Ligusticum a Sarracenorum Tyrannide vindicant Genuenses, et sub imperium, ditionemque subiungunt.

CAP. XI.

TQVI de Genuensium gestis praestaret omnino siluisse, quam pauca narraſſe, ut fecimus, ne forsitan, haec legentes prauidicium faciant, censeantq; uniuersa Genuensium egregia, gloriosaque facinora a nobis fuisse enumerata, ubi pauca admodum e no-

D d 2 stris

216 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

stris annalibus, exterisque scriptoribus delibauimus, quæ ad iacienda quasi fundamenta eorum, quæ dicturi sumus, opus esse sunt visa. Sit hæcenus itaque demonstratum, qui Ligustini sinus sint limites: qui fuerint Ligures: ut eius maris dominium Romanis cesserint: ut hos eodem dominio Sarraceni spoliauerint; Inde ut Genuensium res creuerint, quanta eorum sit in terra, mari, militia virtus, ac potentia, quantumque Imperij fines propagauerint; quo hæc lecturi tum sciant, de quo mari agamus, cuiusque ditionis id fuerit olim, tum de nostrorum virtute, ac potentia facti iam certiores, dicendis promptius acquiescant. Hoc accepto, propter quem in terram iterum diuertimus commeatu, ad mare Ligusticum modo redeamus, quod in Sarracenorum seruitute reliquimus, qui Corsica, Sardiniaque potiti, impositis potentissimis classibus, illud occuparant, infestumque, prorsus Christianis fecerant; videamusque quo pacto nostrorum virtute purgatum, & florentissimæ Reipub. fuerit acquisitum. Circa annum igitur MDCCVI. a Virginis partu, Audemarus Francus Genuæ Comes, Sarracenis primum in Corsicam intulit bellum, ac de ijs profligatis, quamuis moriens triumphauit. Nec decipiat quenquam cognomen Franci; quasi Audemarus e gente Franca, seu Gallica esset, sed credat eum ex illa Genuate fuisse familia, quæ hodie vulgo de Franchis appell-

1. *Chronic.*
Reginon. l. 2.
Cal. Cur. hist.
Sarrac. lib. 2.
Paull. Aemil.
de gest. Fræ.
l. 3. Bizar. &
Foliet. histor.
Genuen. l. 1.
alij.

appellatur; Namque eo tempore maritarum rerum adeo expertes, & ignari erant Franci, populi Mediterranei, & procul a mari degentes, ut ipforum scriptores ingenue fateantur, illos cum maritimam classem parare oporteret, vel eam a Genuensibus impetrare, vel suis saltem nauigijs solitos querere Ducem e nostra ciuitate; tantum abest, ut Ducem præficere Genuensi classi potuissent. Quod si Carolus Magnus aduersus Saxones piratas in Aremorico Oceano classem instruxit, id tamen non euincit, potuisse illum ideo etiam in Mediterraneo aliam comparare; nam illic cum prædonibus potius res erat, quam cum ijs, qui magnis viribus apertum bellum intenderent, uti in Mediterraneo, in quo potentissimæ Sarracenorum classes nauigabant; ac præterea diuersissima est maris nostri nauigandi ratio, ab ea, qua utuntur, qui sulcant Oceanum; ipseque Carolus, si suæ gentis expertos nauarchos habuisset, cum Roma in Gallias esset rediturus, Genuæ parari classem non curasset, ut fecit, sed Francorum nauigia e Gallijs euocasset. Burchardus vero, & Hermengarius Franci, qui maritimum etiam bellum susceperunt in Sarracenos, ipsi fortasse uectores, & militum Duces fuere, classis uero præfecti Genuenses, aut alterius gentis cuiuspiam, quæ rem naualem calleret, cum usque ad tempora Philippi III. legamus, Gallos, Francosque maritimam militiam sequi fuisse minime solitos, sed

1. Popellinier.
en l'Admiral
de France c. 8
& 9.

2. Chron. Re-
gin. Annal.
Caroli Magni
sub ann. 801.

3. Paull. Aemil. & Iean.
de Serres in
Philip. III.

no-

218 De Dominio Ser.^{mae} Gen. Reip.

nostrates, Pisanasque triremes, cum mari decernendum esset, conducere consueuisse. Quidquid sit, de nostro hoc Audemaro nullum aliud argumentum habemus credendi, illum Gallum fuisse, quam quod ab eius ævi scriptoribus, Francus appelleretur, quod cognomen, & familiæ nostræ populari conuenit, idemque argumentum ciuem nostrum facit Audemarum. Ad veritatem autem magis accedit, cum de pellendis Sarracenis e Corsica ageretur, hanc prouinciam ei populo, & Duci fuisse datam, qui eius Insulæ exactiorem haberet cognitionem, & in maritimis expeditionibus esset versatior, quod proculdubio de Genuensibus, præ Francis, asserere possumus, cum illi Corsicæ magis propinqui, hi remotiores, illi nauticæ, hi terrestri militiæ dediti essent. Sed hunc Audemarum Galli scriptores ¹ Genuensem fuisse non admodum inficiantur, neque tantū momenti res est, ut diutius in ea dispicienda hæreamus; Sufficit ² ex hac expeditione, ingentem naualis certaminis gloriam, maximamque in prælijs maritimis virtutis famam, nostros præter victoriam retulisse. Hac afflicti clade Sarraceni non tamen ideo animum abiecere, sed noua comparata classe, Corsicam, Sardiniamque iterum inuaserunt; Vnde a Burchardo, Caroli Magni Magistro equitum, pulsī sunt, & eius maris, quod ait ³ Paullus Æmilius, est retenta possessio.

Sic

¹ Popellinier.
loc. cit.

² Paul. Æmil. d. l. 3 Popellinier. loc. cit.

³ d. l. 3.

In Mari Ligustico. Lib. II. 219

Sic & Franci de pellendis Barbaris, quærendoque sibi maris dominio erant solliciti. Veruntamen sæpius redeuntēs Sarraceni, demum anno ICCCCX. ex tota Hispania, ingenti comparata classe, iterum Corsicam totam, nullo in ea deprehensō præsidio, in potestatem redegerunt, & cum defuncto Carolo Magno, ciuilia inter Carolinos gliscerent bella, maris relicta cura, Franci, se totos ad res terrestres conuerterunt, & maris tutela Genuensibus prorsus incubuit. Cumque ora Ligustica a vicinis Sarracenis, qui Corsicam occupant, haberetur infesta, collectis viribus Genuenses, ornataque classe, eos inde pepulerunt, Insulamque firmo præsidio munire, cuius Comes Bonifacius, cum Bertario fratre, post nonnullos annos, Gregorio IV. Pont. Ludouico Pio Cæsare, instructa classe, auxilio quorundam Hetruriæ populorum (Pisanorum, vt reor) in Africam nauigauit, expositisque copijs, atque eo animo quo olim Agathocles, & Scipio, late vastata regione, effecit, vt Sarraceni e Sicilia, quam diripiebant, ad tutanda domestica reuerterentur. Sed quamdiu postmodum hanc insulam Genuenses possederint, liquido determinare non possumus, cum res illorum temporum, propter scriptorum incuriam, adeo tenebris sint inuolutæ, vt de ijs vix quidquam certi possit afferri. Certius est, paulo post annum a nostra salute millesimum, Genuenses maiores clas-

1. *Annal Carol. Mag. & Chronicæ Regin. ann 810. Cal. Cur. d. l. 2.*

2. *Belleforest. Annal. de France en Charle le grand. Voersio histor di Cherasco par. 3. §. 66.*

3. *Platin. in Gregor. IV. P. M. Blond. dec. 2. l. 2. Fazell. hist. Sicul. dec. poster. l. 6.*

220 De Dominio Ser.^{niæ} Gen. Reip.

1. Sigon. de
Regn. Ital. l. 8

2. Foliet. d.
l. 1. alij.

3. In addit. ad
hisor. Foliet.

4. Sigon. d. l. 8.

Foliet. d. l. 1.

Alter. de Cen-

sur. to 1. l. 5.

disp. 21. c. 2.

ver. de Insul.

Sardin. Bar-

bos. Collect.

in c. si dili-

genti. nu. 2. de

præscr.

5. Cap. 5.

6. Radenic. de

gest. Friderici

Primi l. 1. c. 9

Beniamin in

Itinerar.

classes deduxisse. Nam cum exemplo Venetorum nostri, ac Pisani, rem maritimam tractare essent aggressi, non mercaturæ solum, sed etiam militiæ causa, aduersus Sarracenos, qui mari, ac proximis Italiæ Insulis occupatis, nauigationem Italiæ prope omnem ademerant, ac Ligusticæ, Hetruscæq; oræ in dies impotentius insultabant, arma sumpserunt. Ac nostri quidem ad Businarias Insulas, in ultionem direptæ vrbis, ad internecionem deleta hostium classe, iuncti deinceps cum Pisanis, Sarracenos e Corsica, & Sardinia adiacentibusque insulis expulerunt; Sic Genuenses Corsicam, Caprariam, & Gorgonem; Pisani Sardiniam (quas omnes, ijs, qui inde Sarracenos pellerent, Ioannes IX. Pont. Max. proposito diplomate concesserat) occuparunt, atque ita purgati maris dominium nostris, ac Pisanis obtigit. Neque enim dubium esse potest ex ijs, quæ superiori libro attulimus, Genuensibus, & Pisanis maris, & Insularum, quas ex hostium manibus receperant, iure belli obtigisse dominium, cui accedit concessio Pontificis, quam retulimus, quæ ius illud approbat, confirmatque. Sarracenis itaque profligatis, purgatoque ab ipsorum incurfibus, & latrocinijs mari, Genuenses, ac Pisani, eius dominium iure acquisierunt, non Ligustici modo, sed totius Inferi, atque ad Friderici Aenobarbi vsque tempora vterque populus huic mari est dominatus. Cumque idem Caesar Orato-

res

res mitteret in Corsicam, & Sardiniam, ad pe-
tendam obedientiam.

securos Ianua missis,

Atque Pisa viris aditus prestare iubentur;

Utraque Tyrrhenas longe metuenda per undas:

Utraque famosis late vulgata triumphis.

Sed postmodum cum Sarraceni, facto impetu,
Sardiniam Pisanis ademissent, hi post varias ac-
ceptas, illatasque clades, cum se ad expellendos
Barbaros ex Insula minime idoneos cognosce-
rent, in auxilium accitis nostris, eam recuperâ-
runt. Cum autem Sarraceni bellum instaurâ-
rent, Pisani nouam classem destinârunt in Sar-
diniam, quæ cum aduersa tempestate in Corsi-
ca distineretur, Insulam præsidij vacuam, Ge-
nuensibus nihil tale suspicantibus, occupauit.
Talemque ingentis accepti beneficij retulerunt
gratiam Pisani, eos spoliando, quorum ad sua
recuperanda opem implorauerant. Principium
hoc inter duos hosce potentissimos populos, ha-
ctenus concordis, discordiarum fuit, quique ad
hoc vsque tempus, aduersus Christianæ Reipub.
hostes bellauerant, in se misere arma conuerte-
runt, quod in magnam Pisanorum ignominiam
cessit, qui perfide, indigno admissio facinore, iu-
sta Genuensium arma in se concitârunt. Sed vt
male actorum vindex est Deus, neque impunita
scelera abire permittit, aut iustitiam deserit, ita
nostris iniuriâ vlciscentibus fauit, vt non modo

Ee Cor-

1. Gunther
in Ligurini
l. 9.

2. Foliet. d. l. x
Bizar. de bel.
Pisan.

3. Foliet.
d. l. i.

222 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

1. *Ibid.*

*Andreas D. 2
v. 1. 1. 1. 1.*

2. *Ibid. &
Alterius d. di.
spur. 27. c. 1.
col. 6. & c. 2.
3. 4. & 5. Bo-
nace de Cen-
sur. in Bull.
Coen. quæst. 21
punct. 1. n. 24.
3. In Bulla
erectionis Ar-
chiepiscopat.
Ianuen. qua
habetur in
Tabulario.
Sereniss. Reip.
4. Foliet.
d. l. 1.*

5. *Ibid.*

Corficam breui receperint, sed varijs, magnisq; etiam cladibus hostes afflixerint, illos deleturi, nisi Innocentij Secundi Pont. Max. authoritati pie obsequentes, anno CIOXXXIII. pacem dedissent. Tum vterque populus ad tēpus quieuit, & nostris interim ob collata in Christianam Rempub. beneficia, anno CIOXLIII. Lucius Secundus Pont. Max. vectigal annuum, vnius libræ auri, quod ab Innocentio supradicto impositum pro Corfica soluebant, cōdonauit. Dum autem cum Pisanis pax fuit, Genuenses maritimum tuentes dominium, eos qui nauigationem faciebant infestam, vbiq; persequebantur, ipsi porro Africæ bellum inferentes. Et cum anno CIOXXXVIII. Caitus Maimonus Almeriæ, deductis quadraginta longis nauibus, mare inferum inuasisset, susceptis armis, illum in sua compulerunt, vt nauigare amplius ausus non fuerit. Inde cum anno CIOXLVI. iterū Saraceni ex Hispaniæ, adiacentiumque Insularum portibus, complura nauigia deduxissent, ad piraticam faciendā, minime id tulerunt Genuenses, sed instructa classe aduersus illos exiēre. Veruntamen vt huic pesti Genuense nomen erat formidabile, nusquam apparuerunt Sarraceni, ideoque nostri, facta in minorem Balearium excensione, Insulam populati sunt, ac deinceps in oram Hispanicam conuersi, magnam regionis partem, quæ tum Sarracenis seruebat, cum

Cor

10

11

ingenti numero nauigiorum, incenderunt. Sed non est animus singulas Genuensis populi enumerare victorias, quas de hostibus Christiani nominis retulerunt. *Ianuensis ciuitas* (aiunt Inno- centius Secundus, & Alexander Tertius Roma- ni, Summi que Pontifices) *cælestis numinis adiu- ta fauore, de inimicis crucis Christi triumphum fre- quenter, & victoriam reportauit, & plurimas eor- um vrbes, mira quadam, & inuincibili potentia, subi- uigauit.* Quod ad propositum nobis scopum fa- cit, ¹ mari late profligati Sarraceni, & vix terre- stria tueri valentes, totius Inferi dominium no- stris cesserunt: Coactique sunt ² Lupus Sarrace- norum in Hispania, & alius Mauritaniae Reges, eas pacis condiciones accipere, quas nostris dare libuit, & dominio maris cedere, soluereq; Reip. nostræ tributum; qua pacificatione omne ius maritimi imperij a Sarracenis in nostros est tranf- latum. Cesserat igitur totius maris Inferi domi- nium nostris, & Pisanis, inter quos cum ad an- num vsque CIOCLXV. pax durasset, ³ tum ite- rum recruduit bellum, propter Barisonem Re- gem Sardiniae, quem cum ad Regiam dignita- tem euexissent nostri, ob non restitutum æs, quod ad eum reducendum insumperant, tum honesta custodia in vrbe detinebant. Hoc autem bellum ⁴ a Friderico Ænobarbo Cæsare postea cõ- positum est, adiudicata Genuensibus medietate Sardiniae: ⁵ rursusque, cum turbata pax esset, an-

1. In d. Bulla erectionis Archiepiscopatus Ianuen.

2. In Bulla Confirmationis d. Erectionis, qua habetur in eodẽ Tabular.

3. Anastas. IV. P. M. ad Regẽ Hierosolym. apud Foliet. d. l. 1. Legatũ Reip. ad Fri- deric. Ænob. apud eundem l. 2.

4. Foliet. d. l. 2.

5. Ibid.

6. Ibid.

7. Ibid.

224 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

no CIOCLXXXVIII. cõfirmata est. Sed neque

2. *Idem* l. 3.

hæc diuturna fuit, ¹ noua semper molientibus Pisanis, qui sibi solis maris imperium vsurpare nitebantur, volebantque legem nostris imponere, vt aut omnino a nauigando abstinerent, aut inermes nauigarent, additis minis, se manus, & aures non parentibus præcisuros. Non tulit contumeliam animi nostrorum magnitudo, ideoque ad arma reditum est, neque vn-

3. *Ibid.*

quam postmodum firma pax fuit, ² quamuis anno supra millesimum ducentesimũ octauo inita fit, atque ³ iterum Honorio Tertio Pontifice

3. *Ibid.*

4. *Idem* l. 4.

Romano authore, anno CIOCCXVII. ⁴ Namque anno CIOCCXXXI. Pisani Friderico Secundo Cæsari aduersus Pontificem militantes, ad Lamellum nostram classem fudere, captis Prælatis, Legatisq; Pontificijs, qui ad Concilium Lateranense, Genuensium nauigijs vehebantur.

5. *Ibid.*

Renouata ⁵ deinceps pax est anno CIOCCCLIV. quæ quamuis parum stabilis, & aliquando interrupta, ad annum vsque CIOCCCLXXXII. dura-

6. *Idem* l. 5.

uit. ⁶ Tum demum Pisani maiori mole, quam antea, bellum instaurârunt, & nostris nihil tale metuentibus, Corsorum animos clam tentauerunt, eosque ad defectionem impulere. Inde in apertum bellum proruptũ est, donec post biennium, ad Lamellum signis collatis, negotium plane fuit decisum. Iustissima siquidem omnipotentis Dei prouidentia, quæ Pisanis dum ad-

on

s

11

uer-

In Mari Ligustico. Lib. II. 225

uersus Sarracenos arma tulerunt, hoc fuerat impartita, vt cum Genuensibus Inperi maris tenerent imperium, ¹ vbi ipsos modum excedere animaduertit, eos vltima est post tertium, & quadragesimum annum per eosdem nostros, quos vicerant, in eodem loco, vbi deliquerant. Neque enim solum erga nostros male illi se gesserant, violatis frequenter fœderibus; ² Sed Friderici Secundi Cæsaris facti satellites, aduersus Sanctam Romanam Ecclesiam arma sumpsere, vt dicebamus, nostraq; ad Lamellum deuicta classe, tres Romani Pontificis Legatos, Episcopos variarum ciuitatum, aliosque Ecclesiasticos Præsules, qui Romam ad celebrandum Oecumenicum Lateranense Concilium nostris nauigijs uehebantur, impie captiuos duxerunt, ac insuper Cæsari tradidere, a quo quam a Sarracenis afflictius crudelius, inter innumeras calamitates, plerique Patrum animam efflauerunt. Atque hanc diuinæ iustitiæ ultionem diu expectauerant ij, qui nisi punita populorum scelera videant, verentur, ne mali, abutendi diuinæ bonitatis patientia, maiorem confidentiam sibi assumant. Referunt ³ Pisianorum classem centum triremibus constitisse, fuisseque quadraginta e tanto numero amissas, & supra sexdecim hominum milia, aut occisa, aut vndis absorpta. Alij capturum triremium numerum ad quadraginta nouem, aut ⁴ L. extendunt, occisorum, & captiuorum

1. Blod. dec. 2.
lib. 8. Platin.
in Honor. 14.
P. M. Ammirat.
rat. histor. di
Firenze. l. 3.
Foliet. d. 15.
Gio. Villan.
alij.
2. Blond. dec.
2. l. 7.

3. Ammirat.
Gio. Vill. Fo-
liet. loc. cit.

4. Ammirat.
Gio. Vill. loc.
cit.
5. Platin. loc.
cit.

226 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

rum ad duodecim millia contrahunt. ¹ Annales nostri occisorum numerum intra quinque, captiuorum intra undecim, millia comprehendunt, ijs connumeratis, qui antea per varias occasiones capti fuerant, & Genuæ in custodia detinebantur. Quanta vero hæc Pisanorum clades fuerit, dictum illud testatur, quod tunc temporis in Hetruria ferebatur: *Eundum Genuam, si quis Pisas cernere optaret*, ² Ac reuera Pisanorum res adeo ista clade sunt fractæ, & attritæ, vt nunquam postmodum conualuerint; ijque non modo vires æquoreas, sed animos (vt scribit ³ Franciscus Petrarca) nauigandiq; propositum amiserint, ac maris imperium penitus cesserint nostris, quorum iniussu (vt idem ⁴ Petrarca scribit Duci, Concilioque Genuensi) nemo se toto pelago mouere auderet. Nostri vero post hæc victoria vsi, vt omnem adimerent hostibus maritimæ potentæ acquirendæ commoditatem, ⁵ anno CICCCXC. non solum Iluam insulam totam, deiecto Pisanorum præsidio, in potestatem redegeere, sed ipsum Pisanum portum ad eam vsque diem inclytum, & insigne potentissimi populi nauale, acriter expugnatum, funditus euertere; Quo pacto cum Genuenses, & Pisani, socijs armis, Inferi maris imperium Sarracenis ademissent, sibi que quassissent, Genuenses postmodum soli, iusto hoc bello deuictis Pisanis, eo sunt potiti; Ac denique Pisani ⁶ anno CICCCIC.

cum

1. Foliet.
d. l. 5.

2. Plat. Blöd.
Sabell. Foliet.
loc. cit.

3. In Itiner.

4. Apud Blöd.
dec. 2. lib. 10.
& meminit
hutus epistola
ipse Petrarca.
l. 2. Senil. epi-
stol. 2.
5. Foliet.
d. l. 5.

6. D. Anton.
in Chronic.
par. 3. tit. 20.
c. 8. §. 7.

In Mari Ligustico. Lib. II. 227

cum se impares nostrorum potentia cognosce-
rent, magna æris summa soluta, pro impensis
belli, restitutis ijs oppidis, quæ in Corsica occu-
pauerant, & parte Sardinia concessa, a nostris
præterea legem acceperunt, vt quindecim totos
annos cum armatis triremibus minime nauiga-
rent. Nostri itaque, pulsus primum Sarracenis
maris dominis, ac debellatis deinceps Pisanis,
ijsque maris imperium cedentibus, mari Inero
sunt potiti. Possident igitur id iure belli, tan-
quam bello iusto acquisitum. Nullum enim est
dubium, bellum aduersus Sarracenos gestum, iu-
stum fuisse, cum bellum, quod infidelibus a
Christianis infertur, iustum sit semper, & præter
hoc a Summo Pontifice ad id fuissent inuitati.
Neque de bello Pisano, an iustum fuerit, potest
dubitari, cum is populus toties fœdera fregerit,
& pactis conuentis non steterit, sed semper
assidueque inquietus, noua moliens,
dum pax esset, iusta nostrorum
arma prouocauerit; Im-
pieque aduersus Dei
Ecclesiam mi-
lirans,
ipsum iustam etiam iram
in se concitarit.

Testi-

*1. Bart. in l. i.
C. de Pagan.
Ias. in l. ex
hoc iure. n. 25
ff. de Iust. &
Iur.*

*Testimonia, quibus probatur Genuensium
maritimum dominium, etiamsi eius
titulus ostendi non posset.*

CAP. XII.

Eo igitur titulo maris principatum tenent Genuenses, quo qui optimo. Ac tamen nullus, propter antiquitatem, afferri ipsius titulus posset, satis tamen probaretur hoc dominium ex eo, quod apud scriptores quamplurimos celebre sit, & decantatum, cum dominium in antiquis sola fama satis superque probetur: Imo ad hoc Genuensium maris dominium nec titulus, nec privilegium requiritur, cum præscriptio, quam immemorabilem appellant, neutrum desideret, sed ipsa sit instar privilegij, & tituli acquisiti; veruntamen ad omnem scrupulum eximendum, cum e Iurisconsultis nonnulli censeant, præscriptione, & consuetudine acquiri iurisdictionem, & usum maris tantummodo: titulum vero, seu Cæsaris concessionem requiri ad acquirendum dominium, ad quem titulum probandum sufficiat afferre rationem, vel quasi, tanti temporis, cuius memoria non extet; testimonijs minime contenti fuimus, quæ de hoc habemus grauiissima, sed titulum etiam docere volumus, quem superiori capite, non ratione sola, sed certissimis historijs liquido de-

1. Dec. in c. di.
lecti. de appell.
nu. 44. Crott.
conf. 29. n. 9.
& seq. l. 1.
2. Gryphian.
de insul. c. 25
nu. 51.

3. Capoll. de
seruit. rustic.
præd. cap. 26.
nu. 8.

demonstrauimus. Ad testimonia modo transeuntes, hoc præfatur, scriptores, qui de Genuensium maritimo dominio testimonium dicunt, confundere plerumq; iurisdictionem cum ipso dominio (qua de re superiori libro disceptauimus) & pro titulo ipsius Iurisconsultos, nullum alium indagantes, sola immemorabili præscriptione esse contentos. Doctor itaq; Benjamin Ionæ filius, Nauarrus Hebræus, qui peragrato toto pene terrarum orbe, suam peregrinationem literis commendauit, circiter annum a Christo nato CIOCLXX. suis tēporibus narrat, Genuam nulli Regi fuisse subiectam, sed a Senatoribus gubernatam, quos sibi ciues præficiabant, singulosque ciues in suis ædibus turres habuisse, e quarum fastigio se, ortis distidijs, oppugnarent; pergensque de ijs loqui הים מושלנו אים ait, hoc est, *dominantur mari*. Franciscus autem Petrarcha, sui seculi Seneca, qui circa ea tempora vixit, quibus maxime maritimum Genuensium florebat imperium, de nostra vrbe verba faciens; *Videbis, inquit, imperiosam urbem, lapidosi collis in latere, virisque; Et mœnibus superbam, quam dominantis maris illius, aspectus ipse pronunciat*; ex solo vrbis aspectu maritimum Genuensium Principatum Petrarcha probat, cōuincitque, gnarus alioquin, quanta illi in eo acquirendo præstitissent. Pisanos siquidem maris imperium nostris cessisse, narrat, & cum ad Andream Dandulum Vene-

la. ligust. 1
C. 10. 10. 10.

1. In Itiner.

2. In Itiner.

3. Ibid.

torum Ducem scriberet, anno ab humano genere redempto CIOCCCLI. vt bellum dissuaderet, quod inter nostros, Venetosque gliscebatur;

1. In epist. ad
hūo Ducem.

Surgitis,¹ inquit, nunc ad arma duo potentissimi populi, due florentissime urbes, duo, vt dicam breuiter, Italiae lumina, quae, vt mihi quidem videtur, peropportune adeo hinc illinc, circum Ausonij orbis claustra, distribuit natura parens, vt vobis (Venetis) ad Arcton, & ad ortum Solis; illis (Genuensibus) ad Meridiem, & ad Occasum versis, vobis superum, illis inferum mare frenantibus, post debilitatum, inclinatumque iam, ne dicam prostratum, & prorsus extinctum, Romanum Imperium, adhuc Reginam Italiam quadripartitus orbis agnosceret. De qua re (de Imperio maritimo loquitur) etsi quarundam forte gentium superbia litem factura videatur, in alto certe nullius unquam impudentia controuersiam mouebit. Ceterum si in vosmetipsos (quod ne dum spectare, sed ominari horreo) victricia nunc arma conuertitis, haud dubie vestris proprijs manibus saucij perimus, vestris proprijs manibus spoliati, & nomen, & multis quaesitum laboribus Imperium Maris amittimus. Hæc Petrarcha, qui etiam alibi, vt supra retulimus, tantum fuisse ait Genuensium maritimum imperium, vt ne dum Infero, sed nec toto mari quisquam, eorum iniussu, se auderet mouere.

2. In Chron.
par. 3. tit. 20.
c. 8. §. 7.

Diuus quoque² Antoninus, Florentinus Archiepiscopus, accuratissimus historiarum scriptor, post narratam victoriam a nostris de Pisanis ad

Lamellum relatum, addit, coactos fuisse a Genuensibus Venetos recipere, se tredecim integros annos cum armatis triremibus intra Constantinopolim in Syriam minime nauigaturos, subditque, *Ciuitatem Genuensem in potentia, & arte bellandi in mari, super alias ciuitates, & Principes exaltatam fuisse.* Franciscus etiam Guicciardinus, qui inter scriptores Italicæ historiæ primas tenet, Genuam in eo situ, quo est, ad maris imperium esse ædificatam¹ profitetur. Et² Ioannes Cantacuzenus Eximperator, scriptor alias Genuensibus minime æquus, eos nihilominus *Dominos maris* appellat.³ Franciscus item Belcarius, Metensis Episcopus, Gallicæ Historiæ scriptor luculentissimus, *Genua*, inquit, *portuum commoditate, copiaque, ad maris imperium nata quodammodo videtur, de quo diu cum Venetis certauit, nec solum Liguribus imperauit, sed mari latius euagata, Orientem, ac Septentrionem suis victorijs penetravit.* Et Philippus Callimachus, ad Innocentium VIII. Ioannis Alberti Polonorum Regis Orator, de Genua verba faciens, non eleganter minus, quam vere. *Quam*,⁴ inquit, *propter rem nauticam, qua omnes gentes, & nationes facile antecellit, Maris Dominam dicere consueuerant.* Sed cur scriptores omnes singularim recensebo, qui hoc ipsum attestantur? Non est animus singulorum testimonia describere, ne opusculum hoc nostrum in magnum volumen augetur. De hoc⁵ Iouianus Pontanus,

1. Hist. d'Ital. l. 7.

2. Hist. lib. 4. c. 31.

3. Rerū Gallicar. lib. 10. nu. 26.

4. In Oratione ad eundem Innocentium de bell. Turc. infer.

5. De bell. Neap. l. 1.

232 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

Iacobus¹ Bergomensis, ² alijque innumeri cum veteres tum recentiores historici, & scriptores dicunt testimonium, quos omittam, nam pro re de qua agimus probanda, haecenus laudati sufficiunt, ³ cum magnam partem historici fuerint, quorum scripta fidem facere compertum est. Ne tamen Cassiani Iudices (qui nihil admittunt, nisi aut ex legum praescripto, aut ex Iuriconsultorum responsis) aliquid in hac materia desiderent, addemus adhuc nonnulla celebriorum Iuriconsultorum testimonia, non tamen multa, ne ab instituta breuitate declinemus. Baldus itaque de Vbaldis, *Ianuenses*, ⁴ inquit, *suum mare habent distinctum ex inueteratissima consuetudine, & possunt imponere gabellas, & confiscare merces.* Et ⁵ alibi. *Qui est in mari, quod regitur per ciuitatem maximam, ut Genua, non dicitur esse extra districtum.* Iason, *Genuenses*, ⁶ ait, *licite praescripserunt sinum mari, tempore, cuius initij memoria non est in contrarium.* ⁷ Paulus Castrensis, *Genuenses* habere docet iurisdictionem, & imperium in toto mari sibi propinquo ad centum millia, & etiam ultra. Angelus Aretinus ⁸ asserit, *Genuenses* longissima praescriptione sibi acquisisse, & appropriasse partem maris, & posse imponere gabellas, & *passus nouos*, etiam transeuntibus per eorum mare. Et ⁹ alibi, praescripserunt illos *golphum* maris tempore, cuius initij memoria non existit, Principe sciente, & patiente. ¹⁰ Angelus de Perugia

1. In Supple-
ment. Chron-
nic. l. 4.

2. B. Method.
hist. c. 6. alij.

3. Bart. &
Alex. & com-
muniter DD.
in l. 1. ff. si
cert. pet. &
alij per Ma-
scard. de pro-
bat. c. 6. l. 287
nu. 1.

4. In rubric.
ff. de rer. di-
uis. nu. 4.

5. In l. 1. C. de
sent. ex bre-
uic. recitan.
nu. 5.

6. In repetit.
l. quominus.
ff. de flumin.
n. 39. & seq.

7. In l. Insula
Italia nu. 3.
ff. de Iudic.
& in l. de pre-
catio. ff. ad
l. Rhod. de
i. ff.

8. In §. &
quidem. n. 3.
inst. de rer. di-
uis.

9. In §. flu-
mina. nu. 5
eodem.

10. C. 6. l. 290.

rufio dominium Genuensium maritimum recognoscit, narratque pacta conuenta inter nostros, & Venetos, quibus nostri ijs nauigationem interdixerunt, cum nauigijs armatis, vltra portu Pisanum Occidentem versus. Bartholomæus Cæpolla profitetur, quod existens in mari, quod regitur per ciuitatem Genuensem, dicitur esse in illius districtu: Ioannes Franciscus Purpuratus, Genuenses suum *Gulphum* præscripsisse, ait, & alijs nauigationem posse interdicare; quod & idem Iacobus Menochius³ affirmat. ⁴ Iulius Pacius fatetur Genuenses habere eandem iurisdictionem in mari Ligustico, quam habent Veneti in Adriatico, in quo præmiserat illos eandem habere, quam habent in ciuitate Venetiarum. Io. Gryphiander, ad dominium maris Genuensium nec titulum, nec priuilegium Imperatoris requiri⁶ profitetur, cum præscriptio immemorabilis neutrum desideret, sed ipsa sit instar priuilegij, & tituli legitimi acquisiti; Et in summa Iurisconsultorum fere nemo agit de maris dominio, qui nostrum tãquam receptissimũ, & sine controuersia, exempli loco non afferat; quibus historicorum, scriptorumque, ac Iurisconsultorum testimonijs affatim demonstratum putamus Genuensium maritimum dominium, tametsi illius titulum non ostendissemus.

Genuens-

1. De seruit. rustic. præd. c. 26. n. penult.

2. Conf. 479. nu. penult.

3. Conf. 901. n. 15. & 60.

4. De domin. maris Adriat. pag. mihi 72.

5. Ibid. p. 42.

6. De Insul. c. 25. n. 51.

*Genuenses non solum Ligustico, & Infero, sed
alijs etiam maribus esse dominatos.*

CAP. XIII.

EQVE mari Ligustico solum, totique Infero Genuenses sunt dominati, sed in Oriente Pontum etiam Euxinum tenuerunt. Paulus Imperialis ciuis noster, ad Eugenium Quartum Pontific. Max. scribens Cassæ Kalend. Decembris anno CIOCCCCXXXVIII, pro reconciliatione Armenorum cum Romana Ecclesia, se Consulem ciuitatis Cassæ, & totius maris Maioris imperij Gazariæ inscribit, quo Magistratu pro Genuensi Rep.ungebatur, eiusque literæ in actis¹ Florentini Concilij relatae sunt, quæ nuper edidit vir doctissimus Horatius Iustinianus, Vaticanæ Bibliothecæ Custos primarius. Sed clarius paucis post annis, Raphael Dux (Raphaelem Adurnium fuisse reor) & Conciliũ Ianuæ, hoc idem Euxini dominium profitentur. Cum etenim naues aliquot Ducis Burgundiæ in Orientales regiones nauigassent, & Euxinum ingressæ, a Genuensibus, qui oram maritimam tenebant, amice comiterque, accepto etiã comœatu, essent habitæ, redeuntes in Occidentem nonnulla Turcarũ nauigia ceperant. Hæcce igitur repetens Dux noster, & Concilium ad Ducem Burgundiæ;² *Est præterea, scribit, hoc iniuria maior,*

¹ Part. 3. n. 5

² In epistol. Regum, & Principũ mihi pag. 16.

In Mari Ligustico. Lib. II. 235

maior, quod uniuersum mare Ponticum tutela, defensionique Ianuensium, supra centum annos, commendatum est, quibus seculis ita est a nobis custoditum, ut vel nunquam, vel raro admodum pirata ulli illo usque penetrare ausi fuerint. Si quis in eo mari iniuria afficitur, nostrum est subuenire laeso, & eum ab iniuria tueri.¹ Legimus etiam, aliquando a nostris nauigatione ad Tanaim ceteros fuisse prohibitos,² & ad ostium Maotidis paludis arces fuisse aedificatas. Ac facile quidem erat eius maris possessionem retinere, cum nedum frequentes, ac praepotentes nostrae classes eo nauigarent, sed etiam permultae arces ad illud a nostris tenerentur; Nam praeter eos, qui ad emporia Cassam, Galatamque mittebantur,³ reperimus in Orientales illas regiones alios quoque Magistratus a Genuensibus mitti solitos ad Consulatus Samastrea, Tanae, de Lopoca, Bosphori, Cembali, Seuastopolis, Synopis, & Trapezundarum, & ad Capitaneatū Gothiae. In⁴ Aegæo praeterea sibi dominium vendicârunt, nostri, habebantque in Chio Magistratum maris, & Mahonenses ad maritimi imperij tutelam.⁵ Michael etiam Palæologus, Graecorum Imperator, Smyrnam ciuitatem cum portu, & omnibus pertinentijs maris, & terræ, anno salutis MDCLXI. Genuensibus donauit; &⁶ Veneti in pace cum nostris facta anno MDCCIC. vetiti sunt nauigare per tredecim annos in mari Magno intra Constantinopolim in Syriam cum

tri-

1. Apud Cæsarum, lib. 4. c. 20.

2. Brionou. in relat. de Tartaria.

3. In antiq. Voluminibus publicorū documentorum Tabularij Sareniss. Reipublicae inf. annū 1438. ea comprehensa.

4. Ibid.

5. Exstat diploma huius cōcessionis in d. Tabulario.

6. D. Anton. in Chronico. par. 3. tit. 20. c. 8. 9. 7.

236 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

triremibus armatis. In Hispanico etiã mari exer-
cuerunt imperium, adempta Sarracenis Alme-
ria, quam cum iure fiduciario possidendam Ot-
toni Boniuillani anno CIOXLVII. concessif-
sent, is^r iuravit in hanc formam. *Ego ab hac
die in antea, usque ad annos triginta expletos, ero fi-
delis Communi Ianuæ, sicut bonus Vasallus suo domi-
no, & ad honorem Dei, & Communis Ianuæ teneba
ciuitatem Almeriæ cum eius pertinentijs maris, &
terra. Sed & in Gallico Mediterraneo dominium
habuerunt; Raymundus namque Narbonæ Dux,
Comes Tholosæ, & Marchio Prouinciæ in^r fœ-
dere ic̄to cum nostris anno CIOCLXXIV. inter
alia. Item, ait, interdican negotiatoribus totius ter-
rae meæ, ire, vel mittere negotiandi causa per pelagus,
sine licentia Consulũ Communis Ianuæ, & maioris
partis Consiliariorum ipsorum: eum autem qui contra-
fecerit, in tertia capitalis, & toto proficuo puniam, vel
si ad manus Ianuensium peruenerint, licenter ab eis
pœna simili puniantur. Quo etiam fœdere
Reipublicæ donata est Massilia, Mo-
næcum, omnesque portus, qui
a Castro Turbiæ, Nar-
bonem
vsque in Mediterraneo
nauigantibus
patent.*

1. In Iura-
mento fideli-
tatis huius
Ottonis ex d.
Tabular.

2. Quod ha-
betur in dicto
Tabulario.

Genuen-

*Genueses, post acquisitum maris Ligustici
dominium, se gessisse semper pro
eius Dominis.*

C A P. XIV.

ERVNTAMEN colligamus vela, &
in mare Ligusticum remigemus, cum
ea, quæ præter propositum attulimus
de aliorum marium dominio, ideo tantummo-
do sint allata, vt amplitudinem maritimi Ge-
nuensium imperij ante oculos poneremus; Alio-
quin vero litem intendere cuiquam super eo-
rum marium principatu, nobis in animo non
est, qui disceptationem tantummodo de Ligu-
stico suscepimus. Hoc itaque cum iure belli Ge-
nuenses acquisierint, vt docuimus, in eo actus
dominij ad nostra vsque tempora exercuerunt,
eiusque possessionem retinuere. Primum itaque
ex limitibus Ligustico supra assignatis, apparet
illud portibus, ac terris vndique concludi, quæ
ad Serenissimam Genuensium Rempublicam
spectant, nisi qua ad Occidentem, & Ortum
apertum est, & qua Nicæam, Finarium, aliaque
parua oppida alluit, quæ Regi Catholico, aut
Duci Sabaudia parent, quæque ad maritimum
dominium nullius sunt momenti. Quibus de-
inde classibus illud tutati fuerint nostri, demon-

i. Hoc lib.
c. 1.

1. *Ibidem*
c. 10.2. *Ibid.* c. 9.3. *Ibid.* c. 10.4. *Ibid.* c. 11.5. *Ibid.*6. *Ibid.* c. 12.
c. 13.7. *Lib.* 11. c. 17.8. *Ibid.*9. *Ibid.*

stratum est etiam, cum de eorum potentia ¹egi-
 mus, cumque ostendimus illos maritimum im-
 perium non solum in mari Infero tenuisse, sed
 in Orientales, Occidentalesq; regiones late pro-
 pagasse. ²Ostendimus quoque, Genuenses non
 modo rei naualis fuisse peritos, sed in hoc gen-
 tes alias superasse, ³habuisseque turbæ nauticæ
 maximam copiam, qua ingentes classes compa-
 rârunt, etiam ad externorum Principum me-
 renda stipendia: Professos insuper actibus exter-
 nis suum maritimum dominium fuisse docui-
 mus, cum ⁴Sarracenos, ⁵Pifanos, ⁶Venetosque
 armata nauigatione prohibuerunt; quæ ⁷omnia
 statueramus opus esse ad acquirendum maris
 dominium, eiusque possessionem occupandam,
 vt iam nullum dubium remaneat, Genuenses
 Ligusticum legitime sibi acquisisse, fuisseque
 ipsius possessionem adeptos. Hæc autem duo
 dominium, & possessionem defendi, ac retineri
 posuimus ⁸classæ, & bona circa rem naualem di-
 sciplina. Quod ad classem spectat, ⁹diximus, Do-
 mino maris, qui ab alijs talis existimatur, suf-
 ficere classem, quæ possit ea facere, quæ indi-
 cia dominij sunt, & externos compellere ad il-
 lud recognoscendum. Classem itaque habue-
 runt semper Genuenses his præstandis sufficien-
 tem; & quod ad disciplinam pertinet, optima,
 semper sunt vsi, vt tum Annales nostri, in singu-
 lorum annorum gestis, cōmemorant, tum euin-
 citur

citur ex eo, quod maris Ligustici dominium nostri semper sunt professi, atque exteri continuatâ temporum serie illud agnouere. De hoc autem acturi, præfamur, quod tametsi nõnulla testimonia ex ijs, quæ afferemus, de toto Infero mari loquantur, nos illa nihilominus pro Ligustico tantummodo inducimus, ne limites susceptæ disceptationis excedamus. Anno itaque reparatæ salutis CIOCLIV. a nostris tributa est Lucensibus venia nauigandi per mare nostrum, ac merces, permissas tamen a legibus, deferendi. Post biennium² data est item licentia Azolino Placentino, *mittendi laboratum per mare, quocunque voluisset, libras centum quinquaginta singulis annis.* Eiusdem³ vero seculi anno LXII. Fridericus Anobarbus Cæsar, Imperiali diplomate, dominium nostrum maritimum a Monæco, vsque ad portum Veneris confirmauit. Hinc post XII annos a nostris permissa facultas est Droguo de Consilio, & fratribus eius, *unoquoque anno in perpetuum, portandi per mare in pelagus, quocunque voluissent, valens librarum quadringentarum, sicut proprii ciues Ianuenses.* Similisque facultas inde post quinquennium⁵ data est Cencio Romano, *mittendi, scilicet, laboratum super mare de Ianua, & eius districtu, per se, vel missum suum, quo maluerit, de sua, vel aliena pecunia, sine omni exactione, aut collecta, seu onere aliquo, valens ducentarum librarum Ianuensis monete.* Hinc⁶ eiusdẽ seculi anno XCI.

tabula II. et
 autem
 tabula I.
 Ianua et Lu
 cens. ann.
 1154 ex Ta
 bul. Sereniss.
 Reip.

1. Ex conuen
 tione in
 Ianua. & Lu
 cens. ann.
 1154 ex Ta
 bul. Sereniss.
 Reip.

2. Laus Az
 olini Placensi
 ni ex d. Ta
 bular.

3. Extat di
 ploma in d.
 Tabular.

4. Laus Dro
 guo de consil.
 & fratru eius
 in eodem Ta
 bular.

5. Laus Cen
 cij Roman.
 ibid.

6. Habetur
 diploma in
 d. Tabular.

quid

Gg 2 Hen-

240 De Dominio Ser.^{mæ} Gen. Reip.

Henricus Sextus Cæsar Imperiali diplomate, vt Fridericus nostrum dominiũ approbavit; quod fecit etiam anno sequentis seculi vigesimo, Fridericus I I. Post annos vndeuginti, qui fuit duodecimi seculi XXXIX. Lucensibus iterum concessum est, vt simul cum nostris nauigarent; & inde post annum XII. Florentinis data est venia, eundi, standi, & redeundi in toto districtu Ianua tam per mare, quam per terram; saluo si Florentini nauigarent cum inimicis Ianuensium, vel contrarias mercas deferrent; Saluo etiam quod Florentini nauigare non debeant de Prouincia in pelagus, vel e conuerso. Sequentis autem seculi decimi tertij anno XXXIX. cum pirata maria inuasissent, Simon Buccanigra Dux Genuensium, classem deducens, ad ora maritimæ, marisque custodiam, illos profligauit. Cum autem anno eius seculi LIII. domesticis Genuenses agitati discordijs, Ioannem Vicecomitem Archiepiscopum, & Ducem Mediolani, sibi dominum, quo ad viueret, elegissent, qui ciues autoritate sua in officio contineret, ijs conditionibus, quæ Vicecomitem arbitrum verius, & disceptatorem, quam dominum facerent, Genuensis Reip. Legatos in hanc sententiam eidem Archiepiscopo locutos esse⁶ narrat Franciscus Petrarca, se iussu populi urbem, ciues, agros, mare, terras, oppida, spes, opesque suas, postremo diuina, & humana omnia in fidem eius dominij committere; quibus maris dominium

1. Habetur diploma in d. Tabular.

2. Ex conuersione inter Ianuen. & Lucen. ann. 1239. ex d. Tabular.

3. Ex conuersione inter Ianuen. & Florentin. ann. 1251. ex d. Tabular.

4. Gio. Villani l. 11.

5. Cantuar. l. 4. c. 32. Cor. hist. de Milan. par. 2. Foliet. hist. Ianuen. l. 7.

6. Apud Bled. dec. 2. l. 10.

num aperte profitentur. Defuncto vero Ioanne, cum eius successorum imperium Genuensibus non placeret, rursus creati sunt urbani Magistratus, qui Remp. administrarent: & cum anno CIOCCCLXXI. e Melita insula, & Mazaria Sicilia vrbe, piratae mare Inferum redderent infestum, nostri, vt illud purgarent, misso cum decem triremibus Thoma Murchio, vtramque expugnârunt, & diripuerunt, atque a piratis secura commercia reddidêre. Veruntamen cum Mauri iterum, eiusdem seculi anno LXXXVIII. mare inuasissent, Genuenses Raphaelem Adurnium Antoniotti Ducis fratrem, ad eos profligandos, emisserunt, qui cum in Siciliam classem appulisset, Manfredo Claramontio Siciliae *Halmirote*, cû octo triremibus, sibi adiuncto, in Africam nauigauit, atque insulam Lotophagitim (quam Gerbim nunc appellant) expugnatam populatus est, eamque Claramontio, vti viciniore, concessit, accepta compensatione sex, & triginta millium aureorum. Sed cum refranandæ Barbarorum insolentiæ hoc minime sufficere videretur, nostri Carolum Sextum, Gallorum Regem, missis Legatis, ad inferendum ipsi Africae bellum inuitârunt, triremes, naues, nauales socios, ac magnâ militum manum pollicentes; tantumq; potuit erga Christianam religionem pietas, vt hoc induciarum causa fuerit, quæ ad triennium inter Gallum, Anglumque Reges, tunc temporis inui-

109/11

cem

1. Follet.
d. l. 7.

2. Ibid. l. 9.

242 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

1. Duplais en
Charl. VI. dict
le bien aimé.
citans Frois-
sart. vol. 4.
c. 12. & 13.

2. Foliet.
d. 1. 9.

3. De gest.
Franc. l. 6.
4. Paull. Ae-
mil. Foliet.
Duplais loc.
cit. Froissart.
l. 3. Guaguin.
de gest. Franc.
l. 9.

cem hostes, sunt factæ. Frequens itaque Gallica, Anglicaque Nobilitas Genuam confluit, ubi ingens a nostris parata fuerat classis, cuius incredibilem numerum¹ Galli quidam scriptores fuisse narrant, tercentarum triremium, & centum onerariarum, quibus quatuordecim voluntariorum Gallorum, & Anglorum, duodecim Genuensium sagittariorum, & octo aliorum militum millia, vehebantur.² Annales nostri, ut solent, veritatem referunt, aut saltem magis consona veritati, nauium numerum ad XX. magnarum onerariarum, triremium ad XL. contrahentes. Ad hanc expeditionem Venetos etiam, quamuis Genuensium hostes, auxilia contulisse, depositis tantisper odijs religionis gratia, narrat³ Paullus Æmilius.⁴ Navigatum est in Africam, Ioanne Centurione Vltramarino tantæ classis Duce, & post plurima illata damna, ipsamque Africæ urbem primariam diu obsessam, pax tandem petenti Mauro- rum Regi concessa est, iussu intra Africæ fines se continere, abstinereque ora maritima Italiæ, ac Galliæ, omnibusque insulis Africæ, ac Europæ interiacentibus, atque insuper reddere captiuos Christiani nominis, & numerare præsentis pecunia decem millia aureorum. Anno postmodum quartidecimi seculi XXXVII. cum Ioannes Palæologus Græcorum Imperator, ad Florentinum Concilium esset venturus, Eugenius IV. Pont. Max. qui illud indixerat, Tho-
mam

maria de Campo Negro, Genuensium Ducem, hortatus est suis literis, ut pro se, & sua communitate, Palæologo, Græcisque, ad Concilium venientibus, *salarium conductum* concederet, quibus maritimum nostrorum dominium agnosceret, cum alioquin Græcis, Constantinopoli Florentiam tendentibus, per Genuensium ditionem non esset transeundum. Anno quoque eiusdem seculi XCIII. in pace a nostris, cum Rege Catholico facta, cum de Finariensi negotio ageretur, inter cætera actum est, ut neutra pars alterius antiqua maris dominia perturbaret. Sequentis vero seculi (quod fuit quintumdecimū proxime elapsū) anno XLVIII. cum a Cosmo Mediceo, tum Reip. Florentinæ Duce, arx ad portum Argoum, nūc Ferratum dictū, in Ilua insula extrueretur, quamuis ea insula in Tyrreno sit, ægre tamen id tulerunt Genuenses, quasi Medicæus sibi maris illius imperium usurparet, & bellum inde fuisset sequutum, ni Andreas Auria demonstrasset, Cosmum non sibi, aut mare, aut insulam usurpare, sed eam aduersus Gallorum irruptiones iussu Cæsaris communire. Ad Cæsarem nihilominus Legatus est missus Adamus Centurio, & factæ protestationes, ut vocant, quæ maris imperium sartum, tectumq; conseruarent, ac tandem insula Cosmo ablata, suis dominis fuit restituta. Cum postmodū Hispani labentis seculi anno VI. Finariensi ditione potiti, extruendi ad

bourp

Vari-

MAN. G. 2
no. 101. 2104

1. *Que extat
in act. Cœcil.
Florent. edit.
ab Horat. Iu-
stinian. p. 1.
n. 7.*

2. *D Iuan.
Ruiz de La-
guna en el di-
curso del de-
recho que tien
su Magestad
para fabricar
puerto en el
Final. c. 1.
3. *Thuan.
hist. l. 5.**

244 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

1. D. Iuan
Ruix, loc. cit.

Varigottum portus, consilia agerent, Georgius
Auria Reip. nostræ Legatus, apud Rodolphum
Secundum Cæsarem intercessit, asserens, hoc ab
Hispanis fieri minime posse, absque Genuensium
venia, quorum ditionis esset mare, quod oram
Finariensem alluit, cum pars sit Ligustici, cuius
dominium, ac possessionem Genuensis Respub.
obtinet, confirmatam Cæsarem priuilegijs, &
cuius initij memoria non extat in contrarium;
quod si portum nihilominus facere tentarent
Hispani, id minime toleraturos Genuenses, sed
armata manu illum demolituros. Ad dominium
maritimum spectat quoque ius, quod nostra
habet Resp. vendendi, deferendiq; salis a monte
Argentario Massiliam vsque, vetitis alijs, sub pœ-
na amissionis ipsius salis, ius approbatum Cæsa-
ris priuilegio, quod in vrbis reuolutionibus amis-
sum fuit; confirmatum tamen reperitur a Maxi-
miliano Primo Cæsare Viglebani XII. Kal. Octo-
bris, anni CIOCCCXCVI. & Augustæ, pridie
nonas Aprilis anni CIOIOXIII. & a Carolo V.
Barchinone XVII. Kal. Iulij an. CIOIOXXIX.
Quod ius sartum, tectumq; seruari sibi Genuen-
ses voluerunt, etiam ante plura secula, ideoque
anno, supra millesimum, centesimo sexagesimo
sexto, Lucenses vetuerunt emere salem, nisi ab
ijs, qui ad illum vendendum a Reip. Magistratu
essent deputati: & anno quartidecimi seculi
LXXIII. cum apud Venetos essent conquesti,

3. In Cœuent.
inter Ianuen.
& Lucen. an-
ni 1166. ex
Tabular. pra-
dicto.

-118V

quod

quod Veneta naus ad Vicum Regium, Lucensium in Tyrrheno stationem, salem exposuisset, Veneti se putauisse, responderunt, vectigalium, & rei salariae Genuensium fines intra Coruum, & Monæcum terminari; cæterum intellectis, quæ afferebantur, se daturos operam, vt a suis fieret, quod ius postularet.

In literis
Ill. D. Guidoni
Vicecomiti
& Cœcil. Antonianorum ex
celsa Cômuni.
Iannet.
25. Ian. 1473
ex d. Tabul.

Vires, Leges, & Magistratus, quibus Genuenses maris dominium, ac possessionem nostris temporibus tuentur.

CAP. XV.

HOC igitur pacto maris Ligustini dominium profecti sũt Maiores nostri, eiusque possessionem nobis, quasi per manus, tradidẽre, a tot gentibus, per tot seculorum interualla recognitam; atque ea testimonia, quæ superiori capite attulimus, satis superque demonstrant, cum potentiam, tum disciplinam nauticam nostrorum, quæ ad hæc vsque tempora exteros nostrum dominium maris recognoscere compulerunt: cum illi alioquin, nisi ius agnouissent, metuissentque potentiam, ac naualem disciplinam, passi non fuissent, sibi legem imponi. Videamus, quod restat, quibus viribus, quaque circa rem nauticam disciplina, hoc dominium modo tueamur, & possessionem defendamus. Ac vires quidem, classis

MM

Hh

est

246 De Dominio Ser.^{mz} Gen. Reip.

est octo triremium, quæ in vrbe portu versantur in procinctu, quibus assidue remiges, & præsidarij milites insident, quæque ad nutum Serenissimi Senatus nauigant, & securam nauigationem præstant a piratis. In Nauali præterea quindecim, aut etiam plures habentur penitus absoluta, quæ statim deduci possunt, & nauticis socijs, qui in vrbe sunt frequentes, & peritissimi, urbanaque pube, instrui, & armari: Neque solum hic triremium numerus ad Reip. vsum in nauali habetur, sed plures fabricantur assidue, quæ exteris Principibus a Magistratu *Arsenalis*, de quo mox dicturi sumus, accepto pretio conceduntur, cum nullibi, quam Genuæ, triremes fabricentur aptiores. Sufficit autem hæc classis piratis arcendis, ideoque etiam dominio, possessionique propugnandæ, ex ijs, quæ¹ superiori libro attulimus, cum dominium, & possessio nostra iure, iustoque titulo nitatur, nec apertus quisquam hostis hæc in controuersiam adducat. Disciplina vero, in legibus latis, ac Magistratibus institutis circa rem nauticam, consistit. Leges autem plures sunt in Reip. nostræ politia, quæ ad maris dominium spectant. Nam nedum piratica in mari nostro² interdicta est, a Coruo (quod promontorium est ad Macræ ostium) Monæcum vsque, puniunturque præter piratas,³ etiam ijs quomodolibet ferentes auxilium, sed cautum est etiam,⁴ lege lata a minori Concilio, pridie Kal.

Martij

1. Cap. 17.

2. *Senatus. Crimin. Genuen. lib. 2. cap. 28.*
 3. *Ibid. c. 29.*
 4. *In author. Sereniss. Senat. impress. post leges nouas.*

110 111

Martij anno huius seculi secundo, ne cui naues, triemes, aut quoduis vas nauigabile corbitum, seu ut dicitur, da gabbia, inconsulto Serenissimo Senatu, fabricare liceat, pœna amissionis vasis, & omni alia Serenissimo Senatui arbitraria, cuius est veniam dare eiusmodi nauigia fabricandi, instruendique triemes, aut quodcunque aliud nauigij genus ad piraticam, aduersus hostes fidei, faciendam. Legis etiam vim habet, & cōsuetudine receptum est, quod antiquitus a Serenissima Rep. Magistratui Sancti Georgij fuerat concessum, ne quis possit nauibus, aut imponere, aut ex ijs quidquā exponere, seu Genuæ, seu in districtu, a Coruo Monæcum vsque, nec in mari, intra XXV. milia passuum prope continentem, nisi habita a Publicanis facultate, nec nauarchi in districtu quicquam possint exponere alibi, quam Genuæ, ibique constituta portoria soluere teneantur. Cæterum, libera est, & absque vlllo vectigali nauigatio, siue armata sit, siue inermis, dummodo a piratica abstinetur, nec mercatoribus, etiam suis hostibus, quisquam inferat molestiam: cum alioquin inter armata eorum nauigia, qui inuicem sunt hostes, nobis vero amici, naumachia minime impediatur, dum tamen in portibus Reip. manus non conferantur. Circa piscatū præterea maritimū dominium exercetur, & Magistratus Patrum Communis locat portus vrbani piscatum, vetito quocunque alio, conductoribus

1. In legibus & capit. Camera Patrum Communis Perill. offic. S. Georg. a Sereniss. Repub. antiquitus cōces. ex capp. 42. 46. 152. 154. & 158. ex Tabular. Sereniss. Reip.

2. Ex capit. Camera Patrum Communis

248 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

exceptis, in eo expiscari, a promontorio Phari
 vsque ad molem, qua fluctus arcentur, & inde
 intra portum, nisi id linea fiat, qua singuli pi-
 fces capiuntur. Sunt insuper in ora Ligustica
 loca, in quibus Thynnorum piscatus exercetur,
 Mugilesque copiosi capiuntur, cuiusmodi sunt
 Fanum Sanctæ Margaritæ, Camulium, Mons
 rubeus, Cornilia, Vada Sabbatia, Alaxium,
 aliaque, quorum piscatus ab Illustrissimis Pro-
 curatoribus Serenissimæ Reipublicæ locantur,
 vt solis conductoribus in eis liceat expiscari.
 Magistratus autem circa maritima plures sunt,
 quorum præcipuus est, qui Conseruatorum
 maris appellatur. Ad hunc spectat ea cognosce-
 re, quæ rem maritimam respiciunt, estque Iudex
 appellationum a sententijs latis super vectigaliũ
 collectione,¹ ex decreto facto pridie Kal. Iunij
 superioris seculi anno XXX. & anno eiusdem
 seculi LXIX. per² aliud decretum præscriptus est
 modus electionis horum Patrum, & post annos
 sex & viginti, IV. Idus Maij, eius Magistratus
 capitula reformata, & in meliorem formam re-
 ducta³ sunt. Postmodum autem huius seculi an-
 no secundo, XV. Kal. Aprilis⁴ renouatus est, &
 plane institutus, decretumque, vt constaret ex
 quinque viris Nobilibus, qui per quinquẽnium
 in negotijs, ad maritimam spectatibus, haberent
 auctoritatem criminum puniendorũ: ⁵ sed post
 triennium, V. nonas Octob. & XIV. Kal. Decẽ-
 bris,

1. Quod ex-
 rat in d. Ta-
 bular.

2. Quod extat
 ibid.

3. Ex eod. Ta-
 bular.

4. Ex eod. Ta-
 bular. & in
 addit. ad c. 36
 legum noua-
 rum.

5. In dd. ad-
 dit.

bris, multa addita sunt capitulis huius Magistratus, ac demū anno eiusdem seculi septimo, XV. Kal. Aprilis, omnia, quæ illi alias fuerant concessa ad tempus, in perpetuum decreta sunt: & in summa, ad ipsius tribunal pertinent nautarum lites, portuum conseruatio, omniumque rerum maritimarum, nauticarumque disceptatio. Data etiam fuerat cura (ex² decreto facto XII. Kal. Aprilis anno quartidecimi seculi XLVII.) extruendi nauale, seu vt appellant *Arsenale*: sed cum extructum non sufficeret, superioris seculi anno vltimo, XI. Kal. Nouembris, iterum eidem hoc negotium fuit impositum, assignatis XC. millibus libris pagarum, vt appellant, annuis, ad triremium constructionem. Atqui cum is Magistratus huic muneri obeundo non sufficeret, huius seculi anno septimo, XVI. Kal. Aprilis, peculiaris institutus est Magistratus *arsenalis*, vt vocant, qui constat ex quinque viris Nobilibus, cum authoritate super custodia triremium, quæ in nauali extiterint, nemorum conseruatione, ad materiam naualem parandam, & viarū aptatione, cum facultate puniendi delinquentes. Est præter hos alius Magistratus, Prouisorū triemiū, cui triemes e nauali deductæ, curæ sunt, de quo decretū fuit anno a partu Virginis supra millesimum quingētesimum XCIV, octauo Idus Martij, vt eligeretur a Serenissimis Collegijs, & minori Concilio, concurrētibus saltem tribus quinquatis

1. *Ibid.*

2. *Quod habetur in d. Tabular.*

3. *Ex dd. Tabular. & addis.*

4. *Ex iisdem.*

5. *Ex dd. addis.*

250 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

1. *Addit. ad
d. Statut. l. 3.
c. 24.*

2. *Leges nouæ
c. 32.*

3. *Addit. ad
d. c. 32.*

4. *Ex 4. capit.
ann. 1527. ex
d. Tabular.*

tis suffragiorum partibus, quo viri aptiores eff-
gerentur, eique restituta est authoritas castigand-
dorum criminum, quæ cum antea illi fuisset cõ-
cessa, videbatur per nouas leges fuisse sublata.
Præfectus demum Generalis classis triremium,
maritimus, alius Magistratus est, quem Nobilem
esse oportet, ac triginta annos natum, & Magi-
stratu aliquo, aut saltem Consiliarij munere fe-
liciter esse defunctum, alijsque dotibus, & qua-
litatibus insignem. Eligitur autem a Serenissi-
mis Collegijs, & minori Concilio eadem suffra-
giorum frequentia, qua Magistratus Prouisorum
triremium, eiusque authoritas, dum triremes
in expeditione versantur (nam dum vrbis por-
tum tenet, in Prouisorum administratione sunt)
est omnimoda, plena, & ampla, etiam in delictis
puniendis. Atque his quidem viribus, legibus, &
Magistratibus, Genuenses sui maris possessionem
defendunt, ac tuentur.

*Confutatio eorum, quæ dominio Genuensis
Reipublicæ in mari Ligustico
videntur obstare.*

C A P. XVI.

LIGUSTICI maris dominium, & pos-
sessionem quam iusto titulo sint adepti
Genuenses, quamque strenue, & dili-
genter classibus, & bona disciplina, sua in eo iu-
ra

ra

In Mari Ligustico. Lib. II. 251

ra defenderint, & defendant, tot tantisque iam testimonijs demonstrauius, vt nullum dubitationi locum reliquisse nobis videamur, quin ij legitimi eius sint domini, & possessores. Nihilo tamen secius non desunt, qui contradicendi studio, facto præiudicio quodam, hoc dominium allatrent. Ecquid adeo euident, aut iustum, quod suos calumniatores non patiat, & maleuolorum inuidiæ non subiaceat? Antequam igitur portum ingredior, huicque disceptationi supremam manum impono, cum his intercessoribus opus est congregari, eorumque calumnijs respondere, ne argumentis cedere in eo mari quisquam nos putet, vbi Maiores nostri armis triumpharunt; Tum demum, purgato etiam a calumniatoribus Ligustico, portum ingrediar, anchoram iaciam, & funem alligabo. Aiunt itaque primo, non esse Genuensium totum Ligusticum, cum Dux Allobrogum, & Princeps Monæci, ille in ea ipsius parte, quæ Nicæam, & Portum Herculis Monæci (qui Villa Franca dicitur) hic in ea, quæ Monæcum alluit, a nauigantibus exigant vectigalia, & portoria, cum nostros id scire, pati, & non contradicere, sit manifestum, quod dominij est indicium, vt vel ipsi asseruimus. Vt huic calumniæ respondeam, non mouebo litem ijs Principibus de iustitia tituli illarum exactio- num, cum hæc altiore requirat indaginem, quod aiunt, nec sit otium de ea disceptandi. Ad-

1. Lib. 1. his-
tus tract. c. 17

msup

mit-

252 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

1. Bald. in
l. pen. nu. 13.
C. de condit.
in ser. Berna-
ch. n. de ga-
bell. p. 1. q. 6.
n. 20. add. ad
Caspoll. de ser-
uitut. rustic.
p. ad. c. 26. ad
lir. A. Pac. de
Domin. Mar.
Adriat. mibi
pag. 42.
2. Bald. d. n. 13

mittam in praesentia (saluo Genuensium iure) iusto titulo niti eorum Principum exactiones; At nihilominus factum, tectumq; remanere nostra Reip. in toto Ligustico dominium, certum est. Duplex namque dominium est, in genere alterum, quod superius dicitur; alterum in specie, quod inferius, & subalternum appellatur; iuxta quam distinctionem eiusdem rei dominium ad duos potest pertinere. Sic flumina Imperatoris sunt, secundum dominium in genere; singula autem, secundum dominium in specie, ad eas spectant ciuitates, per quarum territorium fluunt. Eodem pacto mare Ligusticum, secundum illud dominium in genere, Genuensium est, eo titulo, quo supra demonstrauius; secundum autem dominium in specie, pars eius, quae Nicæam, Villam Francam, & Monacum alluit, ad modo laudatos Ducem, & Principem spectare potest: neque hoc dominium in specie ei, quod in genere habet in toto Ligustico Resp. Genuensis, quicquam derogat, ut neque illud, quod habent ciuitates in singulis fluminibus, derogat Imperatoris dominio. Ac fortasse Maiores nostri haec vectigalia nauigantibus imponi sunt passi, ut illi Principes luminibus, alijsque adminiculis, nauigationem iuuarent, cum alioquin mari praepollentes, facillimo negotio id fieri vetare potuissent. Neque ullum omnino obtendere possunt ij Principes maris dominium; quibus namque classibus vnquam

quam Ligustico nauigarunt, quibus Genuenses maritimo dominio deturbare potuissent, atque illud sibi iusto titulo vindicare? Sane Princeps Monæci nullam vnquam classem instruxit, quæ id efficere potuerit; & Dux Allobrogum, quamuis duas triremes habeat, dominium tamen maris nunquam attingit, & Genuensium maritimæ potentia non est conferendus: Et 1° anno huius seculi XXV. in bello quod is Reip. nostræ intulit, prætoriam amisit, quæ in vrbis portum adducta est. Alia quandoque orta est etiam controversia, de eius Ligustici parte, quæ Finariensem alluit ditionem, cū Hispani ad Varigottum, eius ditionis pagum, extruere portum molirentur. Nonnulli etenim, Regem Catholicum iure id facere posse præferebant, 2° asserentes: Marchiones Finarienses in eo ipso loco alias portum habuisse, 3° ipsisque in concessione, quam *Inuestituram* appellant, Finariensis ditionis, facta a Friderico Primo Ænobarbo, anno supra millesimū centesimum sexagesimo secundo, mari terraque tributam fuisse iurisdictionē, quam inuestiturā confirmarunt Fridericus alter, Carolus Quartus, Maximilianus Primus, Carolus Quintus, Ferdinandus Primus, Rodolphus Secundus, Cæsares; ac demum Matthias etiam Cæsar post contractus venditionis, & permutationis inter Philippum Tertium Regem Catholicum, & vltimum Finariensem Marchionem Sfortiam Andream, rela-

1. Capriat. hist. d' Ital. l. 8.

2. D. Iuan. Ruiz de Laguna en el discurso del derecho, que tiene su Magestad para fabricar puerto en el Final. c. 1. n. 9.
3. Ibid. c. 3. an. 1. ad 9.

254 De Dominio Ser.^{ma} Gen. Reip.

1. Ibid. c. 4.
num. fin. cir-
ca med. in 4.
cap. 1. con-
tractus.

tis, approbatisque supra laudatorum Cæsarium
inuestituris, & priuilegijs, concessit speciatim fa-
cultatem portum extruendi: Idemque Sfortia
Andreas in ijs contractibus, se consentire fatetur,
& esse contentum, vt Rex Catholicus repararee
portum Varigotti, extrueretque suis expensis ma-
ritimam stationem ad *Fontanellas*, ita dictas, aut
ad promontorium, quod vocant *Caprazoppa*,
vt alias destinauerat Cardinalis Dominicus Car-
rettus. Præterea cum Rex Catholicus effectus sit
dominus territorij Finariensis, illum esse aiunt
etiam dominum alluentis maris, cum istud com-
prehendatur sub nomine territorij. Hæc, aliaque
eiusmodi argumenta afferebantur ab ijs publicæ
quietis inimicis, qui tanquam classicum canen-
tes, Regem Catholicum Reip. nostræ, de Hispanica
Monarchia optime meritæ, infensum red-
dere gestiebant: illi inquam Republicæ, quæ
Catholicis Regibus (vt alia omitram innumera,
quæ ijs in dies præstat) Christophorum Colum-
bum, Andream Auriam, Ambrosium Spinulam
peperit, quorum primus integrum orbem, huic
nostro æqualem: alter Neapolitanum Regnum,
Ducatum Mediolanensem, & quicquid in Italia
Hispanis paret, eorum imperio adiecere: tertius
Belgicas prouincias conseruauit. Cumque apud
Rodolphum Secundum Cæsarem, de hoc nego-
tio disceptaretur, Georgius Auria, Reip. apud Cæ-
sarem Legatus, post iura suæ Reip. allata, professus
est,

est, ut supra¹ retulimus, eam minime laturam, ut suo dominio derogaretur, sed iustis armis sua iura defensuram. Sic omnes seditiosorum machinationes concidere, optimo Rege aures ijs minime ulterius præbete; neque de hoc negotio, quod nullum habebat fundamentum, postmodum actum est. Videamus nihilominus, quanti ponderis sint argumenta, quæ afferebantur. Quod itaque aiebant primum, Finarienses Marchiones ad Varigottum portum habuisse, veritati repugnat, cum apud scriptores omnino nullos de hoc mentio habeatur, nullumque ipsius extet testimonium. Non etenim portum, sed arcem eos² Marchiones ad Varigottum habuisse narrant historiæ, quam etiam Simon Buccaniga Dux noster solo æquavit. Cæsares autem, qui Finariensis ditionis inuestituram concesserunt, cum iurisdictione mari, terraque, ac facultate fabricandi portum, id facere iure non poterant, cum maris Ligustici domini non essent, quod iusto titulo Genuenses, absque ullo Germanorum Cæsarium auxilio, suo imperio adiecerant,³ ut demonstrauimus. Neque forsitan omnino veræ sunt illæ inuestituræ, cum vtriusque Friderici (quos tamen pro se citant aduersarij) extent diplomata in contrarium, quibus, ut diximus, totius Ligustici a Monæco vsque ad portum Veneris (intra quod spatium Finariense concluditur) dominium nostrorum approbârunt. Sfortia autem An-

1. Hoc lib.
c. 14.

2. Foliet. hist.
Genuen. l. 7.

3. Hoc lib.
c. 11.

4. Ibid. c. 14.

256 De Dominio Ser.^m Gen. Reip.

dreas facultatem Regi Catholico extruendi portum minime aut concedere, aut vendere poterat, quam nunquam habuerat, qui in Ligustico ne guttam quidem aquæ possederat. Friuolum est demum, quod afferunt, dominum territorij esse dominum etiam maris, quod territorij nomine comprehendatur; nam verum id esse concedimus; vbi mare alterius iam non sit, aut ab alio possideatur, cuiusmodi erat, atque est Ligusticum, quod cum a Genuensibus obtineatur, in eoque illi eandem habeant iurisdictionem, quam in Genuæ Ciuitate, alterius iam esse non potest, nisi eo dominij genere, quod nuper dominium in specie dici docuimus, ideoque nedum portum extruere, sed nec quidquam in eo moliri, absque Genuensium concessione, quis potest. Atque ita demum Iureconfulti intelligunt dominum territorij, maris cohærentis habere iurisdictionem, cum illud non fuerit prius ab alio occupatum. Postrema est eorum calumnia, qui ideo Genuenses non esse Ligustici dominos dicunt, quod non cogant in eo nauigantes, a se petere veniam, nec prohibeant illos, qui inter se sunt hostes, in eo manus conferere. Ad quam facillima responsio est, quod tametsi Genuenses, pro suo in eo mari dominio, hæc possent imperare, suo tamen iuri non detrahunt, etiam si non imperent; cum namque ista legibus nostris interdicta non reperiantur, nec in ijs do-

minium

1. Hoc lib.
cap. 12.

2. Barr. in
tractat. de
Insul. in ver-
bo, nullius.
tit. 1. in fin.
Capoll. de ser-
uis. rustic.
pred. c. 26.
tit. 11. Pac.
de dom. mar.
Adrian. mihi
pag. 41.

22715

In Mari Ligustico. Lib. II. 257

minium maris consistat, libera quibusuis relin-
qui possunt. Neque minus suarum ditionum
sunt domini Coloniensis Archiepiscopus, Dux
Cliquæ, Leodienses, alijque, qui in inferiori Ger-
mania, in suis ditionibus Hispanos, Hollandosq;
manus conferere patiuntur, quam alij, qui ve-
tant in suis terris inter eos, qui inuicem sunt
hostes, sibi vero amici, hostilia exerceri: Ac
similiter Rex Catholicus, qui libere per suas
prouincias, quoscunque non hostes, iter fa-
cere permittit, non minus suorum Regnorum
est dominus, quam Magnus Moscouiæ Dux, &
Sinarum Monarcha, qui exteros absque venia
intra fines suorum Imperiorum repertos, casti-
gant, puniuntque. Cum namque hæc & similia
ad arbitrium dominantium fieri, & omitti pos-
sint, si omittantur, dominio detrahunt nihil, vt
superiori libro demonstratum est. Ac tale qui-
dem Imperium, in mari Ligustico, eo titulo, ijs
armis, ea disciplina, qua narrauimus, Maiores
Nostri quasi per manus nobis tradidére,
cui nihil officiant calumniæ, quod-
que integrum, sartum tectum-
que posteris, vt spero,
Deo dante, trans-

mitteremus.

